

Организатори

Српско социолошко друштво, Београд
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду
Институт за упоредно право, Београд

Издавачи

Српско социолошко друштво, Београд
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду
Институт за упоредно право, Београд

За издаваче

Проф. др Срђан Шљукић
Председник српског социолошког друштва
Проф. др Ивана Живанчевић Секеруш
Декан Филозофског факултета у Новом Саду
Др Јован Ђирић, научни саветник
Директор Института за упоредно право, Београд

Уредили и приредили

др Душан Ристић
Проф. др Срђан Шљукић
Проф. др Душан Маринковић

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

911.3:30]:316(082)(048.3)

НАУЧНА конференција "Друштво и простор" (2015 ; Нови Сад)
Књига сажетак = Book of abstracts / [Научна конференција] "Друштво и простор", [25-26. септембар 2015, Нови Сад] ; [уредили и приредили Душан Ристић, Срђан Шљукић, Душан Маринковић]. - Београд : Српско социолошко друштво : Институт за упоредно право ; Нови Сад : Филозофски факултет, 2015 (Нови Сад : Арт принт). - 197 стр. ; 23 cm

Упоредо срп. текст и енгл. превод.

ISBN 978-86-81319-06-2 (ССД)
ISBN 978-86-6065-326-2 (ФФ)
ISBN 978-86-80186-05-4 (ИУП)

а) Географски простор - Социолошки аспект - Зборници - Апстракти
COBISS.SR-ID 299339527

Научна конференција одржана је 25-26. Септембра 2015.
године на Филозофском факултету у Новом Саду.
Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој АП
Војводине подржао је одржавање ове научне конференције.

ДРУШТВО И ПРОСТОР

društvo
prostor
society and space

Књига сажетака / Book of abstracts

Програмски одбор / Programme Committee

СРБИЈА

- Проф. др Срђан Шљукић, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
- Проф. др Љубинко Пушић, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
- Проф. др Драган Коковић, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
- Проф. др Душан Маринковић, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
- Проф. др Божо Милошевић, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
- Проф. др Жолт Лазар, Филозофски факултет Универзитета
у Новом Саду
- Проф. др Ђура Стевановић, Пољопривредни факултет
Универзитета у Београду
- Проф. др Милован Митровић, Правни факултет
Универзитета у Београду
- Проф. др Драгољуб Ђорђевић, Машински факултет
Универзитета у Нишу
- Проф. др Мина Петровић, Филозофски факултет у
Београду
- Др Јован Ђирић, Институт за упоредно право, Београд
- Проф. др Владимир Чоловић, Институт за упоредно право,
Београд
- Проф. др Владимир Ђурић, Институт за упоредно право,
Београд
- Проф. др Урош Шуваковић, Филозофски факултет
Универзитета у Приштини са привременим седиштем у
Косовској Митровици
- Проф. др Ивана Спасић, Филозофски факултет
Универзитета у Београду
- Др Ана Бирешев, Институт за филозофију и друштвену
теорију, Београд

ИНОСТРАНСТВО

Проф. др Петар Велики, Институт за аграрне проблеме
Руске академије наука (РАН), Саратов, Русија
Олга А. Обривалина, Социолошки факултет Универзитета
Ломоносов из Москве, Русија

Др Дона Пикард, Институт за истраживање друштва и
знања, Бугарска академија наука (БАН), Софија, Бугарска
Др Анђелина Свирчић Готовац, Институт за друштвена
истраживања Загреб, Хрватска

Проф. др Петре Георгијевски, Филозофски факултет
Универзитета Св. Ђирила и Методија, Скопље, Македонија
Проф. др Мајда Чернич Инстенич, Биотехнички факултет
Универзитета у Љубљани, Словенија

Проф. др Милан Амброж, Факултет за организацијске
студије, Ново Место, Словенија

Организациони одбор / Organizing Committee

Проф. др Павле Миленковић, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
Доц. др Марица Шљукић, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
Доц. др Снежана Стојшин, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
Асист. МА Ана Пајванчић-Цизељ, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
Асист. др Душан Ристић, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду

Зоран Аврамовић
Институт за педагошка истраживања
Београд
zoran.a@sezampro.rs

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ И ПРОСТОР

За разумевање српске књижевности појам простора је значајан из два разлога: историјско-географског и идеолошко-политичког. Историјска дијаспоричност српског народа на простору Балкана, условљавала је борбу српских књижевника за очување сопственог националног и културног идентитета. Довољно је подсетити на делатност српске књижевности у Пешти, Бечу, Трсту, Далмацији, Херцеговини током 19 века. Идеолошко и политичко значење простора обухвата живот и стварање српских књижевника у иностраним државама, било добровољно, било емигрантско. Контакт са иностраним културама, пре и после прознавања српске државе, није био само стваралачки већ и политички. Српски књижевници су, поред књижевних стилова и поетика, преузимали идеје, знање, институције из западноевропских држава у којима су боравли. Улога простора у српској књижевности била је вишеструка: 1) очување али и слабљење националног и културног идентитета, 2) модернизација друштвеног живота угледањем на западне установе и вредности али и дистанцирање једне групације књижевника од српске традиције.

Кључне речи: српска књижевност, простор, идентитет, модернизација.

Zoran Avramović
The Institute for Educational Research
Belgrade

SERBIAN LITERATURE AND SPACE

To understand the Serbian literature notion of space is important for two reasons: historical and geographical and ideological and political. Historic diaspority Serbian peoples in the Balkans, caused the fight for the preservation of Serbian writers of their own national and cultural identity either. Suffice it to recall the activities of Serbian literature in Budapest, Vienna, Trieste, Dalmatia, Herzegovina during the 19th century. Ideological and political importance of space includes living and the creation of Serbian writers in foreign countries, either voluntarily, either migrants. Encounter with foreign cultures before and after recognition Serbian state, was not only creative but also political. Serbian writers, in addition to the literary styles and poetics, taking the ideas, knowledge, institutions from Western European countries in which they reside. The role of space in the Serbian literature was multiple: 1) preservation but also the weakening of national and cultural identity, 2) the modernization of social life in imitation of Western institutions and values but also distancing of a group of writers of Serbian tradition.

Keywords: Serbian literature, space, identity, modernization.

Вера Бацковић

Ивана Спасић

Одељење за социологију, Филозофски факултет Београд
vera.backovic@f.bg.ac.rs

ИДЕНТИТЕТ ГРАДА: ПРИМЕРИ СОМБОРА И ЗРЕЊАНИНА

У раду се анализирају идентитети градова Сомбора и Зрењанина, примењујући концептуализацију ослоњену на приступе Патсу Хеалеу, Бриана Грахама и Едварда Релпха. Ако се као полазиште узме настојање грађана да креирају свој град као колективни ресурс, градски идентитет се не посматра као скуп само позитивних особина већ и свих оних различитих елемената прошлости и садашњости града, заједничког искуства његових становника, које их значењски обележавају као грађане баш тог града. Наиме, бавимо се „унутрашњим градом“, оним модусом градског идентитета који постоји у свести, навикама и сећањима становника и обезбеђује темељ њиховом свакодневном животу. Прецизније, идентитет града може се дефинисати као скуп јединствених особина и обележја који обезбеђује трајну препознатљивост једном граду у поређењу с другим градовима, по којима се он од њих разликује и признаје као посебан. Основни елементи идентитета града јесу физички изглед, односно окружење (природно и изграђено), активности које се у њему одвијају, као и значења и симболи које људи приписују и једноме и другоме. Анализу заснивамо на квантитативним и квалитативним подацима прикупљеним током 2014. године у оквиру пројекта „Карактеристике територијалног капитала у Србији“ Института за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду. Идентитети градова биће приказани из две перспективе – из угла обичних грађана, на основу анкете спроведене на репрезентативном узорку у Сомбору и Зрењанину, и из угла значајних локалних актера, на основу полуструктурисаних интервјуа.

Кључне речи: идентитет града, симбол града, Сомбор, Зрењанин.

Vera Backović
Ivana Spasić
Department of Sociology, Faculty of Philosophy Belgrade

IDENTITY OF THE CITY: EXAMPLES OF SOMBOR AND ZRENJANIN

The paper analyzes urban identities of Sombor and Zrenjanin, using a conceptual model based on the approaches of Patsy Healey, Brian Graham and Edward Relph. If the process of creating ‘the city’ as collective resource is taken as the starting point, city identity is not understood as consisting of only positive images but comprises instead all the diverse elements of the city’s shared past and present, of the common identity of its inhabitants which meaningfully marks them as citizens of precisely this town. We focus on the “internal city”, the modus of urban identity that lives on in the consciousness, habits, and memories of its inhabitants and provides the basis to their daily life. Identity of a city can be defined as a set of unique features and characteristics ensuring its continuous recognizability in comparison with other cities, making it different and setting it apart. The main elements of city identity are its physical setting, i.e. (natural and built) environment, activities unfolding within it, as well as meanings and symbols that people ascribe to either. The analysis is based on quantitative and qualitative data collected during 2014 within the project “Characteristics of Territorial Capital in Serbia” of the Institute for Sociological Research, Faculty of Philosophy, Belgrade. Identities of Sombor and Zrenjanin will be viewed from two perspectives – that of ordinary citizens, on the basis of a survey undertaken on a representative sample in these two sites, and that of important local actors, on the basis of semi-structured interviews.

Keywords: identity of the city, city symbol, Sombor, Zrenjanin.

Мира Бекар
Универзитет Св. Кирило и Методије, Скопље
m.bekar@ffl.ukim.edu.mk

ПРОСТОР, ЈЕЗИК И МОЋ: РЕТОРИКА УЛИЧНИХ ПРОТЕСТА

Улица је комплексан друштвени простор у којем се мрежа односа гради међу актерима неједнаке моћи и различитих веровања о специфичним друштвеним ситуацијама. То је простор у којем се појављује друштвена промена. Ова презентација истражује реторику банера и слогана који се користе на уличним протестима као средство изражавања незадовољства. Ослањајући се на Бернсово (1995) гледиште да за „људе 21. века, енглески језик служи великом броју сврха, не само за контакте лицем у лице кроз масовне комуникације и медије, укључујући штампане, аудио-визуелне и електронске медије, више него икада раније у историји“ (стр. 195), као и на Бурдијеву (1989) расправу о симболичким борбама око перцепције друштвених светова, ова презентација се усредсређује на однос између употребе извесних варијанти енглеског језика, коришћених као средство изражавања незадовољства на глобалном нивоу, као и на улицу, виђену као медијум за изражавање приватног и јавног незадовољства. За сврху ове презентације анализирамо десет протестних слогана на енглеском језику, коришћених у земљама у којима енглески није званичан језик. Локални контекст укључује Украјину, Сирију, Србију и Македонију. Анализа је заснована на принципима визуелне реторике. Ова експлораторна студија показује како се усклађују локална историјска и политичка представљања са осећањем припадања светским друштвеним и политичким процесима.

Кључне речи: визуелна реторика, друштвени простор, моћ, *lingua franca*, улични протести.

Mira Bekar
Ss Cyril and Methodius University
Skopje

SPACE, LANGUAGE AND POWER: THE RHETORIC OF STREET PROTESTS

A street is a complex social space in which a network of relationships is built among actors with unequal power and with various beliefs about specific social situations. It is a space where social change occurs. This presentation explores the rhetoric of street protest banners and slogans used as a means of performing dissatisfaction. Drawing upon Berns' (1995) view that "for the 21st century people, English serves a wider range of purposes, well beyond face-to-face contact through mass communication and media, including print, audio-visual, and electronic media, than ever before in history" (p. 195), and Bourdieu's (1989) discussion on the symbolic struggles over the perception of the social worlds, this presentation focuses on the relationship between the use of certain variants of English, used as a means for communicating dissatisfaction at a global level, and the street, used as a medium for performing private and public dissatisfaction. Ten protest slogans written in English and used in the countries where English is not an official language were analyzed for the purposes of this presentation. The local contexts include Ukraine, Syria, Serbia and Macedonia. The analysis was based on the principles of visual rhetoric. This exploratory study shows how local historical and political imagery and the sense of belonging to the world-wide social and political processes are negotiated.

Keywords: street protest, social space, visual rhetoric, lingua franca, power.

Предраг Ђ. Бајић
Факултет политичких наука
Универзитет у Београду
predrag.bajic@sbb.rs

ПОГЛЕД КРОЗ ОЛИМПИЈСКЕ КРУГОВЕ – ИГРЕ КАО ПЛАТФОРМА ЗА ЈАЧАЊЕ МЕКЕ МОЋИ И ШИРЕЊЕ ПОРУКА У МЕЂУНАРОДНИМ ОДНОСИМА

Полазећи од појма „меке моћи“, кроз варијаблу везану за број олимпијских медаља одређене државе, у овом раду се показује снага Игара као друштвеног догађаја од планетарног значаја, који је одавно превазишао спортске оквире и постао платформа за ширење утицаја и комуницирање у међународним односима. Овај догађај јесте и даље скуп најбољих спортиста света, али је, такође, постао позорница за различите интересне групе, које имају жељу да представе своје циљеве или их одмах остваре преко Игара, без обзира на последице - и то не само на простору на којем се одржавају такмичења, већ и на другим просторима, везаним за пратеће садржаје. У овом раду се показују начини на које су простори везани за ову манифестацију коришћени за емитовање порука чији садржај другачије не би могао да стигне до жељеног броја људи. Игре као платформа су привлачне јер се посматрају као нешто што у значајној мери може допринети промени размишљања људи у вези одређених тема. А, та привлачност је временом постајала све снажнија, како се овај догађај све више претварао у телевизијски спектакл. И државе широм света су одавно схватиле велики значај Игара, па је тако постало део престижа окупити у својим границама најбоље спортисте и спортисткиње света. Али, није велики број држава које могу да изнесу тежину реализације таквог подухвата. А, и када добију домаћинство, онда тек почињу изазови, међу којима се истичу они везани за безбедност.

Кључне речи: Олимпијске игре, мека моћ, државе, интересне групе, масовни медији.

Predrag Đ. Bajić
Faculty of Political Sciences
University of Belgrade

A LOOK THROUGH OLYMPIC RINGS – THE OLYMPIC
GAMES AS A PLATFORM FOR STRENGTHENING
SOFT POWER AND SPREADING MESSAGES IN
INTERNATIONAL RELATIONS

Starting from the concept of “soft power”, through variable related to the number of Olympic medals of a certain country, this paper shows the power of the Olympic games as the social event of planetary importance, which has overcome sports frames long time ago and became a platform for spreading the influence, and for communication in international relations. This event is still a meeting of world's best athletes, but has also become a stage for interest groups which want to present their goals or achieve them immediately during the Olympic games, regardless of the consequences. This paper shows ways in which certain areas within the Olympics can be used for sending messages whose content otherwise would not reach the aimed number of people. The Olympic games as a platform are attractive because the interest groups see it as a powerful tool for changing the way people think regarding certain topics, especially in the era of mass media. Also, countries around the world have realized the great importance of the Olympic games, so they thrive to gather the best male and female athletes of the world. But, not a large number of countries can be the host of this event because organizing such an event brings many challenges.

Keywords: Olympic games, soft power, states, interest groups, mass media.

Горан Баровић
Филозофски факултет, Никшић, Универзитет Црне Горе
goranbarovic@yahoo.com

Душко Вујачић
Завод за хидрометеорологију и сеизмологију Подгорица

Велибор Спалевић
Институт за шумарство Подгорица

КАРТОГРАФСКА ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНИХ ОДНОСА

Дефинисање просторних односа вјероватно представља једно од најстаријих размишљања свјесног човјека. Покушај да се прикажу просторни односи рађени су у пепелу, пијеску, зиду пећине, кожи, папирусу, папиру... Преношење сагледаног стања на одговарајући материјал служило је да скрене пажњу на неке важне елементе из средине у којој се живјело. Повећање потреба и подизање квалитета живота условило је развој цивилизације у више смјерова па и у смислу приказивања просторних односа. Неки од важних догађаја у развоју људске цивилизације, а у вези су са напретком у приказивању простора су, велика географска открића, затим проналазак штампарске машине и на крају повезивање картографије са информатиком. Сваки од набројаних представљао је револуционаран напредак у односу на претходни период. Развој картографије као науке свакако је пратио потребе човјека и покушао наћи рјешење за исказане потребе. Рјешења су произилазила из употребе картографског метода који сваки картирани садржај може третирати кроз: временско дефинисање, просторно дефинисање и суштинско дефинисање. Кроз ове три категорије могуће је у потпуности сагледати дефинисани задатак и кориснику карте дати потпуну информацију о презентованом садржају. Презентовање просторних садржаја данас је постала обавезан дио и практично неизбежан чинилац приликом различитих активности везаних за геопростор. Комбинација бројних метода и изражајних средстава уз савремене дигиталне начине приказа даје ауторима широк спектар могућности за веома квалитетну презентацију просторних односа.

Кључне ријечи: картографија, простор, методи, изражајна средства.

Goran Barović
Faculty of Philosophy
Nikšić, University of Montenegro

Duško Vujačić
Hydrometeorological and Seismological service of Montenegro

Velibor Spalević
The Institute of Forestry of Montenegro

CARTOGRAPHIC PRESENTATION OF SPATIAL RELATIONSHIPS

Defining spatial relationships was probably one of the first mental tasks that employed the conscious man. Many attempts to present spatial relations were made in ashes, sand, cave walls, animal skin, papyrus, paper etc. Transfer of perceived reality on a medium served a purpose of directing attention on important appearances in the environment. Increasing needs and quality of life of the mankind directed the process of civilization development, and one of the components was spatial relationships presentation. Some of the most important discoveries made in the past, tightly connected to the area of spatial relationships presentation were great geographic discoveries, discovery of the printing press and, lastly, the involvement of computer technology in cartography. All of those discoveries marked a beginning of a new era, completely different from what was there before. Scientific development of cartography was going along with civilization development and successfully met all the new needs. Most of the solutions were derived from the cartographic method which treats the contents by temporal, spatial and essential definition. By using this method it is possible to make a comprehensive overview of the task, and deliver a quality presentation to the end-user of the map. Presentation of space is nowadays an inevitable and obligatory task in various activities that deal with geospace. Combination of numerous methods and expressional tools, along with modern digital presentation media gives the authors a wide spectrum of possibilities for quality presentation of spatial relationships.

Keywords: cartography, space, methods, expressional tools.

Светлана Ј. Батарило
Саобраћајни факултет
Универзитет у Београду
s.batarilo@sf.bg.ac.rs

ГРАД КАО РЕКЛАМНИ ПРОСТОР – ДОМИНАЦИЈА ЗНАКОВА

Унутар потрошачког друштва савременог града долази до промене значаја робе у животима људи и до промене суштине њеног значења – симбол робе је испред њене употребности. Све је подложно робној логици и град је у овом контексту и сам постао роба, и третиран као роба трпи промене. Град је као центар потрошње уједно и објекат потрошње. Овом процесу доприносе рекламирање и брендирање као стратегије модерног друштва, али и утицај медија у смислу наметања вредности и вештачког креирања потреба. Превласт визуелног, доминација знакова и владавина реклама у савременом друштву променили су архитектуру и град. Град постаје канал за комуникацију са потрошачима, а архитектура средство за рекламирање. Реклама на архитектури је постала знак за објекат потрошње на ком се налази. Објекат више нема самостално значење, већ је перципиран као реклама која га покрива. Попримајући комерцијалну униформност, објекти губе своју препознатљивост, а тиме и значај орјентира у граду. Постављање знакова реклама на архитектури у сврху рекламирања или обавештавања представља доминацију знакова у простору у односу на архитектуру. Знак је као модерно средство заменио оно што је некад било средство комуникације са потрошачима. Комуникација се врши у интеракцији са знаковима а не са другим људима, и та комуникација постаје доминанта у простору. Глобално коришћење универзално разумљивог речника реклама чини да градови постижу глобалну естетску униформност. Ови знаци чине место.

Кључне речи: град, потрошња, реклама, знак, архитектура.

Svetlana J. Batarilo
Faculty of Transport and Traffic Engineering
University of Belgrade

THE CITY AS ADVERTISING SPACE – DOMINANCE OF SIGNS

The significance of the goods and also the essence of its meaning are changed within the consumer society of the modern city – the symbol of goods is more important than its usefulness. Everything is subject to the logic of the commodity, and in these circumstances, the city itself has become a commodity. Treated as a commodity, the city suffers changes. The city is a center of consumption and at the same time it is the object of consumption. This process is supported by advertising and branding as modern societies' strategies, but also by the influence of the media in terms of imposing values and artificial creating of needs. The ascendancy of the visual, the dominance of signs and importance of advertising in modern society, have changed the architecture and the city. The city has become a flow of communication with consumers, and the architecture has become a tool for advertising. The advertisement on architecture has become a sign for the object of consumption where it is located. The building no longer has its own meaning, but it is perceived as advertisement that covers it. Assuming commercial uniformity, buildings lose their identity, and therefore the importance of a landmark in the city. Installation of signs – advertisements over architecture for the purpose of advertising or informing, represents the dominance of signs in space in relation to architecture. The sign as a modern means has replaced what used to be a means of communication with consumers. Communication is performed by interacting with signs instead of people, and this communication is becoming dominant feature in the space. Global use of universally understandable vocabulary of advertising contributes that cities achieve global aesthetic uniformity. These signs make up the places.

Keywords: city, consumption, advertising, sign, architecture.

Ружица С. Богдановић
ФГМ Архитектура, Београд, urbs@eunet.rs

БРЕНДИРАЊЕ ПРОСТОРА АРХИТЕКТУРОМ

Симбол, знак, репер, бренд, није ново у грађнеју иконичке слике града. Икона усађена у смисао места креира колективно искуство у поимању идентитета града. Иконичка структура потсећа на додгађаје везане за једно место, епоху време. У савременом граду, даншње време, оно што је покретач економије града је бизнис. Бренд креира иконичку структуру града данас, брендирање је сада је истакнуто маркетиншком техником приватног предузетништва, у развијању нових икона. Последњих деценија (после 80тих 20в) велики број корпорација и јавних институција реализује и експлоатише економски и политички потенцијал за ширење својих брендова кроз архитектуру. Коинцидирајући са афирмацијом процеса глобализације града и типичних обележја (глобални капитал, умрежавање, транснационалне институције и организације, нови медији и нови светски комуникациони информациони поредак, глобална култура и културни плурализам итд.), брендирање структурално и визуелно креира и изражава глобални идентитет. Архитектонска професија има космоплитски карактер. Бити на мапи светских градова (ворлд циту) данас, преносити поруку убрзаног и успешног прогреса, квалитетног живота и рада, је уз предуслов изградње брендираног објекта светски препознатих архитеката. Синоним за имена великих архитеката, који пројектују/стварају објекте који су обележја маркетинга, културе, манифестација, је креирање новог урбаног обрасца. Ширење бренда кроз архитектуру има и другу страну поруке и значења: замагљује се однос икона и значење, метафора постаје значење, идентификација града се повезује са брендом корпорације (семиолошки интерпретирано долази до семантичког шума). Трансформација иконе кроз ову метафору је израз моћи корпорације. Допринос нових медија афирмише архитектуру као бренд: икона архитектура је оно што могућности нових медија омогућавају. Развој новог језика архитектуре коинцидира са уздицањем нове технологије, дигиталне технике, компјутерске моћи и информатичке подршке за стварање савремених облика. Успоставља се нови речник архитектуре. У раду ће бити изнети примери који илуструју начин брендирања у граду данас.

Кључне речи: бренд, архитектура, иконичка структура, нови медији, глобализација.

THE BRANDING OF SPACE THROUGH ARCHITECTURE

Symbol, sign, landmark, and brand—all are familiar terms in constructing the city's iconic image. The icon built into a sense of a place creates a collective experience in understanding the identity of a city. An iconic structure recalls events related to a specific place, time, and epoch. Business is the driving economic force behind today's contemporary cities. The brand now provides the city with an iconic identity through the use of marketing techniques derived from private enterprise to develop new icons. Since the 1980s, many corporations and public institutions have exploited the economic and political potential for brand expansion through architecture. Structurally and visually, branding creates and expresses a global identity for the city and its typical characteristics in a way that affirms the process globalisation (global capital, networking, transnational institutions and organizations, new media, the New World Information and Communication Order, global culture, cultural pluralism, etc.). Architecture as a profession has a cosmopolitan character. To be on the map of world cities today, to convey the impression of rapid and successful progress, of quality life and work, is the prerequisite for branded landmarks from world-renown architects. The key to commissioning leading architects to design and create objects that signify a city's marketed identity, culture, and manifestations is the creation of a new urban form. However, expanding the brand through architecture has another, potentially negative side: the relationship between icon and meaning becomes vague, metaphor becomes meaning, and the identification of cities merges with the branding of corporations (semilogically speaking, what occurs is semantic noise). The transformation of the icon through metaphor is the expression of corporate power. New media contribute towards affirming architecture as brand, making architectural icons possible in the first place. The development of the new architectural languages coincides with the elevation of new technology, digital techniques, computing power, and information support in the creation of contemporary forms. This establishes a new architectural vocabulary. This paper will use examples to illustrate how branding works in the city today.

Keywords: brand, architecture, iconic structure, new media, globalization.

Милица С. Божић Маројевић
Центар за музеологију и херитологију
Филозофски факултет
Универзитет у Београду
b.milica.b@gmail.com

МЕСТО (И) НАСЛЕЂА У ПРОСТОРУ ПАМЋЕЊА

Чињеница да је место и „мисаона категорија“ и „конструисана реалност“ важан је фактор размишљања о баштини, који утиче на њене вредности и смисао. Иако физички аспект наслеђа чини да га на прву лопту видимо као непроменљиво, његово значење, заправо, никад није фиксно, већ се договара и подложно је промени. Као таква, места сећања не опстају због своје материјалне предметности, нити само због властите естетике или симболизма, већ, пре свега, због *активне улоге* који имају у процесу изградње колективних идентитета. Наслеђе је повезано са семиотичким приступом местима на три различита начина. Споменици, објекти, те догађаји и личности из прошлости, заједно са њиховим начинима тумачења, често су основно средство кроз које места креирају одвојени карактеристичан идентитет. Из тог угла посматрано, новим градовима недостаје идентитет баш зато што су немумшти у овом контексту. Друго, чувајући материјалне предмете прошлости неизбежно чувамо и њихове акумулиране поруке. Коначно, како је наслеђе намерна креација владајуће елите, онда је његова продукција ефективни медијум за преношење порука између владара и оних којима се влада. У овом контексту посматра се и приступ чувању и управљању дисонантним наслеђем које је остало као последица грађанских ратова на простору бивше Југославије.

Кључне речи: дисонантно наслеђе, памћење, простор, бивша Југославија.

Milica S. Božić Marojević
Centre for Museology and Heritology
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

HERITAGE'S (AND) PLACE IN SPACE OF MEMORY

The fact that some place is both “category of thought” and “constructed reality” is an important factor in thinking about heritage that affects its value and meaning. Although the physical aspect of the heritage makes it to be seen as unchangeable, its meaning, in fact, is never fixed, but is agreed and is subject to change. As such, memory places do not survive because of their material objectivity, or just for their own aesthetics and symbolism, but primarily because of the active role they have in the process of building collective identities. Heritage is linked to the semiotic approach of the space in three different ways. Monuments, objects, and events and persons from the past, along with their methods of interpretation, are often the primary means through which some city creates a separate distinctive identity. From this point of speaking, new cities are lacking identity just because they are mute in this context. Second, with keeping the material objects of the past we inevitably keep and their accumulated messages. Finally, since legacy is product of deliberate creation of the ruling elite, then its production is effective medium for conveying messages between the rulers and the ruled. In this context, we are interpreting both conservation and management of the dissonant heritage that was created as a result of the civil wars in the former Yugoslavia.

Keywords: dissonant heritage, memory, space, former Yugoslavia.

Србобран Г. Бранковић
Факултет за економију, финансије и администрацију
(ФЕФА) Београд
Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
srbobranb@gmail.com

ДИМЕНЗИОНИРАЊЕ И ПРЕМЕРАВАЊЕ ДРУШТВЕНОГ ПРОСТОРА - ЈЕДАН ЕМПИРИЈСКИ ПОКУШАЈ

У тексту су изложени ауторови покушаји да развије систем скала и других алатки за мерење друштвеног простора у више димензија. Сврха је да се на основу емпиријских мерења одреди место које у свакој од димензија заузима појединац или друштвена група. Димензије се приказују на десетостепеној оси, а сваки испитаник у истраживању, као појединац и члан групе, означава место на коме види себе у том простору. Као и физички универзум, и друштвени може имати више димензија. Најпре се димензионира, условно речно, *статички* простор, у коме померања нису велика нити честа. Конструисане су три осе: 1 „село / део града – свет“; 2. „појединац - човечанство“ и 3. „прошлост – будућност“. Укрштањем те три просторне осе одређује се стајна тачка појединца или групе. Поред ових димензија у хоризонталној равни, развијен је и инструмент којим се мери кретање на оси вертикалне друштвене покретљивости, тачније задржавање или промена друштвеног статуса. Премерава се и (*динамички*) простор емоција: проток добрих и лоших осећања у микрозаједницама (породица, круг пријатеља, љубавно партнерство, суседство, посао) и макрозаједницама (етничка и дистанца према професијама, групама различите сексуалне оријентације). И у овом случају место у простору одређивано је на основу емпиријског истраживања и посебно развијених инструмената за мерење. Друга врста простора је између статичког и динамичког: реч је о распрострањености, односно обиму саме друштвености у задатом простору, која се мери бројем блиских или даљих пријатеља и познаника и обимом и врстом комуникације међу њима, како у у реалном простору, тако и на друштвеним мрежама. У раду се излажу и налази поменутих истраживања.

Кључне речи: мерење, друштвени простор, друштвене блискости и дистанце.

Srbobran G. Branković
Faculty of Economics, Finance and Administration
(FEFA) Belgrade
Faculty of Philosophy, University of Niš

DIMENSIONING AND MEASUREMENT OF SOCIAL SPACE

The purpose is to be based on empirical measurements determined place in each dimension occupies an individual or a social group. Dimensions are displayed on the ten-axis, and each respondent in the survey, as well as individual and group member, means the place where he sees himself in this space. As well as the physical universe, and may have more social dimension. First is dimensioned, conditionally, sheltering, static space in which displacements are not large or frequent. Engineered three axes: 1 “village / part of the city - the world”; 2. “individual - humanity” and 3 “Past - Future”. By crossing the three spatial axes is determined Stand point an individual or group. In addition to these dimensions in the horizontal plane, was developed and an instrument that measures the movement of the axis of vertical social mobility, namely the maintenance or change of social status. Premerava and (dynamic) space emotions flow of good and bad feelings in micro (family, circle of friends, a love partnership, neighborhood, work) and makrozajednicama (and ethnic distance towards professions, groups of different sexual orientation). In this case place in space was determined on the basis of empirical research and specially developed measurement instruments. Another kind of space between static and dynamic: it is about distribution, and extent sociability itself in a given area, which is measured by the number of close or distant friends and relatives and the volume and type of communication among them, as in in real space, and on social networks. This paper presents the findings of the mentioned research.

Keywords: measurement, social space, social closeness and distance.

Јована Чикић
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет
Одсек за социологију
jovanacikic@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦИЈА РУРАЛНОСТИ И РУРАЛНОГ ПРОСТОРА У САВРЕМЕНИМ ДРУШТВИМА

Резултати савремених социолошких истраживања села указују на трансформацију руралних друштвених структура. Ово се посебно односи на развијена друштва, у којима рурална подручја нису ни просторно ни друштвено изолована, већ интегрисане целине и саставни елементи структуре глобалних друштава. Укидање релативне аутархије, као карактеристика традиционалних руралних подручја, објашњава се деловањем глобалних друштвених процеса. У том контексту, поставља се питање шта се догодило са руралношћу и руралним простором. Стога се у раду анализирају обележја њихове трансформације полазећи од неколико претпоставки. Прва, руралност и рурални простор у савременим друштвима су измењени. Друга, њихове промене су индуковане и споља и изнутра. Треће, иако измењени, још увек се може говорити о руралности и руралном простору као специфичним феноменима. Основу за истраживање карактеристика и трансформације руралности и руралног простора чине радови водећих светских стручњака у области руралне социологије и руралне географије. Тако се промене руралности и руралног простора објашњавају у контексту Марсденове нове политичке социјалне економије руралног простора, Клокеовог индекса руралности, Кајсеровог и Пратовог одређења руралности, Халфакријевог троструког поимања руралног простора, као и Де Соузиног и Бранденбурговог виђења трансформације руралног простора из приватног у јавни. Поред овог, говори се и о саставницима руралности М. Штамбук, новом поимању руралности Стојанова и А. Барибич, као и Лукићевој анализи теоријских приступа руралном простору.

Кључне речи: руралност, рурални простор, трансформација.

Jovana Čikić
University of Novi Sad
Faculty of Philosophy
Department of Sociology

TRANSFORMATION OF RURALITY AND RURAL SPACE IN CONTEMPORARY SOCIETIES

The results of contemporary ruralsociological researches suggest transformation of rural social structures. This particularly refers to developed societies, where rural areas are neither spatially nor socially isolated, but integral elements of global social structures. Termination of rural isolation and relative autarchy (as characteristics of traditional rural areas) is explained by global social processes. Such changes have raised the question: what have happened to rurality and rural space? Thus, we analyze characteristics of their transformation, starting with several assumptions. First, contemporary rurality and rural space are transformed, comparing to traditional ones. Second, their transformation is induced both from the outside and within rural areas. Third, even though transformed and different from the traditional one, rurality and rural space are still specific social phenomena. Research of transformation and characteristics of rurality and rural space is based on the analyses of the leading authors in rural sociology and rural geography. Thus, changes in rurality and rural space are explained in the context of Marsden's new political social economy of rural space, Cloke's index of rurality, Kayser's and Pratt's definition of rurality, Halfracree's three folded architecture in conceptualizing rural space, as well as de Souza and Brandenburg's transformation of rural space from private to public. Besides, we speak of Štambuk's components of rurality, new perception of rurality by Stojanov and Baribič and Lukić's analysis of theoretical approaches to rural space.

Keywords: rurality, rural space, transformation.

Драгана С. Динић
Институт за политичке студије
Београд
draganadinic@gmail.com

СТАРИЈИ У УРБАНОМ, РУРАЛНОМ И МЕДИЈСКОМ ПРОСТОРУ

Кретање, простор и време су кључни атрибути човекове егзистенције. Начин живота нагони човека да се привремено или трајно стационира на одређеном простору и формира одговарајуће типове насеља. Без обзира на чињеницу што људи пројектују и граде насеља, насеља намећу потребу да се људи мењају и прилагођавају насеобинском начину живљења. Пуњења и пражњења одређеног простора и демографске промене у њему изазивају значајне турбуленције у животу човека. У овом раду ће се скренути пажња на положај популационе групе старијих у руралном и урбаном простору Србије, као и на утицај поменутих промена на квалитет живота старијих. У фокусу ће се наћи сенилизација села, сегрегација и изолација старијих у градовима, просторне баријере (за полупокретне, инвалидне и непокретне старије особе; рампе, лифтови), недостајућа и неадекватна саобраћајна мрежа, непостојеће и недовољне здравствене установе и други сервиси, што уз свеprisутно и дубоко сиромаштво ове популационе групе доводи до њене “социјалне смрти”. Трећи сегмент рада биће посвећен медијском простору, укључујући и виртуелни, који су потпуно затворени за старије. Ово је посебно важно када је у питању земља у којој је скоро трећина становништва старије од 60 година и која се по просечној старости становништва сврстава у најстарије земље Европе и света.

Кључне речи: старији људи, сенилизација села, социјална искљученост, еџизам, урбана џунгла.

Dragana Dinić
Institute for Political Studies
Belgrade

THE ELDERLY IN URBAN, RURAL AND MEDIA SPACE

The movement, space and time are the key attributes of human existence. Lifestyle compels a man to be temporarily or permanently stationed in a particular area and form a adequate types of settlements. Regardless of the fact that people are designed and built settlements, the settlements imposed by the need for people to change and adapt to the way of life of the settlement. Charging and discharging of a certain area and demographic changes in it cause significant turbulence in the life of man. This paper will draw attention to the situation of older population groups in rural and urban areas of Serbia, and the impact of these changes on the quality of life of elderly. The focus will be found including senilization of villages, segregation and isolation of the elderly in the cities, spatial barriers (for semi-disabled, disabled and immobile elderly, ramps, lifts), the missing and inadequate road networks, non-existent and inadequate medical facilities and other services, which together with the omnipresent and the deep poverty of this population leads to its “social death”. The third part will be dedicated media space, including virtual, that are completely closed for the elderly. This is especially important when it comes to a country where nearly a third of the population older than 60 years and that the average age of the population among the oldest countries in Europe and the world.

Keywords: older people, senilization of villages, social exclusion, ageism, urban jungle.

Ацо М. Дивац
социолог, самостални истраживач
Лондон
acodivac@hotmail.com

СОЦИОЛОГИЈА У САЈБЕР ДОБА

Намера овога рада је да појасни и критички испита друштвене и антрополошке промене и последице изазване хипер-повезаношћу јединки, објеката, места и простора. У „умреженом друштву“, информације и знање се производе, конзумирају и користе готово симултано и на глобалном нивоу. У периоду од само неколико деценија ми смо као припадници локалних и транс-националних заједница и друштава се нашли пред још једним изазовом на путу, суочавање са наступајућим друштвом социјалних мрежа (умреженим друштвом). Сервиси као што су Гугл (Google), Фејсбук (Facebook) и Твитер (Twitter), стварају податке, знање, информације и идентитет(е) које се шире и преносе кроз системе и мреже и утичу и преклапају се са нашим већ постојећим знањима и представама о другима о нашем окружењу и људима и догађајима и местима. Као и у случају са појавама других нових технологија и медија, морамо имати у виду какве социјалне последице изазивају. Иако је феномен тек у својим зачецима већ је успео да подели истраживаче у погледу његове природе и значаја. Једни га виде као мање важан и стваран, као сенка, стварног света и односа док други виде пуну равноправност чак и аутетичност виртуелног света. Можда је дошло време да се превазиђу дуализми и разлике. Овим радом намеравамо да истражимо начин на који се савремена социологија бави овим феноменом и изазовима. У раду ћемо представити и критички коментарисати неколико новијих истраживања ових области и такође наставну праксу на Британским високошколским установама који покушавају да критички и конструктивно се суоче са овим изазовима.

Кључне речи: хипер-умреженост, умрежено друштво, сајбер доба, друштвени медији, интерфејс.

Aco M. Divac
Sociologist, Independent researcher
London

SOCIOLOGY IN CYBER ERA

The intention of this paper is to gain a critical understanding of the social and anthropological changes which are caused with the hyper-interconnectivity among human beings, their bodies, objects and places. In the Network Society Information and Knowledge are produced and experienced universally and globally. In recent years (just over a couple decades) we as members of local, global and trans-local societies, are facing yet another challenge in our social and political mutations. Are we moving ahead to embracing the Network Society? Services like Google, Facebook and Twitter create a knowledge, information, identity which are spread across devices and modalities which interface with what we know about the world, and also transform the ways in which we experience our environment: others, places, locations, events and more. As with any new technological advance, we must consider consequences, what type of behaviour online social networking originate and encourages. Although still in its infancy phenomena caused divisions among researchers. One who see negate and see online world as less real, Other who see online reality equal as off line reality fully authentic. Maybe, time has come to overcome such distinctions and dualism. Our intention is to critically explore how contemporary sociology face such challenges. In particular challenges for methodology of sociological researches of these phenomenon? We will review some recent researchers dealing within that field, as current educational practice from few UK universities regarding the issue, from critical and constructive point of view.

Keywords: hyper-interconnectivity, social media, interface, cyber era.

Горан В. Ђорђевић
Адвокат, Ниш
adv.goran.dj@gmail.com

НОВЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ У СХВАТАЊУ ПРОСТОРА У
МЕЂУНАРОДНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ
- КРИВИЧНА ДЕЛА ГЕНОЦИД И АГРЕСИЈА-

Полазећи од чињенице да нормe производе дејство у реалном простору, као и имајући у виду тенденције у Међународном кривичном праву, које појму простор дају нови значај, аутор у чланку сагледава ново значење простора у смислу важења и примене норми Међународног кривичног права, у смислу односа простора и заштићених објеката код међународних кривичних дела. У раду се ново схватање простора сагледава кроз кривично дело геноцид у светлу одлуке Међународног суда правде из 2007.године, и кривично дело агресија полазећи од нове дефиниције кривичног дела агресија која је усвојена амандманом у Кампали 2010.године. Аутор у раду проблематизује постојеће-супротстављене тенденције третирања простора, које код кривичног дела геноцид добијају уже тумачење и нормативну примену, док је код кривичног дела агресија приметно шире схватање појма простора. Ново одређивање простора у кривично правном смислу одражава се не само на елементе бића кривичног дела, већ и на кривичну одговорност починилаца код кривичних дела геноцид и агресија као најтежих кривичних дела.

Кључне речи: простор, геноцид, агресија, одговорност, норма.

Goran V. Đorđević
Lawyer
Niš

NEW MEANING OF SPACE IN INTERNATIONAL
CRIMINAL LAW
- CORE CRIMES GENOCID AND AGGRESSION-

Starting from the fact that legal norms have effect in the real space, and bearing in mind the trends in International criminal law, that the concept of space given new importance, the author of the article examines a new meaning of space in terms of validity and application of the norms of International criminal law, in terms of relations area and protected values with international crimes. In this paper, a new perception of space viewed through the crime of genocide in the light of the decision of the International Court of Justice in 2007, and the crime of aggression, starting from a new definition of the offense of aggression adopted in Kampala amendment in 2010. The author questions the existing conflicting tendencies-treatment area in which the crime of genocide receive immediate interpretation and application of normative, while the criminal act of aggression noticeably wider understanding of the concept of space. New determine space in criminal legal sense is reflected not only the elements of the offense, but the criminal liability of the perpetrators of the offenses of genocide and aggression as the core international crimes.

Keywords: space, genocide, aggression, responsibility, norms.

Владимир Ђурић
Институт за упоредно право
Београд
djuric.vim@gmail.com

УСТАВНОПРАВНИ И УПРАВНОПРАВНИ АСПЕКТИ ЗВАНИЧНЕ ТОПОНИМИЈЕ

Циљ овог текста је да истакне однос између правног поретка и званичне топонимије у домаћем и упоредном праву. Топонимија је предмет правног регулисања. Након приказивања позиције званичне топонимије у правном поретку, приказани су изабрани правни аспекти њеног регулисања: уставноправно регулисање назива државе и појединих места, уставноправно регулисање службене употребе језика и писма, уставноправно регулисање истицања традиционалних назива места на мањинским језицима, законско регулисање назива места и других топонима, као и управноправно регулисање промена назива места.

Кључне речи: правни поредак, званична топонимија, уставно право, управно право.

Vladimir Djurić
Institute of Comparative Law
Belgrade

THE CONSTITUTIONAL AND ADMINISTRATIVE LAW
ASPECTS OF OFFICIAL TOPONYMY

It is the goal of this article to highlight the relation between legal order and official toponymy in domestic and comparative law. Toponymy is the subject of legal regulation. After a screening of the position of official toponymy in the legal system, selected aspects of its regulation are highlighted: the constitutional regulation of the country name, the constitutional regulation of the official use of language and script, the constitutional regulation of the displaying of the place names in minority languages, legal regulation of the official place names, as well as the administrative regulation of the place names change.

Keywords: legal order, official toponymy, constitutional law, administrative law.

Марија Д. Дробњаковић
Власта М. Кокотовић
Милена Р. Панић
Географски институт „Јован Цвијић“, САНУ
Београд
m.drobnjakovic@gi.sanu.ac.rs

ТРАНСФОРМАЦИЈА РУРАЛНОГ ПРОСТОРА И РУРАЛНОГ ДРУШТВА

Појам *рурално* релативног је значења, у зависности од сврхе дефинисања, као и географског простора и времена у којем се посматра. Његове демографске, социо-економске, физиономске и културолошке трансформације везују се за конкретне фазе друштвено-економског развитака. Рурални простор и популација која га насељава прошли су еволутивни ток од примитивних људских заједница и простора потпуно овисног од утицаја природе, преко елементарних људских насебина и претежно пољопривредног простора, до модерног друштва на простору обогаћеног разноврсним урбаним садржајима или пак до празних и напуштених руралних предела. Тако се и приступ изучавању руралног простора мењао од чисто социолошког, преко функционалног, ка интердисциплинарном са израженим просторним импликацијама, а у последње време се сместа у контекст „глобалног села“. Процес трансформације руралног простора у Србији и популације која га насељава у раду ће бити приказана на примеру општина различитих регионалних целина, са значајним разликама у географском положају, удаљености од регионалних центара и значајнијих саобраћајних праваца и извесним разликама у социо-економским и просторним обележјима, са циљем да се укаже на модалитете трансформације села и руралног друштва детерминисаних просторним обележјима.

Кључне речи: рурални простор, рурално друштво, промене, Србија.

Marija D. Drobnjaković
Vlasta M. Kokotović
Milena R. Panić
Geographical Institute "Jovan Cvijić", SASA
Belgrade

TRANSFORMATION OF RURAL AREAS AND RURAL SOCIETY

Rural is a relative term, temporally and spatially speaking. The meaning of rural depends on purpose of definition. Their demographic, socio-economic, physiognomic and cultural transformations are determined by specific phases of socio-economic development. Rural areas and rural population have evaluated from primitive rural community and natural areas, through basic settlements and predominantly agricultural areas, to a modern society in the urbanized areas, or to demographical extinct and abandoned rural areas. Rural study approach has been modified from sociological, through functional, toward interdisciplinary with strong spatial implications, and recently seen in the context of "global village". In this paper regional disparities and process of transformation of rural areas and population in Serbia will be presented on the municipality level. Case studies will show the modalities of transformation processes of rural areas and communities and dependence on spatial characteristics, differences in geographical position, distance from regional centers and major transport routes.

Keywords: rural area, rural society, transformations, Serbia.

Невен Дувњак
Институт друштвених знаности Иво Пилар-центар Сплит
ipdi-cst@st.t-com.hr

Ана Пераица, самостална истраживачица и кустосица

Ђени Мацан, самостална истраживачица

ДИОКЛЕЦИЈАНОВА ПАЛАЧА У СПЛИТУ КРОЗ СТАНАРСКЕ ТОПОНИМЕ

Чланак истражује које топониме у међусобној комуникацији користе станари Диоклецијанове палаче, а који су нестали из јавне употребе или никада нису били забиљежени у писаном облику. У првом дијелу чланка приказат ћемо како су се имена топонима мијењала кроз повијест. Неки од њих су: Портаула (простор уз сјеверни зид Палаче), *Piccola porta di buona morte* (пролаз код Сребрених врата), Царска авлија (мали трг иза Вестибула), Код Кажина (срушена јавна кућа у Непотовој улици), Пунтаросо (Пољана краљице Јелене), итд. Сви топоними вежу се на несталу архитектуру или њену функцију, нпр. самостанску аулу код Златних врата, пучку кухињу, јавну кућу, јавно купатило, Цркву Добре смрти и сл. Урбана меморија уз ове просторе често веже легенде, памтљиве приче, које се генерацијама преносе кроз старе називе локалитета и повијест простора. Једна легенда односи се на забрану проласка кроз велики улаз Сребрених врата, јер се тако прелази преко посвећеног тла срушене цркве, а друга се темељи на причи о убојству цара Јулија Непота на локацији споменуте јавне куће (омражени Кажин). Митови и легенде умногоме служе памћењу повијести града, но једнако тако увјетују и начине кориштења простора. У другом дијелу текста указат ћемо на два феномена. Први је социо-лингвистички, гдје истражујемо имају ли станари Палаче засебан сустав именовања простора и зграда у којима живе, а који се разликује од службених назива. Други је социолошки гдје ћемо, користећи етнографску методу (полу-структурирани интервју), уврдити постоји ли међу станарима међугенерациски трансфер сјећања (усмена традиција којом се, без записивања, преносе стара имена топонима), егзистира ли заједнички идентитет односно осјећај припадности јединственом локалитету као што је Диоклецијанова палача, те како испитаници оцјењују квалитету живота у најстаријем дијелу Сплита (стамбени простор, инфраструктуру, међуљудске односе, промјене у Палачи кроз процес старења становништва, депопулације, пренамјене простора, итд.).

Кључне ријечи: Диоклецијанова палача, урбана меморија, топоними, станарски термини, квалитета живота.

Neven Duvnjak
Institute of Social Sciences Ivo Pilar – Split

Ana Peraica, Independent researcher and curator

Djeni Macan, Independent researcher

DIOCLETIANS' PALACE IN SPLIT THROUGH INHABITANTS' TOPONYMS

The essay investigates which toponyms are used in inter-communication among the inhabitants of the Diocletian palace and which have disappeared from public speech or never were officially recorded. In the first part of the paper we are going to present how the toponyms were changed through the history. Some of these toponyms include: Portaula (open space close to the northern wall of the Palace), Piccola porta di buona morta (a small passage nearby silver gate), Carska avlija (small public square behind the Vestal temple), Kod kažina (demolished brothel in Nepotova street), Puntarosso (Kraljice Jelene square), etc. All these toponyms are connected to vanished architecture and its function: the monastery aula nearby the Golden gate, public kitchen, public bath, brothel, Church of a Good death, etc. Urban memory usually connects legends and memorable stories with these places, transferred through the old names of localities and the history of the space. One of these legends forbids walking through the large entrance of Silver gate, because it means walking over sacred space of once existing church, while the other bases its story on the murder of the roman emperor Julius Nepot on the mentioned location of the brothel house (obnoxious Kažin). Myths and legends in the large degree serving to memorise of the city history, but also condition of the different ways of using the space. In the second part of the paper we are going to point out two phenomenon. First is sociolinguistic, where we investigate does the inhabitants of the Palace use special system of naming of spaces and buildings where they live, which is different from official names. The second is sociological where we are using ethnographic method (semi-structured interview) in order to ensure is among the inhabitants of the Palace the inter-generational transfer of memories exist (verbal tradition by which are, without recording, old toponyms transferred). Also, we are going to investigate presence of common identity and the feeling of belonging to unique locality as Diocletian's palace is, and how the inhabitants evaluate the quality of life in the oldest part of the city of Split (living space, infrastructure, inter-personal relations, changes in the Palace through the process of ageing, depopulation, conversion of space, etc.)

Keywords: Diocletian's Palace, urban memory, toponyms, inhabitants' terminology, quality of life.

Мирко Р. Филиповић
Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Универзитет у Београду
mirko04@sbb.rs

ДИСКВАЛИФИКУЈУЋЕ СИРОМАШТВО И “QUARTIERS SENSIBLES“

„Дисквалификујуће сиромаштво“, као данас преобладајући „елементарни облик сиромаштва“ (S. Paugam) у развијеним западним земљама, налази свој просторни израз у у дисквалификованим урбаним зонама великих градова. Иако се ова градска подручја (у Француској позната као „zones urbaines sensibles“, „quartiers de risque“, „quartiers de relégation“) не могу изједначити са гетима америчких градова (L. Vacquant), изгледа да је оправдано говорити о процесу њихове гетоизације. Процес дисквалификације не своди се само на просторну концентрацију дефаворизованих домаћинства у једној градској четврти, најчешће запуштеном периферијском ХЛМ насељу, на изнадпросечне стопе незапослености и прекаријата, непотпуних и имигрантских породица, напуштања школе, малолетничке делинквенције и насиља, и на појачано присуство спољних актера ради различитих облика социјалне интервенције. Он подразумева и укупну детериоризацију друштвених односа у четврти, подривање социјалне кохезије и посебне механизме конструисања колективних идентитета. За разлику од становника престижних четврти који симболички баштине акумулирани капитал целе популације кварта, (P. Bourdieu) становници „осетљивих“ четврти међусобно деле само стигму групе „поражених“. Стигматизација због лоше репутације насеља придружује се другим транспарентним обележјима друштвеног статуса и тако доприноси смањењу животних шанси становника. Процес дисквалификације се одвија кроз неколико фаза постепеног кумулирања хендикепа чији механизам треба подробније проучити а који на крају може водити екстремном сиромаштву и прекиду социјалних веза.

Кључне речи: дисквалификујуће сиромаштво, гетоизација, кумулација хендикепа, друштвена кохезија, прекид социјалних веза.

Mirko R. Filipović
Faculty for special education and rehabilitation
University of Belgrade

DISQUALIFYING POVERTY AND “QUARTIERS SENSIBLES“

Disqualifying poverty, as predominant elementary form of poverty in contemporary western countries (S. Paugam) finds its spatial expression in disqualified urban zones of the big cities. Although these urban areas (known in France as “zones urbaines sensibles”, “quartiers de risque”, “quartiers de relegations”), should not be equalized with typical American ghettos (L.Vacquant), it seems justified to talk about the ghettoization process occurring in them. Disqualification process should not be reduced at mere spatial concentration of disadvantaged households in a certain neighborhood, mostly an (uncared for) HLM cité, with high rates of unemployed workers and those with precarious jobs, ethnic and uncomplete families, school drop-outs, youth delinquency and violence, and frequent presence of the exterior actors engaged in different forms of social intervention. The analysis of disqualifying process should also take into account the global deterioration of social relations, the undermining of social cohesion and particular mechanisms of collective identities’ construction. While the inhabitants of “beaux quartiers” inherit symbolic capital of the whole population of the area (P. Bourdieu), those who live in “quartiers sensibles” share only the stigma of the “defeated”. The stigmatization caused by poor reputation of the neighborhood goes along with other transparent marks of social status, contributing to the reduction of life opportunities. Disqualifying process is developing through several phases of successive accumulation of handicaps leading at the end to extreme poverty and to the rupture of social connections, and needs more detailed research.

Keywords: disqualifying poverty, ghettoization, handicaps’ cumulation, social cohesion, social connection’s rupture.

Наталија Фисенко
Институт за аграрне проблеме Руске академије наука,
Саратов
iagpran@mail.ru

УСЛОВИ И ФАКТОРИ ИНФОРМАТИЗАЦИЈЕ РУРАЛНИХ ТЕ- РИТОРИЈА

Овај прилог је посвећен истраживању специфичних облика појаве информационе неједнакости на руралним територијама Русије на примеру Саратовске области. Иновациони развој Русије има за циљ формирање отвореног информационог друштва, чији је један од задатака превладавање територијалне информационе неједнакости. Зато за одлучне политичке стратегије и мере, усмерене на ублажавање друштвено-економске диференцијације и смањење сиромаштва руралног становништва, крајње актуелан постаје задатак истраживања проблема приступа становништва информационом ресурсима. Са тим је циљем у раду изведена анализа фактора који обликују територијалну друштвено-економску диференцијацију у односу на доступност информационог ресурса; размотрене су постојеће тенденције и структурне карактеристике обликовања информационо-библиотечних ресурса Саратовске области; разрађени су предлози за усавршавање њихове информатизације. Спроведено истраживање показује да се при обликовању информационе политике мора, пре свега, обратити пажња на друштвене услове који се појављују као узроци спорог темпа развоја информација, али и као препреке распрострањању информационо-технолошких технологија међу различитим слојевима руског друштва. Међутим, неопходно је разликовати и специфичне факторе који погоршавају територијалну информациону неједнакост у регионима Русије. Међу њима се мора истаћи лоше развијена домаћа телекомуникациона инфраструктура, као и одсуство домаћих произвођача рачунарске технике и неразвијена индустријска производња њених компоненти; релативно висока цена услуга интернет-провајдера, која није у складу са нивоом животног стандарда руралног становништва; одсуство законске регулативе у овој области; низак степен мотивационе спремности различитих слојева становништва за кориштење нових информационо-технолошких технологија, а такође и потцењивање значаја самог процеса информатизације од стране различитих друштвених слојева.

Кључне речи: информатизација, информационо-библиотечки ресурси, информационо неједнакост, Русија, трансформација руралних територија.

Наталья Фисенко

Лаборатории формирования информационной системы АПК
Институт аграрных проблем Российской академии наук

УСЛОВИЯ И ФАКТОРЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ

Доклад посвящён исследованию специфических форм проявления информационного неравенства в сельских регионах России на примере Саратовской области. Инновационное развитие России предполагает формирование открытого информационного общества, одной из задач которого является преодоление территориального информационного неравенства. Поэтому для определения политических стратегий и мер, направленных на смягчение социально-экономической дифференциации и сокращение бедности сельского населения, крайне актуальной становится задача исследования проблемы доступа населения к информационным ресурсам. С этой целью в докладе проведен анализ факторов, формирующих территориальную социально-экономическую дифференциацию по уровню доступа к информационным ресурсам; рассмотрены сложившиеся тенденции и структурные особенности формирования информационно-библиотечных ресурсов Саратовской области; разработаны предложения по совершенствованию их информатизации. Проведённое исследование показывает, что при формировании информационной политики должны приниматься во внимание, прежде всего, те социальные условия, которые выступают как причины замедленных темпов развития информации, а также как препятствия распространению информационных технологий среди различных слоёв российского общества. Однако необходимо выделить и специфические факторы, усугубляющие территориальное информационное неравенство в регионах России. Среди них следует отметить плохо развитую отечественную телекоммуникационную инфраструктуру, отсутствие отечественных производителей вычислительной техники, неразвитое промышленное производство её компонентов; относительно высокую стоимость услуг интернет-провайдеров, которая не соответствует уровню жизни жителей в сельских регионах; отсутствие законодательной базы в данной области; невысокую степень мотивационной готовности разных слоёв населения к использованию новых информационных технологий, а также недооценку различными социальными слоями важности самого процесса информатизации.

Ключевые слова: трансформация сельских территорий; информатизация; Россия; информационно-библиотечные ресурсы; информационное неравенство.

Ирен Габрић-Молнар
Економски факултет Суботица
Универзитет Нови Сад
gmolnariren@gmail.com

Шандор Илеш
Лајбницов институт за регионалну географију,
Лајпциг

ПРОСТОРИ И ФОРМЕ МЕЂУНАРОДНЕ ЦИРКУЛАРНЕ МИГРАЦИЈЕ

У систему међународне циркуларне мобилности појединци носе са собом значајан миграциони капитал. За време рата на Балкану деведесетих година, у српско-мађарком пограничном региону су се изградили циркуларни елементи просторне мобилности. Први пут смо опазили масовни прелазак границе који се креће у таласима из Србије у Мађарску (који траже посао, студенти, предузетници, сезонски радници, шверцери итд.). Кружна мобилност је корисна и за земљу порекла и за циљну земљу, као и за појединца. Овакви кружни облици миграције мењају досадашњу форму селидбе становништва. Са аспекта Србије, забрињавајућа појава је не само перманентни „одлив мозгова” младих стручњака, него и омасовљавање једносмерне међународне имиграције из Азије. Избегли приликом илегалног преласка границе према Европској унији (углавном у Немачку) користе нашу државу као транзитни простор. Све ово се одвија уз велику забринутост локалног становништва који је до сада кружио, а и влада обе државе. Било би корисно анализирати мотиве, димензије и ефекте два облика мобилности (прекогранични циркуларни и једносмерни избеглички), пре свега помоћу статистичких података и методом дубоког интервјуа. Циљ рада је да прикаже карактеристике и форме једно- и вишесмерне међународне просторне миграције у пограничној зони Србије и Мађарске, наиме они нису независни једно од других. Наша хипотеза је да званичне политичке реакције на нови тип избегличке миграције коче досада изграђене функционалне системе циркуларне миграције у српско-мађарком пограничном региону.

Кључне речи: међународна и транзитна миграција, српско-мађарски погранични регион.

Iren Gabrić-Molnar
Faculty of Economics
University of Novi Sad

Sándor ILLÉS
Leibniz Institute for Regional Geography
Leipzig

SPACES AND FORMS OF INTERNATIONAL CIRCULAR MOBILITIES

Within the system of international circular mobilities individuals who dispose of a substantial migratory fund prove to participate in back and forth fluxes. Circular mobilities were formed along the state border zone of Serbia and Hungary during the South-Slavic civil war. Mass and wave migrations were first detected from Serbia towards Hungary during the civil war (the unemployed looking for jobs, students, entrepreneurs, seasonal workers, smugglers, etc.). The repetitive back and forth migration is advantageous for both the forwarding and receiving countries as well as for individuals of mobile lifestyle. The circular systems overwrite one-directional and mass migratory waves. Nowadays (from the aspect of Serbia) not only the continuous migration of young experts and the phenomenon of brain-drain are worrying, but also the influx of one-directional, mass international migration from Asia. These migrants aim to get to a country of the EU (mostly Germany) by crossing the state borders illegally and consider the countries of the region as transit states. The phenomenon is alarming for local individuals of circular mobilities as well as for both governments. It is worthy of analyzing the motives, dimensions and consequences of both types of mobilities (back and forth circulation and one-directional refugee type of migration), especially by quantitative, statistical as well as qualitative (interview) methods. The purpose of the present paper is to describe the forms and features of one-directional and several directional international mobilities in the border zone of Hungary and Serbia, since these are not independent of each other. According to our hypothesis, political reactions on the new type of refugee flow negatively influences the already existing and functioning circular mobility system in the border region of Hungary and Serbia.

Keywords: international and transit migration, Serbian-Hungarian border region.

Небојша С. Гаџић
Факултет техничких наука
Косовска Митровица
gadzicnebojsa@gmail.com

ПРОСТОР, АРХИТЕКТУРА И ТУРИЗАМ КАО ЕЛЕМЕНТИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СРЕДАЧКЕ ЖУПЕ НА ШАР ПЛАНИНИ

Рад анализира могућности за развој одрживог високо- планинског туризма на подручју Средачке жупе као и осталих српских енклава које се налазе на простору Шар-планинског масива. Ово подручје наше земље поседује потенцијал и ограничења која су специфична у односу на друге делове Републике Србије. Развој туризма ослања се на изванредно повољне услове овог простора које он поседује, оправдано је њега узети као кључног фактора у будућем развоју овог простора и Шарпланонског ентитета уопште. При томе, намеће се питање решавања будућег статуса Српских енклава на простору Косова и Метохије и Македоније посебно Средачке, Сиринићке, Горанске жупе и Скопске Црне Горе. То решење подразумева прилагођавање тренутним геополитичким околностима, заштити и очување нашег народа и физичке територије на тим просторима. У историјском, етнографском, верском и националном смислу Средачка жупа се убраја у најбогија подручја наше земље. Њена традиционална сеоска архитектура и рурални сеоски амбијенти, цркве, ношња, говор, обичајно право познати су и ван граница наше земље и представљају уникатне реликте једне јединствене културе. Важна компонента у развоју ове жупе је свакако зимски туризам. За његов развој постоје изузетно повољни услови на њеном подручју. Међутим, дар природних услова није једини услов за његов развој. Постоји низ фактора који на то утичу од дефинисања статуса и положаја српског и осталих народа на простору Косова и Метохије па до доношења конкретних развојних планова за њихово искоришћење и развој читавог подручја.

Кључне речи: Средачка Жупа, простор туризам, сеоска архитектура.

Nebojša S. Gadžić
Faculty of Technical Science
Kosovska Mitrovica

SPACE, ARCHITECTURE AND TOURISM AS ELEMENTS
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SREDAČKA
DISTRICT ON ŠAR PLANINA

The paper analyzes the possibilities for the development of sustainable high mountain tourism in the area Sredačka parishes and other Serbian enclaves that are located in the area of Sar massif. This area of the country has the potential and the limitations that are specific in relation to other parts of Serbia. The development of tourism relies on the exceptionally favorable conditions in this area, which he owns, it is reasonable to take as a key factor in the future development of this area and Šarplanonskog entities uopošte. In doing so, the question of resolving the future status of Serbian enclaves in Kosovo and Metohija and Macedonia in particular Sredačka, Sirinička, Goranske district and Skopje Montenegro. This solution requires an adjustment of the current geo-political circumstances, the protection and preservation of our nation and the physics of the territory in these regions. In the historic, ethnographic, religious and national terms Sredačka parish is one of the richest areas of our country. Its traditional rural architecture and rural country setting, church, costume, language, common law are known beyond the borders of our country and are unique relics of a unique culture. An important component in the development of this parish is certainly winter tourism. For its development there are very favorable conditions in its territory. However, the gift of natural conditions is not the only requirement for its development. There are a number of factors that influence this by defining the status and position of the Serbian people and other peoples in Kosovo and Metohija to the adoption of specific development plans for their utilization and development of the entire area.

Keywords: Sredačka district, space, tourism, rural architecture.

Ранка М. Гајић
Александар Игњатовић
Саобраћајни факултет
Универзитет у Београду
ranka@sf.bg.ac.rs

ДОКТРИНА ЗАДОВОЉСТВОМ УПРАВЉАНОГ ГРАДА /савремени град и стандардизација/

Почев од „дизнификације“ (Бриман, Бодријар) до опште дигитализације и електронских мрежа које обезбеђују функционисање Паметног Града заснованог на Интернету Ствари, живимо у доба у ком се чини да „Простор није стваран, само је време“ (Гитлин). Један од дуго присутних начина планирања и управљања простором града је кроз системе парметара, норми и стандарда - кроз тзв. „доктрину статистички регулисаног града“ за разлику од „доктрине визуелно регулисаног града“ (Мартин, Марч). Данас је ова струја присутна кроз различите „пакете за стандардизацију“ за одрживи развој градова (познати су: LEED, BREEAM, DGNB). Сви они предлажу сличне програме за процену, са сличним критеријумима и истим циљем - креирање енергетски ефикасног, еколошки прилагођеног и у целини одрживог „резултата“ пројектовања или планирања. И сви, у случају када треба да буду примењени у другачијим условима, морају да претрпе знатне измене. Истовремено, све је јача струја професионалаца који указују на потребу да се градском простору приступи као роби (почев од Лефевра), уз укључивање разматрања људских вредности (Де Ботон, Жижек), укључивања претпоставки зла у људском деловању (када разматрамо планове за наше градове / Баум, Манхајм) у социјално и историјски условљеном контексту (Флајберг), са човеком у средишту разматрања и фокусом на интеракције између људи (Нг). Указати на предности и мане присутних тржишно оријентисаних пакета стандардизације, уз укључивање препорука за холистички приступ феноменима града уз разматрања понашања људи и њихових осећања у поступцима планирања; конкретно: покушај да се установи „доктрина задовољством управљаног града“ и тако (можда) допринесе о/стварењу (илузијом заробљеног) простора савременог града.

Кључне речи: Пакети стандардизације, квалитет версус квантитет, интеракције, задовољство.

Ranka M. Gajić
Aleksandar Ignjatović
Faculty of Traffic and Transport Engineering
University of Belgrade

PLEASURE GUIDED CITY DOCTRINE
/contemporary city and standardization/

From “Disneyfication” (Bryman, Baudrillard) to overall digitization and interconnected networks which enables functioning of Smart City based on Internet of Things, we live in the era where it seems that “Space is not real, only time” (Gitlin). One of long-lasting methods of planning and managing the city space is through system of parameters, norms and standards - through so called “statistically regulated city doctrine” in contrast to “visually regulated city doctrine” (Martin, March). Nowadays, the former method is present through various “standardization packages” for sustainable development of cities (most known are: LEED, BREEAM, DNGB). All of them offer similar evaluation programs and criteria with the same goal - to create energy efficient, ecologically adapted, sustainable “results” in making buildings or city plans. And when they should have applied in different circumstances (environments), they undergo substantial changes. At the same time, professionals’ lobby claimed to confirm space of a city as a commodity, are getting stronger (started with the Lefebvre); they also called for consideration of human values (De Botton, Žižek) and of evil in human actions (when we are dealing with the urban plans for our cities /Baum, Manheim) in the socially and historically conditioned context (Flyvbjerg), with the man in the center of considerations and with the focus to mutual people’s interactions (Ng). Point out on the advantages and disadvantages of market oriented “cities standardization packages”, by including recommendations for the holistic approach toward the phenomenon of cities with consideration to the attitude of citizens and their feelings; specifically: an attempt to establish a “doctrine of pleasure guided city” and so (perhaps) contribute to the realisation (by illusion captured) space of the contemporary city.

Keywords: standardization packages, quality versus quantity, interaction, pleasure.

Петре Т. Георгиевски
Институт за социологију
Филозофски факултет
Универзитет „Св. Кирила и Методија“, Скопље
petgeorg@ukim.edu.mk

АУТОРИТАРНО УПРАВЉАЊЕ ГРАДСКИМ ПРОСТОРОМ: СЛУЧАЈ СА ПРОЈЕКТОМ „СКОПЉЕ 2014“

У социолошкој теорији града позната су неколико облика управљања градским простором: демократским обликом у којем одлуке о уређењу градског простора доносе се након јавне дебате и поштујући компететност струке (науке) или референдумом на којем се непосредно изјашњавају грађани; затим, супротно, ауторитарно (недемократско) управљање градским простором у којем се не поштује струка, пре свега, професија архитеката и мишљења грађана који живе у граду и такозвано „стручњачко“ или „експертско“ управљање градским простором у којем се уређење градског простора препушта стручњацима. За период „транзиције“ Републике Македоније, нарочито последњих шест година актуелне владавине партије ВМРО-ДПМНЕ са коалициским партијама, карактеристичан је други облик - ауторитарно управљање градским простором, када је створен и реализован пројекат „Скопље 2014“ (али не само за овај пројекат, то је карактеристично и за управљање са осталим областима друштвеног живота). Овај пројекат је нестручно, некомпететно концепиран и реализован и који још није довршен, заснива се прво, на фасадном изгледу барокног стила (некарактеристичног за ово поднебље) не само нових зграда, него и промена фасада на много раније изграђених зграда у барокни стил у централном подручју града, чиме се врши симболичко насиље и историјски фалсификат архитектонских стилова који носи свако време; друго, на градњи споменика у градском подручју Скопља, почевши од античког периода па до новијег периода, без јасне концепције и укуса, односно један својеврсни кич и терђе, на градњи висококатница на трусном забрањеном подручју у близини обала реке Вардара. Ово насиље на градски простор Скопља уклапа се у Бурдијеву теорију симболичког насиља чиме се изражава схватање владавине државом, а тиме и простором од стране корумпиране партократске врхушке као њихова приватна и лична својина и без културе одговорности. Такво управљање градским простором је супротно уставном и законском принципу супсидијарности који је уграђен и у Европској повећи о локалном самоуправљању. Последице таквог ауторитарног управљања градским простором у „пројекту Скопље 2014“ су вишедимензионалне и још недовољно сагледиви за визију града након 25 година.

Кључне речи: аутократско управљање простором, пројекат „Скопље 2014“, барокни стил, симболичко насиље, принцип супсидијарности.

Petre T. Georgievski
Institute of Sociology
Faculty of Philosophy
Sts. Cyril and Methodius University, Skopje

AUTHORITARIAN ORGANIZATION OF THE CITY SPACE: THE CASE OF THE “SKOPJE 2014” PROJECT

The sociological theory of city recognizes several types of management of the city space: a democratic type, when the decisions on the management of the city space are made after a public debate in which the competency of a profession (science) is respected, and by referendum, when the citizens express their opinion directly; then, an authoritarian (non-democratic) management of the city space when the profession is not respected, first of all, the profession of the architects and the opinions of the citizens who live in the city, and the so-called “expert” management of the city space when the organization of the city space is left to the experts. The period of “transition” of the Republic of Macedonia, especially during the last six years of the ruling of the actual party VMRO-DPMNE and its coalition parties, is characterized by the second type – authoritarian management of the city space, when “Skopje 2014” Project was created and almost realized (however, this is not characteristic only for this project, but also for the governance in all other areas of the social life). The concept and realization of this project is unprofessional and incompetent and the project is not completed yet; it is based, firstly, on a baroque style façades (which is not characteristic for this region) not only of the new buildings, but the façades of the existing buildings in the central part of the city are also transformed in a baroque style, which results in a symbolic violation and historical forgery of the architectural styles characteristic for a certain age; secondly, the erection of statues in the central part of Skopje, beginning from the Antique period up to the most recent period, is without clear conception and taste, that is, a kind of kitsch; and, thirdly, the construction of sky-scrappers on a forbidden, earthquake area along the Vardar River. This violation of the city space of Skopje fits into the Bourdieu’s theory of symbolic violation which expresses the perceptions of the state governing, and accordingly, the spatial management by the corrupted partocratic leadership as their private and own property, without any sense of responsibility. Such a spatial management of the city is contradictory to the constitutional and legal principle of subsidiarity which is embedded in the European Charter on the local self-government. The consequences of such an authoritarian organization of the city space in “Skopje 2014 Project” are multidimensional and still not sufficiently considerable for the vision of the city 25 years later.

Keywords: authoritarian management of the space, “Skopje 2014 Project”, baroque style, symbolic violation, principle of subsidiarity.

Мирјана Б. Глинтић
Ана С. Кнежевић Бојовић
Институт за упоредно право, Београд

Ивана Ж. Ракић
Комисија за заштиту конкуренције, Београд
ivanaracic12@gmail.com

РЕВИТАЛИЗАЦИЈА БРАУНФИЛДА И ПРАВНИ ОКВИР ЗА ПРОСТОРНО И УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ

У оквиру стратегије просторног развоја Републике Србије, ревитализација браунфилда означена је као један од приоритета, а расположиве браунфилд локације као један од најважнијих потенцијала (стратегије) просторног развоја Србије. Овакав приступ потврђује велики значај браунфилда и указује на потребу да се ова проблематика системски уреди и унапреди, посебно ако се узме у обзир велики број напуштених или запуштених индустријских и војних објеката и објеката културе у Србији. Остварењу наведених циљева могу најпре да допринесу јединице локалне самоуправе, тако што би одговарајућим просторним и урбанистичким планирањем системски покренуле и подржале ревитализацију браунфилда на својој територији. Преиспитивањем планских докумената и стратегија развоја на локалном нивоу могли би да се утврде проблеми у процесу ревитализације и могућности за унапређење овог процеса, и да се након тога проблематика браунфилда укључи у просторне и урбанистичке планове како би се истакао значај ревитализације и утврдиле одговарајуће мере за њено спровођење. Због тога се у раду анализира правни оквир за просторно и урбанистичко планирање, укључујући документе јавне политике и планске документе појединих јединица локалне самоуправе које су ову материју делимично уредиле, уз осврт на најбољу праксу у упоредном праву. Истовремено се у раду дају одређени предлози како да се ревитализација браунфилда интегрише у процес просторног и урбанистичког планирања, водећи рачуна о потреби правовременог доношења одговарајућих, флексибилних докумената којима би се подстакло и омогућило несметано спровођење ревитализације.

Кључне речи: браунфилди, ревитализација браунфилда, просторно планирање, урбанистичко планирање, просторни развој.

Mirjana B. Glintić
Ana S. Knežević Bojović
Institute of Comparative Law
Belgrade

Ivana Ž. Rakić
Commission for Protection of Competition

BROWNFIELD REVITALISATION AND THE REGULATORY FRAMEWORK FOR SPATIAL AND URBAN PLANNING

The Spatial Development Strategy of the Republic of Serbia designates brownfield revitalisation as one of its priorities, and identifies brownfields as one of the most important potentials for the spatial development in Serbia. Given the vast number of derelict and abandoned industrial and military facilities and cultural facilities in Serbia and their combined potential, it is evident that the issue of brownfield revitalisation needs to be systematically regulated and promoted. One major step in this direction is within the competence of local self governments – targeted and appropriate spatial and urban planning can systematically initiate and support brownfield revitalization on the local level. Re-examination of existing planning documents and development strategies on the local level can help identify the key problem issues in the revitalization process and also create opportunities for its advancement, by including brownfield revitalisation in spatial and urban plan and formulating appropriate measures to support brownfield redevelopment. The paper analyses the regulatory framework for spatial and urban planning, including public policy documents and planning documents developed by selected local self-governments, and comparative best practices. In addition, the authors formulate proposals for integrating brownfield revitalisation in the spatial and urban planning documents, taking care of the need for the timely adoption of adequate, flexible documents, which would support and enable revitalisation.

Keywords: brownfields, brownfield revitalization, spatial planning, urban planning, spatial development.

Александар В. Гордић
Факултет за примењену екологију „Футура“
Универзитет Сингидунум, Београд
algordic@gmail.com

САВРЕМЕНИ ПРОБЛЕМИ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ВАНГРАДСКОГ ПРОСТОРА У СРБИЈИ

Рад ће разматрати могућности унапређивања ванградског простора у данашњој Србији кроз оптималан, равномеран, одржив регионални развој. С обзиром на неповољну хипсометријску расподелу становништва у појединим крајевима, мрежу насеља наслеђену из ранијих времена и вишедеценијско (чак једновековно) запостављање у државним политикама, српско село (а с њим и читава ванградска територија) до сада није на задовољавајући начин искористило своје природне и социјалне потенцијале, а сада је већ и прекасно за спасавање више стотина сеоских насеља, док се полови не само развоја него и пуког опстанка могу тражити једино у центрима заједнице селâ, тј. концентрацији привредних (непољопривредних) и друштвених активности у њима. Осим осмишљавања прикладних концепција руралног развоја, неопходно је извршити нову класификацију сеоских насеља, која одговара савременим приликама, и, без романтике, помирити се с постепеним гашењем удаљених планинских заселака у ретко настањеним областима. Заступаће се став да се развој не сме редуковати на економску димензију раста – битна је и симболичка (локалне институције, културалне манифестације, традиционалне вредности...), уз изградњу одговарајућих простора за догађаје друштвеног живота. Поред стварања техничке инфраструктуре, коју у многим крајевима није ни могуће изградити или одржавати уз рационалне трошкове, кључно је развијати социјалну инфраструктуру (супраструктуру), јер тек она интегрише становништво у активне локалне заједнице (еко-села, етно-села итсл). Утолико је неопходна регионално специфична стратегија (интегралног, а не парцијалног, нпр. само пољопривредног) руралног развоја, уз диверсификацију економских и социјалних активности, али и укључивање еколошког и културалног обogaћивања ванградског простора.

Кључне речи: просторна организација, одрживи регионални развој, култура на селу, оснаживање сеоских заједница, класификација сеоских насеља.

Aleksandar V. Gordić
Faculty for Applied Ecology "Futura"
Belgrade

CONTEMPORARY PROBLEMS IN THE ORGANIZATION OF EXTRAURBAN SPACE IN SERBIA

The paper will deal with possibilities for improvement of extraurban space in the today's Serbia through an optimal, equal, sustainable regional development. Due to the unfavourable hypsometrical distribution of population in certain areas, the settlement network inherited from previous times and multi-decennial (even centurial) neglect in state policies, the Serbian village (and with it the whole extraurban territory) has not by now employed its natural and social potentials in a satisfactory way, and now it is already too late for saving several hundreds of villages, while the poles of not only development but also a mere survival can be searched for only in the centres of village communities, i.e. the concentration of economic (non-agricultural) and social activities in them. Apart from shaping appropriate conceptions of rural development, it is necessary to render a new classification of village settlements, which corresponds to the contemporary circumstances, and, without a romantic stance, to acquiesce with a progressive disappearance of distant mountain hams in sparsely populated zones. The statement will be held that the rural development must not be reduced to the economic dimension of growth – the symbolical one is also essential (local institutions, cultural manifestations, traditional values...), besides building the adequate rooms for the events of social life. In addition to the creation of technical infrastructure, which cannot be constructed or conditioned by rational costs, it is crucial to develop social infrastructure (suprastructure), for only it integrates population into active local communities (eco-villages, ethno-villages and similar). Insofar, it is necessary to conceive a regionally specific policy of (an integral, but not partial, e.g. merely agricultural) rural development, besides diversification of economic and social activities, as well as including the ecological and cultural enrichment of extraurban space.

Keywords: spatial and social organization, sustainable regional development, country culture, enhancement of village communities, classification of rural settlements.

Милоје Р. Грбин
Институт за европски урбанизам
Архитектонски факултет
Универзитет Баухаус
Вајмар
miloje.grbin@uni-weimar.de

ФУКО И ПРОСТОР

Аутор износи сумирано анализе Фукоовог разумевања простора које су урадили Вест-Павлов и Зилниц и пружа даљу елаборацију на дату тему. Предмет анализе је Фукоова идентификација улоге простора у стварању научног знања, артикулацији и имплементацији моћи и концепт хетеротопије. Рад се позива на основне ставове Вест-Павлова и Зилница, пружа преглед Фукоовог размишљања о односу простора и друштва, те доприноси даљим анализама и закључцима.

Кључне речи: Мишел Фуко, простор, хетеротопија, друштво, друштвена пракса.

Miloje R. Grbin
Institute for European Urbanism
Faculty of Architecture
Bauhaus University Weimar

FOUCAULT AND SPACE

This work presents summarized analyses of Foucault's understanding of space, noted by West-Pavlov and Zieleniec, and provides further elaboration. The subject of analysis is Foucault's identification of the role of space in generation of scientific knowledge and articulation and implementation of power, as well as his concept of heterotopia. This work calls on West-Pavlov and Zieleniec's fundamental positions and provides overview of Foucault's positions regarding space and society, and contributes with further analysis and elaboration.

Keywords: Michel Foucault, Space, Heterotopia, Society, Social Practice.

Снежана Р. Грујић
Одсек за филозофију
Филозофски факултет у Београду
Универзитет у Београду

Јелена Д. Петровић Десница
Одсек за социологију
Филозофски факултет у Београду
Универзитет у Београду
petrovicdesnica@yahoo.com

ЕДУКАТИВНИ ПРОСТОР КАО ПОЉЕ ЖЕНСКОГ ЕТИЧКОГ ПРИСТУПА

Простор моралних релација између наставника и ученика у школској средини је под великим утицајем правне регулативе, традиционалних схватања и вредности; такође је суочен и са перманентним захтевима за реформисањем просвете. Рад представља приказ резултата истраживања моралних односа између наставника и ученика у Крагујевцу у последње две деценије. Истраживање је квалитативног типа, спроведено у две крагујевачке средње школе. Основна теза рада је да је тај простор најчешће идентификован као простор примене етичког партикуларизма, односно да универзални морални принципи који би требало да важе и без изузетка регулишу сваку, па и сферу образовања, бивају кориговани у складу са конкретном ситуацијом, односно успостављеном емпатијом са актерима догађаја. Доследна примена општих етичких норми, често од стране ученика бива схваћена као изневереност, не морала, већ поверења И претходно успостављеног узајамног односа. Тиме би се потврдило мишљење да је тзв. „женски приступ” и у нашој средини доминантан, поред области здравства управо у едукационом систему, односно, да је то фундаментални простор за примену етике засноване на потребама Другог, односно етике брижности (care ethics).

Кључне речи: етика, потребе, односи, брига, брижност.

Snežana R. Grujić
Department of Philosophy
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

Jelena D. Petrović Desnica
Department of Sociology
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

EDUCATIONAL SPACE AS A FIELD OF FEMALE ETHIC APPROACH

Space of moral relations between teachers and students in school environment is greatly influenced by legal regulations, traditional perception and values and is also confronted with permanent demands for education reform. This paper represents an overview of research results on moral relations between teachers and students in Kragujevac in the last two decades. The research was of a qualitative type, conducted in two high schools in Kragujevac. Main subject of the paper is the fact of the space being most often identified as an implementation space of ethic particularism or that global moral principles as applicable without exceptions to each, including education field, are corrected in accordance with a specific situation or empathy with participants. Consistent implementation of global ethical rules is often considered as betrayal from the aspect of students not of moral but trust and previously built relation. This confirms the opinion that namely “female approach” is dominant in our environment as well not only in medical care but in education as well as a fundamental space for implementation of the ethics based on the need of Others or of care ethics.

Keywords: ethics, needs, relations, concern, care.

Зоран Гудовић
Висока школа струковних студија
за васпитаче и пословне информатичаре
СИРМИЈУМ – Сремска Митровица
dusangvz@eunet.rs

МЛАДЕ ЖЕНЕ И ПРОСТОР У СВЕТЛУ ”HARD STYLE“-А

У чланку је аутор представио емотивну и еманципаторску парадигму женске самореализације у односу на простор и његове одређене структуре. Анализирајући ову корелацију из перспективе *hard stila*, аутор овог чланка држи да *hard stil* није само улога примерена мушкарцу, већ све више вид понашања и животног стила младих жена у јавном простору. Следствено томе, жена представља латентну емотивност која град чини привлачним и реално подношљивим простором за живот. У контексту бриге о себи, којом се обликује друштеност новог типа, за жене је пак урбана култура преваходно свет и још више простор конзументних могућности и развијених шанси свестране комуникације. Применом етнометодолошке парадигме, аутор упућује на револуционарно реструктурирање свакодневног живота у коме се уместо сексуалне објективизације жена назире трендови специфичних видова равноправности кроз *hard* иницијативу. У овој реструктурираној стварности младе жене равноправно учествују у дојучершњим табуисаним темама.

Кључне речи: младе жене, хард стил, антропологија удобности, простор, родна равноправност.

Zoran Gudović
High School of Professional Studies for
Educators and Business Informatics
Sirmium - Sremska Mitrovica

YOUNG WOMEN AND SPACE IN LIGHT OF HARD STYLE

In this article the author presents an emotional and emancipatory paradigm of women's self-realization in relation to space and its specific structures. Analyzing this correlation from the perspective of *hard style*, the author believes that *hard style* is not only a role appropriate to men, but more and more a kind of behavior and lifestyle of young women in public space. Consequently, women represent a latent affection that makes the city an attractive and realistically tolerable living space. In the context of self-care, which forms a new type of sociability, for women urban culture is primarily a world, and even more a space of consuming possibilities and developed opportunities of versatile communication. With the application of the paradigm of ethnic methodology, the author refers to the revolutionary change in every life, where instead of treating women as sexual objects, specific trends of equality recognizable through *hard* initiative are being set. In this changed reality, young women participate equally in previously tabooed topics.

Keywords: young women, hard style, anthropology of comfort, space, gender equality.

Јелена Ђ. Гуга
Одсек за интердисциплинарне активности
Центар за нове технологије
Универзитет западне Бохемије у Плзњу, Чешка
jelenaguga@protonmail.ch

КА ПРОШИРЕНОЈ РЕАЛНОСТИ: ДИЈАЛЕКТИКА ФИЗИЧКОГ И ВИРТУЕЛНОГ ПРОСТОРА

Простори које генеришу новомедијске технологије, колико год они били апстрактни, представљају квалитативно нову форму медијског окружења, и интегрисани су у свакодневни живот тако да су, на неки начин, постали конституенти друштвене реалности. Утемељено у дуалистичком, картезијанском схватању реалног и виртуелног простора, виртуелно још увек има конотацију „другог“ света, који се онтолошки и феноменолошки разликује од „реалности“. Ипак, виртуелност као карактеристику новомедијских технологија не треба поистоветити са илузијом, обманом или фикцијом и поставити у опозицију са реалношћу, јер се она базира на веома реалним интеракцијама. Пре би се могло рећи да постоје различите врсте или нивои реалности, и да виртуелно има реалну егзистенцију која се квалитативно разликује од оне у физичкој реалности. Данас, када свако место на планети, али и друштвене, политичке и културалне активности имају своју дигиталну манифестацију, да ли још увек можемо да говоримо о виртуелном простору као изолованом феномену? Управо захваљујући распрострањеној употреби нових технологија као што су паметни, мобилни уређаји или телесно-оријентисани уређаји (*wearables*), искуство савременог човека одређено је технолошки посредованом реалношћу, односно проширеном реалношћу. С тим у вези, једно од кључних питања којим ћу се бавити у овом предавању биће начини на које технолошки посредовани простори редефинишу не само друштвене одnose, већ и поимање идентитета, телесности и јаства.

Кључне речи: физички и виртуелни простор, проширена реалност, дигитални идентитети, телесност.

Jelena Đ. Guga
Department for Interdisciplinary Activities
New Technologies Research Center
University of West Bohemia
Pilsen

TOWARDS AUGMENTED REALITY: THE DIALECTICS OF PHYSICAL AND VIRTUAL SPACE

Spaces generated by new media technologies, no matter how abstract they may be, represent a qualitatively new form of the media environment. Moreover, they integrated into everyday life in a way that they have become the constituents of social reality. Based on dualistic Cartesian understanding of real and virtual space, virtuality still carries a connotation of “other” world, which is ontologically and phenomenologically different from “reality”. However, virtuality as a characteristic of new media technologies should neither be equated with illusion, deception or fiction nor set in opposition to reality, given that it embodies real interactions. Instead, we could say that there are different types or levels of reality and that the virtual exists as reality qualitatively different from that of physical reality. Today, when every place on the planet, as well as social, political, and cultural activities, have their digital manifestations, can we still talk about virtual space as an isolated phenomenon? The ubiquitous use of new media technologies such as smartphones or wearables has profoundly transformed the experience of modern man. It is more and more determined by technologically mediated reality, i.e. augmented reality. In this regard, the key issues that will be addressed in this presentation are the ways technologically mediated spaces redefine not only social relationships, but also the notions of identity, embodiment, and the self.

Keywords: physical and virtual space, augmented reality, digital identities, embodiment.

Владимир Гвозден
Одсек за компаративну књижевност
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
vgvozdenc@mts.rs

Алпар Лошонц
Факултет техничких наука
Универзитет у Новом Саду

ПРОСТОР И РОБНО ДРУШТВО

Простор је привилегован у робном друштву. Познато је да је економски простор током 19. и 20. столећа брзо успео себи да подреди све остале просторе „пренесећи и усађујући у њих своја сопствена значења и циљеве“ (Ж. Милатовић). Створен је нови облик простора који квалификује робно друштво, а који је обележен двојствима: отвореност-затвореност, тајност-јавност, истост-различитост. Овај рад је покушај да се сагледају уобичајене категорије анализе робног простора, везани за амбивалентну улогу државе као гаранта деловања робног друштва, али и као његове контролне инстанце. Са све јачом делокализацијом политичког мења се и природа простора у робном друштву. Све више се јављају повлашћени простори унитар којих се ствара илузија заштићености потрошача (*shopping malls, gated communities*), док се истовремено друштвена диференцијација и идентификација одвијају кроз симболички поредак роба и осећање укључености или искључености из тог поретка. Истовремено, такав простор робе необично лако мири истост и разлику, јер потражује униформност како би лакше остварио флукуацију роба, док инсистира на локалном као различитом, нарочито у смислу улоге у глобалној трговини. Рад ће покушати да одговори на питања: Како се све ове амбиваленције одражају на субјективни доживљај простора, који се све више купује и плаћа (паркинг места, места на плажи, разни облици улазница или идентификацијских картица)? Како се културолошка матрица која се често укључује у дискусије о простору робе може помирити са индивидуализмом потрошње?

Кључне речи: роба, простор, приватно, јавно, заједница, локално, глобално.

Vladimir Gvozden
Department of Comparative Literature
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

Alpar Lošonc
Faculty of Technical Sciences
University of Novi Sad

SPACE AND CONSUMER SOCIETY

The area is privileged in commodity-based society. It is well known that the economic space in the 19th and 20th centuries rapidly managed to subordinate all other areas “conveying and instilling in them their own meanings and goals” (G. Milatović). A new form of space that qualifies commodity society was created, marked by dualities: openness-closeness, private-public, sameness-difference. This paper is an attempt to summarize the usual analysis of the categories of commodity-space, linked to the ambivalent role of the state as a guarantor of the functioning of the commodity-based society, as well as its controlling instance. The increasing delocalisation of the political changes the nature of the space in the commodity-based society. Privileged areas are produced that create an illusion of protection of consumers (shopping malls, gated communities), while at the same time social differentiation and identification are produced through the symbolic order of commodities and a sense of inclusion or exclusion from that order. At the same time, such a commodity-space unusually easy reconciles sameness and difference. It entails uniformity to help achieve the fluctuation of goods, while insisting on the local as different, especially in terms of the role of particularity in the global trade. The paper will attempt to answer the questions: How does all this ambivalence reflect the subjective experience of space, which is increasingly bought and paid (parking places, places on the beach, various forms of assistance or identification cards)? How the cultural matrix that is often included in discussions about the commodity-space can be reconciled with extreme individualism of consumption?

Keywords: space, commodity, private, public, community, local, global.

Марина Хјусон
Институт за криминолошка и социолошка истраживања
Београд
marinablago@gmail.com

РОД И ПРОСТОР: ПРИМЕНА ТЕОРИЈЕ ПОЛУПЕРИФЕРИЈАЛНОСТИ

У овом раду се из перспективе „теорије полупериферијалности“, коју је ауторка развила у својим новијим истраживањима, објашњава какве су импликације за разумевање односа рода и простора, и то на свим нивоима, од индивидуалног до глобалног. Под „полупериферијалношћу“, ауторка подразумева *систем структуралних диспозиција друштава на полупериферији, који стоји у вези са њиховом локацијом, територијалношћу и просторно одређеним ресурсима, али који сеже у дубину њиховог начина функционисања*. Одредјивање „полупериферијалности“ повезано је са два актуелна теоријска правца који постоје у савременој критичкој феминистичкој теоријској мисли. Први је везан за нарастајућу употребу концепта и приступа који се означавају као „интерсекционалност“, и који функционису на више нивоа паралелно: теоријском, методолошком и политичком. Други правац мишљења је фокусиран на деконструисање оног што је „доминантно“, оног што доминира („мушкараца“ као и свих осталих „центара“), „што има моћ да конструише Другост“ (Hearn, 1998). Задржавајући се на европској полупериферији, и посебно на Балкану, ауторка објашњава како се родни режими формирају у односу према центру, односно како сама *позиционираност полупериферије* производи сложен систем Другости, и на нивоу дискурса и на нивоу пракси. Суштинско питање остаје питање о томе како је могуће трансформисати „центре“, и које су импликације ових могућих процеса за знање, јавне политике, институционалне и индивидуалне праксе.

Кључне речи: род, простор, полупериферија, Балкан, интерсекционалност.

Marina Hughson
Institute of Criminological and Sociological Research
Belgrade

GENDER AND SPACE: THEORY OF SEMIPERIPHERALITY AND ITS APPLICATION

In this paper “theory of semiperipherality”, developed by the author in her recent theoretical and empirical research, will be used for explanation of the relationship between gender and space on all levels, from individual to global. *“Semiperipherality” denotes a system of structural dispositions of societies which are in connection to their location, territoriality and resources related to the space, and which are deeply shaping the core of social functioning.* Explanation of “the semiperipherality” is connected to two actual lines of thought in critical feminist theorizing. The first is related to the increasing circulation of concepts and approaches under the name of “intersectionality”, which functions on theoretical, methodological and political level simultaneously. The second line of thinking is focused on deconstruction of the “dominant”, the one which “has the power to dominate” (“men, and all other “centers”), which has “the power to construct the Otherness” (Hearn, 1998). Staying at the European semiperiphery, especially in the Balkans, the author explains how gender regimes are being created through and by their relationship with the core (center), and how the positionality of the semiperiphery actually creates very complex system of Otherness, at the level of discourses and at the level of practices. The major question thus remains how to transform “the centers”, and what are the implications of that process for knowledge, public policies and individual and institutional practices.

Keywords: gender, space, semiperiphery, Balkans, intersectionality.

Стефан Јанковић

Институт за социолошка истраживања

Филозофски факултет, Универзитет у Београду

ОСНОВЕ АРХИТЕКТониКЕ ДРУШТВЕНОГ ПРОСТОРА: КА ТЕОРИЈСКОЈ ЕЛАБОРАЦИЈИ ИЗ ПРАКСЕОЛОШКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ

У раду се нуди супстантивна синтетизација приступа Пјера Бурдијеа и Анрија Лефевра, усмерена ка развијању теоријске матрице dostatне да одгонетне сложености *друштвеног простора* и просторне динамике друштвених односа. Као основ синтетизације, преузима се праксеолошки приступ развијан од стране оба аутора, центриран око проучавања онтогенетске комплексности друштвеног простора кроз *праксе*, које су уједно конституисане, колико су и конституенс простора кроз (ре)продукције или трансформацију. Утолико, најпре се приступа критичкој анализи појмова *тела*, *хабитуса* и *капитала* које Бурдије конструише као генеративне основе пракси, у односу са *пољем*, као засебним сегментом друштвеног простора где праксе стичу специфичну (релациону) оперативност. Запажа се инхерентна недостантност Бурдијеове концептуализације простора, која утолико што почива на менталистичкој пројекцији апстрактно конфигурисаних друштвених односа у простору, остаје на равни конструктивистичке реификације, услед чега просторно позиционирање поља постаје теоријски нејасно. Као коректив високе комплементарности, преузима се Лефевров синтетички концепт производње простора, положен на *просторној тријади* и централности *пракси*, како се показује као супериоран за схватање друштвених односа кроз динамику просторности. Ипак, открива се проблем инхерентан приступима оба аутора везан за *дијалектику праксе*, као амбиваленцију између структурних услова интернализације и практичне екстернализације, односно, услове репродукције и трансформације друштвених односа. Решење овог проблема се нуди кроз елаборацију сложености просторних (кон)фигурација друштвених односа насталих историјским преплитањем поља и њиховом просторно-временском хијерархизацијом и коегзистенцијом у виду Лефеврове *стратификоване морфологије*, која обухвата синхроно и дијахроно сапостављање и диференцијацију друштвених односа кроз просторне нивое.

Кључне речи: пракса, друштвени простор, Бурдије, Лефевр, стратификована морфологија.

Stefan Janković
Institute of Sociology and Social Research
Faculty of Philosophy, University of Belgrade

BASICS OF SOCIAL SPACE ARCHITECTONICS:
TOWARDS THEORETICAL ELABORATION FROM THE
PRAXEOLOGICAL PERSPECTIVE

Paper offers substantial synthetization of Pierre Bourdieu's and Henri Lefebvre's approaches, directed towards development of theoretical matrix capable to decipher *social space* complexities and spatial dynamics of social relations. Praxeological approach developed by both authors provides basis for synthetization, as it's centered on studying ontogenetic complexity of social space through *practices*, which are both constituted and being constitutive to space by (re)production or transformation. Inasmuch, critical analysis of concepts of *body*, *habitus* and *capital* that Bourdieu constructs as generative base of practices is performed in relation to *fields*, as separate segments of social space where practices acquire specific (relational) operability. The inherent malaise of Bourdieu's conceptualization of space is noted, as it relies on mentalist projection of abstractly configured social relations *in* space, remaining on plane of constructivist reification and thus causing spatial positioning of field to become theoretically unclear. Lefebvre's synthetic concept of production of space, deposited on *spatial triad* and centrality of *practice*, is taken as highly complementary corrective and superior approach for understanding of social relations' dynamics through spatiality. However, problem inherent to both approaches appears through *dialectic of practice*, as ambivalence between structural conditions of internalization and practical externalization, i.e., conditions of reproduction and transformation of social relations. Solution to this problem is offered through elaboration of complex spatial (con)figuration of social relations created with historical intertwining of fields and their space-time hierarchization and coexistence in form of Lefebvre's *stratified morphology*, which includes synchronous and diachronic homogenization and differentiation of social relations through spatial levels.

Keywords: practice, social space, Bourdieu, Lefebvre, stratified morphology.

Вања С. Јавор
Универзитет у Београду, Географски факултет
vanjajavor@yahoo.com

КОМПОНЕНТЕ ПОПУЛАЦИОНЕ ДИНАМИКЕ КАО ДЕТЕРМИНАНТЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ И РУРАЛНОГ ПРОСТОРА ВОЈВОДИНЕ

Стална међусобна повезаност природне и миграционе компоненте кретања становништва делује не само на промене у укупном броју становника већ и на разне структуре становништва, које онда након одређеног времена повратно делују на поједине компоненте природног и миграционог кретања становништва. Током последњих деценија 20. века дошло је до значајних промена у транзицији типова кретања становништва Војводине, што је у вези са чињеницом да је природна репродукција испод просте замене генерација захватила готово читав простор Војводине, како градска, тако и остала насеља. Као последица наведеног изражена је доминација емиграционих простора, пре свега оних који су захваћени изумирањем становништва, у коме су обе компоненте популационе динамике негативне. Циљ рада је посебно издвајање и праћење компоненти популационе динамике градских насеља и општинских центара, на једној страни и осталих насеља, на другој страни, како би се показали механизми преразмештаја становништва у геопростору Војводине, којим је током пет деценија (1961–2011. године) извршена поларизација од модела дисперзне насељености до модела снажне концентрације становништва у региону Новог Сада. У последњој деценији 20. века у условима рата и распада СФР Југославије и прилива избеглог, прогнаног и расељеног становништва у Војводину, краткорочно су измењени односи природног прираштаја и миграционог салда као компоненти популационе динамике, па поједине општине из емиграционих прелазе у имиграционе. У првој деценији 21. века, после краткорочно имењеног стања, настављен је неповољан тренд из 1980-их година, па је тако више од 4/5 простора Војводине захваћено егзодусом.

Кључне речи: популациона динамика, градска насеља, остала насеља, Војводина.

Vanja S. Javor
University of Belgrade, Faculty of Geography

TNE COMPONENTS OF POPULATION DYNAMICS AS DETERMINANTS OF DEVELOPMENT OF URBAN AND RURAL AREA OF VOJVODINA

Permanent interconnectivity of natural and migration component of population movement operates not only on changes in the overall number of inhabitants, but also to various population structures, which then after a certain time retroactive effect on individual components of the natural and migration movements of population. During the last decades of the 20th century there have been significant changes in the types of transition of population trends, which is related to the fact that natural reproduction below the population replacement engulfed almost the entire territory of Vojvodina, in the town, and other settlements. As a consequence was expressed dominance of emigration area, especially those who are affected by the extinction of the population, in which both components of population dynamics are negative. Aim of the study is to specifically isolate and monitor the components of population dynamics of urban settlements and municipal centers, on one side and other settlements on the other side, to reveal mechanisms of redistribution of population in the geographic space of Vojvodina, which for five decades (from 1961. to 2011. year) performed polarization of the dispersed population model to model of strong concentration of the population in the region of Novi Sad. In the last decade of the 20th century in conditions of war and dissolution of Yugoslavia and the influx of refugees, exiled and displaced population to Vojvodina, in the short term have been modified relations of natural increase and migration balance as a component of population dynamics, and some municipalities In the last decade of the 20th century in conditions of war and dissolution of Yugoslavia and the influx of refugees, exiled and displaced population to Vojvodina, in the short term have been modified relations of natural increase and migration balance as a component of population dynamics, and some municipalities cross from emigration to immigration exceeding. In the first decade of the 21st century, after a short-term changed state, continued the unfavorable trend from the 1980s, and thus more than 4/5 of the area of Vojvodina are affected by exodus.

Keywords: population dynamics, urban settlements, other settlements, Vojvodina.

Сретен М. Јелић

Пољопривредни факултет, Универзитет у Београду
sjelic@agrif.bg.ac.rs

ПРОСТОРНА ПОКРЕТЉИВОСТ СТАНОВНИШТВА И СОЦИО-ДЕМОГРАФСKE ПРОМЕНЕ У ПРОЦЕСУ ТРАНЗИЦИЈЕ У СРБИЈИ

Рад указује на просторну покретљивост становништва и социо-демографске промене у процесу транзиције. Простор Србије, региони, области и насеља захваћени су сталним просторним покретљивостима становништва. Постоји више узрока миграција од социјалних, економских, етничких, политичких и др. Оне настају добровољно или принудно, појединачно или масовно, плански или стихијно. Узроци миграција су евидентни у готово свим регионима, областима и насељима у Србији. У процесу транзиције друштва од 1991. године до данас миграције су пре свега усмерене ка градовима због економских разлога. У градове су се покретали највећи удео миграната из руралних насеља. Интензивније померање становништва било је ка већим градовима, центрима региона и области. Правци померања становништва зависе од економски развијеног простора. Последња деценија претходног века обележена је са масовним миграцијама становништва са простора некадашње заједничке државе. Миграције су утицале на демографски раст становништва појединих региона и области. У првој деценији овог века а и другој миграцијске тенденције становништва су настављене у Србији на релацији рурална насеља градска. Настао је демографски слом становништва и значајно смањење становништва у неким насељима руралних подручја али и градских. Миграције пре свега млађих утицале су осим на пражњење насеља, смањење удела радно активног становништва, природни прираштај, депопулацију, полну, старосну, образовну структуру што је допринело и стагнирању развоја привреде и друштва појединих региона.

Кључне речи: просторна покретљивост, социо-демографске, структура становништва, промене, транзиција.

Sreten M. Jelić
Faculty of Agriculture
University of Belgrade

SPATIAL MOBILITY OF POPULATION AND SOCIOLOGICAL-DEMOGRAPHIC ALTERATIONS IN THE PROCESS OF THE TRANSITION IN SERBIA

The work implies to the spatial mobility of population and social - demographic alterations in the process of the transition. Serbian area, regions, districts and settlements are caught with constant spatial mobility of the population. There are several causes of migrations ranging from social, economic, ethnic, political etc. They originate voluntarily or forcedly, individually or massively, through plans or uncontrollable. Causes of migrations are evident in almost all regions, areas and settlements in Serbia. In the process of the transition of the society since 1991 up to date, migrations were aimed towards the towns due to economic reasons. Towns were occupied with the largest part of migrants from rural settlements. More intensive mobility of the population was towards larger cities, region centers and areas. Population mobility directions depend on economically developed area. Last decade of the previous century is marked with massive population migrations from the area of former collective country. Migrations affected the demographic growth of population in individual regions and areas. In the first decade of this century as well as in the second, migrating tendencies of population were continued in Serbia on the relation rural settlements – municipal settlements. It led to demographic breakdown of the population and significant reduction of population in some settlements in rural areas as well as municipal. Migrations of primarily younger population affected an emptying of settlements, reduction of the share of working population, natural increase, depopulation, gender, age, and education structure which contributed the stagnation of the development of economy and the society of individual regions.

Keywords: spatial mobility, social-demographic, population structure, alterations, changes, transition.

Милена Карапетровић
Филозофски факултет, Универзитет у Бањој Луци
milena.karapetrovic@gmail.com

ЗАНЕМАРЕНИ ПРОСТОР, ЗАБОРАВЉЕНА ТИЈЕЛА

Посљедњих деценија теоретичари архитектуре и урбанизма, посебно се ослањајући на радове социолога и филозофа, креирају витално интердисциплинарно подручје унутар кога се указује на кључне проблеме савременог доба. Показатељ за то јесте све обимнија и разноврснија продукција научних радова из ове области. Све шире се обухватају теме и проблеми као што су езгистенција појединаца, друштвена кретања, економске неједнакости, при чему окружење и људски обликовани простор нису само мјеста у којима се све то догађа, већ се сада разумију као важан дио самих промјена. У свим хуманистичким и друштвеним наукама, па тако и у филозофији, простор је неоправдано дуго био занемарена тема, те потицаји за нове дискусије на другачији основама које долазе из урбанизма и архитектуре пружају могућност за промјену тог става. У филозофији проблем простора се првенствено истраживао као физички и математички одређени простор, поглед је био усмјерен ка простору као нечему бесконачном, те се најчешће расправљало о просторно-временском континууму. Такође, од почетака филозофије оно што је изграђено и створено у простору у коме егзистирају људска бића сагледавано је једино из угла естетике. Тек у посљедњих неколико година успоставља се нова дисциплина – филозофија архитектуре. Како филозофска истраживања о простору и просторности, изван оквира апстрактности и естетског, представљају нови приступ отвара се могућност за разматрање проблема простора на потпуно другачији начин. У овом излагању биће повезан класични и савремени филозофски приступ простору преко тема утопијског, кратко ће бити назначени путеви нове дисциплине, те ће се посебна пажња посветити питању тијела и простора са позиције феминистичке филозофије.

Кључне ријечи: простор, филозофија, утопија, тијело, феминизам.

Milena Karapetrović
Faculty of Philosophy
University of Banja Luka

NEGLECTING SPACE, FORGOTTEN BODIES

Theorists of architecture and urbanism in recent decades, especially relying on the works of sociologists and philosophers, create a vibrant interdisciplinary field within which points to the key problems of the modern age. The indicator for this is more extensive and diversified production of scientific papers in this field. All include broader themes and issues such as existence individuals, social movements, economic inequality, with the environment and the human-shaped space are not the only places where this is happening, but now understand as an important part of the changes themselves. In all the humanities and social sciences area, as well as in philosophy, the area is unduly long been a neglected topic, and incentives for new discussions on different grounds which come from urban studies and theories of architecture provides the ability to change this attitude. In philosophy the problem of space is primarily researched physically and mathematically certain space, the view was directed towards the space as something infinite, and the most discussed space-time continuum. Also, from the beginnings of philosophy what is built and created in the space where human beings exist was perceived only from the view of esthetics. Only in recent years has established a new discipline philosophy of architecture. As a philosophical research on space and spatially, outside the framework of abstraction and aesthetic represent a new approach opens the possibility to discuss problems of space in a completely different way. This presentation will be connected classical and contemporary philosophical approach over the issue of utopian space, than will shortly be indicated new ways of discipline, and special attention will be paid to the issue of body and space from the position of feminist philosophy.

Keywords: space, philosophy, utopia, body, feminism.

Драган Коковић
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
kokovic@ff.uns.ac.rs

ДРУШТВЕНИ ПРОСТОРИ И ЕМОТИВНА ВЕЗАНОСТ: ПРИМЕР ТУРИЗМА, РЕЛИГИЈЕ И СПОРТА

Многи простори су средиште повезаности заједнице. Емотивна везаност има за последицу чување одређених простора и објеката и одржавање колективног памћења. Љубав према одређеним местима се у истраживањима назива топофилија (места која се воле). Супротно топофилији је топофобија, код које окружење изазива и поседује негативна значења. Такође се користи и концепт „патине“ која помаже да се објасни како стара места добијају додатну вредност за посетиоце. Она садрже трагове ранијих корисника. Зато ће у раду бити истражена главна социолошка питања о друштвено-просторним димензијама (окружење) тих места. Такође ће бити речи и о друштвеним прописима и контроли простора. Просторе који садрже топофилична значења често угрожавају комерцијализација и претерана рационализација. Онима који планирају урбане средине својствено је да у овом времену празнине, приоритет дају трансформацији простора у мирна места за потрошњу, уместо да остављају окружења за потпуније и отвореније ангажовање. Многи постмодерни „предели“ и „пејзажи“, саграђени су пре за потрошњу, него за игру, рекреацију и друге облике слободног времена.

Кључне речи: простор, емотивна везаност, туризам, религија, спорт, топофилија.

Dragan Koković
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

SOCIAL SPACES AND EMOTIONAL ATTACHMENT: THE CASE OF TOURISM, RELIGION AND SPORTS

Many spaces could be seen as the centers of community cohesion. Emotional attachment has the effect of maintenance of certain spaces and facilities as the parts of collective memory. The love for certain places in the research is called topophilia (the love for places). Contrary to topophilia is topophobia, which signifies a space that has negative meaning. We can also speak of the concept of “patina” that could be useful in explanation of how old places gain the added value for their users. They contain traces of previous usage. Hence, this paper will explore the major sociological questions about the socio-spatial dimensions (environment) of those places. Social regulation and control of space will also be discussed. Spaces designated as topophilic are often endangered of the commercialization and excessive rationalization. Those who plan urban areas in this time of “emptiness” give priority to the transformation of space in quiet places for consumption, instead of leaving it for full and open engagement. Many postmodern “sceneries” and “landscapes” are built mostly for consumption, but not for play, recreation and other forms of leisure.

Keywords: space, emotional attachment, tourism, religion, sports, topophilia.

Владимир Р. Кубет
Милена М. Кркљеш
Департман за архитектуру и урбанизам
Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду
vladimirkubet@gmail.com

ХЕТЕРОГЕНИ И ХОМОГЕНИ КАРАКТЕРИ У ДИЛАТАБИЛНОМ КОНЦЕПТУ ДОМА

У раду су истраживани постмодернистички аспекти који одговарају савременим околностима у којима се концепти становања и дома развијају и мењају. Статични карактер досадашњих феноменолошких теорија спречавају даље преиспитивање концепта дома и не одговарају савременим концептима становања. Да би се истражили концепти који би се могли боље повезати са потребама савременог човека, потребно је сагледати и чиниоце становања који постоје у постмодернистичком приступу, као и о феномену становања и дома промишљана на динамичнији начин. Посебна пажња у раду је поклоњена како се ризоматским мишљењем, као методолошко начело, утврђују с једне стране непросторне димензије дома, а с друге његова територија и домен кроз утицаје информационих и комуникационих технологија, и животних стилова у савременом, дигиталном добу. За разумевање динамике којом се концепт дома мења, растеже од хомогене средине до хетерогеног система веза за разноврсне животне контексте, потребно је сагледати аспекте са којих се појам дома посматра као контекст са којим се човек идентификује. У том смислу су и отворене могућности за преиспитивање дилатабилног процеса (ширења и скупљања) концептуалног оквира дома са кретањима у простору, који се такође одвијају и у односу на време. У раду се закључује да се концепт дома мења са проласком времена и акумулацијом година, а процес се одвија унутар човековог животног света и животног времена.

Кључне речи: дом, савремено становање, постмодерна, ризом, дилатабилан концепт.

Vladimir R. Kubet
Milena M. Krklješ
Department of Architecture and Urbanism
Faculty of Technical Sciences
University of Novi Sad

HETEROGENEOUS AND HOMOGENEOUS CHARACTERISTICS IN THE DILATABLE CONCEPT OF HOME

Postmodern aspects, during the process of research that are in a compliance with contemporary trends of dwelling and home, are developing and changing. Static character of hitherto phenomenological theories is preventing further examination of home concept and it is not suitable to contemporary concepts of living. In order to explore concepts that could be better connected to the needs of a modern human, it is needed to perceive the factors of living that exist in postmodern approach along with the phenomenon of living and home that are being reasoned in more dynamic way. Special attention in this study is paid to rhizomatic thinking as a method. In one hand, according to that method, non spatial dimension of home is taken into consideration and in other, the territory and domain through the influences of information and communication technologies and life styles in modern, digital age. To understand the dynamics of changing of home, its expansion from homogeneous environment to heterogeneous system of connections to various living contexts it is needed to perceive aspects where the aspect of home is perceived as a context a human is identified with. In that sense, abilities for reexamination of dilatable process of expansion and shrinking of conceptual frame of home with the moving within the living space are open and are happening in relation to time as well. This study is concluding that the concept of home is changing in time and by an accumulation of years, therefore the process is actually happening inside human's life word and a lifetime.

Keywords: home, contemporary dwelling, postmodern, rhizome, dilatable concept.

Зорица С. Кубурић
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
zoricakuburic@gmail.com

Ана Р. Зотова
Филозофски факултет, Универзитет у Београду

ПРОСТОР И ИДЕНТИТЕТ – ЗНАЧАЈ ИЗГРАДЊЕ ОДНОСА ПОВЕРЕЊА МЕЂУ РЕЛИГИЈСКИМ И НАЦИОНАЛНИМ ГРУПАМА ЗА БУДУЋНОСТ ЛОКАЛНОГ, ДРЖАВНОГ И РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРА

Простор сваког појединачног града у БиХ обележен је другачијим контекстом верског идентитета и другачијим ратним искуством, који чине динамику пројекције будућностиодноса мултиетничког становништва и динамику пројекције будућности града, и државе БиХ. Рад се заснива на емпиријском истраживању о процесу помирења у Босни и Херцеговини рађеном 2013. године на узорку од 2606 испитаника у оквиру пројекта: „Улога верских заједница у процесу помирења у БиХ“ (“The role of religious communities in the reconciliation process in Bosnia”) Универзитета у Единбургу и Центра за емпиријска истраживања религије из Новог Сада. У овом раду анализирани су одговори који се односе на покушаје да се изграде односи поверења и искрености међу религијским и националним групама и њиховог утицаја на будућност града у коме живе, на будћност целе територије БиХ и на шире подручје бивше Југославије. Истраживање је показало да постоје разлике у процени важности помирења за живот града и будућност територије БиХ становника различитих градова. У раду ћемо се бавити подробније анализом процеса који утичу на генерисање датих разлика, јер је то основно питање које треба бити решено пре него што би се било који образац помирења могао генерализовати на целу БиХ. Такође ћемо се бавити питањем зашто популација генерално даје већи значај процесу изградње поверења међу религијским и националним групама на нивоу државе (77%) од утицаја на свој град (51%), и ширег региона (62%). Који градови се издвајају из овог модела и које су њихове карактеристике?

Кључне речи: Босна и Херцеговина, верски и етнички идентитет, будућност, локални, државни и регионални простор.

Zorica S. Kuburić
Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

Ana R. Zotova, University of Belgrade

TERRITORY AND IDENTITY – IMPORTANCE OF
BUILDING TRUST AMONG RELIGIOUS AND ETHNIC
GROUPS FOR THE FUTURE OF THE LOCAL, NATIONAL
AND REGIONAL TERRITORY

A territory of any particular city in Bosnia and Herzegovina is marked by war experiences, which create the dynamics of projection of future relations among multiethnic population and the dynamics of projection of the future of a city and the state of Bosnia and Herzegovina. The paper is based on empirical research on the reconciliation process in Bosnia and Herzegovina conducted in 2013 on a sample of 2606 respondents as a part of the project “The role of religious communities in the reconciliation process in Bosnia” of the University in Edinburgh and the Center for Empirical Research of Religion from Novi Sad. In this paper, we analyze answers pertaining to attempts of building relations of trust and sincerity among religious and national groups and their influence on the future of the city where they live, on the future of the whole territory of Bosnia and Herzegovina and the wider territory of the former Yugoslavia. The research has indicated differences when it comes to assessing importance of reconciliation for the life of a city and the future of the territory of Bosnia and Herzegovina. In this paper, we will focus on analysis of processes which affect generation of these differences, because this is a fundamental question that is to be answered before any reconciliation model could be generalized for the entire territory of Bosnia and Herzegovina. Furthermore, we will deal with reasons why the population in general gives more significance to the process of building trust among religious and national groups at the national level (77%) than to the effect on their city (51%) and the wider region (62%). Which cities are excluded from this model and what are their characteristics?

Keywords: Bosnia and Herzegovina, Religious and National Identity, Future, Local, National and Regional Territory.

Жељка Т. Манић
Филозофски факултет
Универзитет у Београду
zmanic@f.bg.ac.rs

МАТЕРИЈАЛНИ ПОЛОЖАЈ ГРАДСКОГ И СЕОСКОГ СТАНОВНИШТВА У СРБИЈИ

Предмет рада је анализа материјалног положаја градског и сеоског становништва у Србији, а основни циљ утврђивање да ли постоје значајне разлике у материјалном положају наведених друштвених група током краја социјалистичког поретка, убрзане постсоцијалистичке трансформације и стабилизације капиталистичког поретка у Србији. Анализа је заснована на подацима прикупљеним у анкетним истраживањима реализованим на репрезентативном узорку становништва Србије 1989, 2003. и 2012. године, који омогућавају емпиријско-историјски приступ проучавању материјалног положаја градског и сеоског становништва. Прво су анализирани индикатори основних димензија материјалног положаја (приходи, имовина и потрошња) градског и сеоског становништва, а следи анализа укупног материјалног положаја исказаног композитним индексом. Индекс је приказан у облику интервалне скале са пет нивоа материјалног положаја: нижи, нижи средњи, средњи, виши средњи и виши материјални положај. Анализом индикатора основних димензија (прихода, имовине и потрошње) и укупног материјалног положаја исказаног композитним индексом, утврђено је да је материјални положај градског становништва у Србији знатно виши од положаја сеоског становништва у сва три посматрана периода.

Кључне речи: материјални положај, градско становништво, сеоско становништво, приходи, имовина.

Željka T. Manić
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

ECONOMIC POSITION OF URBAN AND RURAL POPULATION IN SERBIA

The subject of this paper is an analysis of the economic position of urban and rural population in Serbia, and the main objective is to determine whether there have been significant differences in the economic position of these social groups during the end of the socialist order, accelerated post-socialist transformation, and stabilisation of the capitalist order in Serbia. The analysis is based on the results of surveys conducted on a representative sample of population in Serbia in 1989, 2003 and 2012, which allow empirical-historical approach to examine the economic position of urban and rural population. First are analysed indicators of basic dimensions of economic position (income, property and consumption) of urban and rural population, and then followed the analysis of the overall economic position measured through a composite index. The index is presented through an interval scale with five levels of economic position: lower, lower middle, middle, higher middle, and higher economic position. The analysis of indicators of basic dimensions (income, property and consumption), and overall economic position presented through a composite index shows that urban population in Serbia have significantly higher economic position than rural population in all three time periods.

Keywords: economic position, urban population, rural population, income, property.

Душан Маринковић
Душан Ристић, Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

ПРАКСЕ, МОЋ, ПРОСТОР: „СЛОМ” ХЕГЕМОНИЈЕ ТЕМПОРАЛНОГ НАРАТИВА У ДРУШТВЕНИМ НАУКАМА

Рад представља анализу различитих одређења простора која су узроковала ревитализацију интереса за ову проблематику у друштвеним наукама, али истовремено представљају и пресек савремених истраживања простора. Полазимо од претпоставке да је у истраживањима простора у друштвеној теорији друге половине двадесетог века он изгубио статус повлашћене епистемологије старе географије, архитектуре или урбанизма. Као један од битних разлога за теоријску и епистемолошку просторну регионалност у друштвеним наукама истичемо постојање веома различитих извора за обнову истраживања простора: од његовог „открића” код Викоа, Монтења и Монтескјеа, до неомарксизма Анрија Лефевра, критичке географије Дејвида Харвија и постструктуралистичких дискурса о простору. Иако аутори (Лефевр, Фуко, Харви) чија схватања представљамо у раду припадају различитим традицијама истраживања, њихове анализе простора повезује један кључни, поливалентни појам – људске, друштвене праксе. Посебно је у том смислу истакнут значај Фукоове гео-епистемологије и његов заокрет ка простору који се, упркос различитим утицајима који су га обликовали, „изборио” за аутентичност, односно за један другачији и до тада непознат спој историчности/генеалогije, пракси, моћи и простора. У закључку рада наводимо да је интензивни заокрет ка простору поменутих истраживача и посебно Мишела Фукоа, допринео томе да се он више не схвата као целовит, стабилан, чврстим границама јасно испарцелисан ентитет, независан од људских пракси и моћи. Простор данас није позадинска сценографија за антрополошку драматургију универзалности деисторизованих друштвених појава или стално постављена сцена за динамику коју ће унети европски темпорални наратив, како би „колонизовао” географију историјом.

Кључне речи: друштвене праксе, моћ, простор, заокрет ка простору, генеалогija, Мишел Фуко.

Dušan Marinković
Dušan Ristić
Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

PRACTICES, POWER, SPACE: THE “BREAK” OF THE
HEGEMONY OF THE TEMPORAL NARRATIVE IN THE
SOCIAL SCIENCES

This paper is an analysis of the different definitions of the space that have caused the revitalization of interest for this issue in the social sciences, but also represent a cross-section of contemporary research of space. Our assumption is that in the social sciences of the second half of the twentieth century, space lost the status of privileged epistemology of “old” geography, architecture and urbanism. As one important reason for the theoretical and epistemological regionalization of space in the social sciences, we emphasize the existence of different sources for these investigations: from the “discovery” of space in Vico, Montaigne and Montesquieu, to neo-marxism of Henri Lefebvre, critical geography of David Harvey and poststructuralist discourses on space. Although the work of the authors (Lefebvre, Foucault, Harvey) that we present in this paper belong to different traditions of research, their analyzes of space are connected with one key, multivalent term – human, social practices. Hence we emphasize the Foucault’s geo-epistemology and his turn toward space which was, despite the various influences that have shaped it, authentic, different and previously unknown synthesis of historicity/ genealogy, practices, power and space. In conclusion, we point out that theoretical turn towards space of mentioned researchers and especially Foucault’s, contributed to the fact that in social sciences space is no longer a comprehensive, stable, clearly parceled entity with solid boundaries, independent of human practices and power. The space today is not the background scenery for anthropological dramaturgy of universality and ahistorical social phenomena or the permanently set stage for dynamic that European temporal narrative will fulfill to “colonize” the geography with history.

Keywords: social practices, power, space, spatial turn, genealogy, Michel Foucault.

Оливера Марковић-Савић
Филозофски факултет, Универзитет у Приштини
Са привременим седиштем у Косовској Митровици
markovic.olivera@gmail.com

УДРУЖЕЊА РАТНИХ ВЕТЕРАНА У СРБИЈИ: ПРОСТОРИ СОЦИЈАЛНЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ И ИНТЕГРАЦИЈЕ

Мреже институција настале самоорганизовањем грађана битан су друштвени простор за укључивање грађана у различите неформалне групе и организације преко којих грађани задовољавају одређене потребе. Исто тако удруживањем они почињу да брину за своју заједницу, почињу да пружају услуге ширем кругу чланова, при чему се бележи пораст социјалног капитала уже групе окупљене око удружења, па и шире заједнице. У тексту су изложени резултати истраживања рада удружења ратних ветерана са циљем да се утврди, између осталог, колики су капацитети ових удружења да се баве системским променама за побољшање положаја ратних ветерана у друштву. Резултати истраживања указују да удружења ратних ветерана имају мало моћи у системској промени положаја ратних ветерана у друштву, те да мало или недовољно сарађују са НВО сектором у друштву, као и да имају недовољно развијен однос са државним институцијама. Наведено упућује на закључак да ова удружења нису препозната у заједници као релевантни актери и партнери државе у решавању многобројних статусних питања ратних ветерана, те да је њихово доминантно поље деловања јесте друштвени простор хуманитарног карактера са социјалном и интегративном функцијом, тј. простор за упознавање људи, стицање пријатељства, излаз из самоће и социјалне изолације. И као таква, она имају значајно место у социјалном животу ратних ветерана као вулнерабилне групе, готово у потпуности изузете из мера социјалне подршке која не подразумева само пасивну социјалну помоћ.

Кључне речи: удруживање грађана, ратни ветерани, системске промене, социјална и интегративна функција, организација.

Olivera Marković - Savić
Faculty of Philosophy
University of Priština
Temporarily seated in Kosovska Mitrovica

WAR VETERANS ASSOCIATIONS IN SERBIA: AREAS OF SOCIAL REHABILITATION AND INTEGRATION

Networks of institutions resulting from citizens' self-organization are important social areas for involving citizens in various informal groups and organizations through which they meet certain needs. By forming these associations, citizens start caring for their community, they start providing services to a wider range of members, with a strong growth of social capital of the narrow group gathered around the association and wider community. The paper presents the results of a research on the work of war veterans associations in order to determine, among other things, the capacity of these associations to deal with systematic changes to improve the position of veterans in society. Research results indicate that war veterans associations have little power in a systematic change of the veterans' position in society, that they have little or insufficient cooperation with the NGO sector in society, and that they have not sufficiently developed a relationship with the state institutions. The above suggests that these associations are not recognized in the community as relevant actors and partners of the state in addressing the many questions regarding the status of war veterans, and that their dominant field of action is the social area of a humanitarian character with social and integrative functions, i.e., places for meeting people, gaining friendships, overcoming loneliness and social isolation. Even as such, they have an important position in the social life of war veterans as a vulnerable group, almost completely excluded from the measures of social support which do not include only a passive social assistance.

Keywords: association of citizens, war veterans, systematic change, social and integrative function, organization.

Слободан Миладиновић

Факултет организационих наука, Универзитет у Београду
miladinovic@fon.bg.ac.rs

ИМА ЛИ МЕСТА ЗА СВЕ: СОЦИЈАЛНЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ САВРЕМЕНОГ ПОПУЛАЦИОНОГ РАСТА

Двадесети век је, између осталог, обележен енормним популационим растом. Свет је 1800. године имао милијарду становника да би у XX век ушао са 1,6 милијарди а данас их има преко седам милијарди. Са популационим растом је директно био повезан и буран научно-технолошки развој. Простим увећавањем броја становника и подизањем квалитета свакодневног живота, с једне стране нарастају потребе растућег броја становништва а с друге стране се непрестано врши деградација животне средине. Другим речима, долази до судара цивилизације тј. људског света с једне стране и природе с друге стране. Циљ овог рада је да укаже на контрадикторне процесе који се одвијају поводом популационог раста. Њих је могуће посматрати на еколошком нивоу као непосредни однос људског света и природе али и на социјалном нивоу као измењену друштвену реалност која се остварује под притиском рапидног увећања броја становника. На еколошком нивоу у ове процесе треба убројати питање обезбеђивања хране и земљишта употребљивог за њену производњу, пијаће воде, чистог ваздуха али такође и питање поделе животног простора између људске врсте и остатка живог света. На социјалном нивоу реч је о питању неравномерног просторног распореда становништва у односу на економске капацитете глобалног планетарног друштва, питањима квалитета живота и одрживог развоја, урбане пренасељености, сиромаштва, глобалних миграција, производње генетски модификоване хране, систематског уништавања природних ресурса да би људски свет могао да функционише итд. Закључак је да је свет данас пренасељен те да је човек за себе присвојио више простора него што му то, с обзиром на могућност одржавања природне равнотеже, реално припада. У складу с тим неопходно је покренути акцију како би се популациони раст ставио под контролу.

Кључне речи: популација, популациони раст, човек, живи свет, животни простор.

Slobodan Miladinović
Faculty of Organizational Sciences
University of Belgrade

IS THERE A PLACE FOR ALL? SOCIAL IMPLICATIONS OF CONTEMPORARY POPULATION GROWTH

The twentieth century was, among other things, marked by enormous population growth. The world had a population of one billion inhabitants in 1800 but the twentieth century came with 1.6 billion and today there are over seven billion. The turbulent scientific and technological development was directly linked to the population growth. By simply increasing of the number of inhabitants and raising the quality of everyday life are growing needs of a growing population on the one hand and constantly performs environmental degradation on the other hand. In other words, there is a collision of the human world and nature. The aim of this paper is to show the contradictory processes that occur on the occasion of population growth. They can be seen on the ecological level as the direct relationship between the human world and nature, but also on the social level as a new social reality which is realized under the pressure of rapid population growth. At the ecological level in these processes we should mention the issue of providing food and land usable for its production, drinking water, clean air, but also the issue of division of living space between the human species and the rest of the living world. On the social level it is about issue of uneven spatial distribution of population in relation to the economic capacity of the global planetary society, the issues of quality of life and sustainable development, urban overpopulation, poverty, global migrations, genetically modified food production, the systematic destruction of the natural resources because of the human world could operate and so on. The conclusion is that the world is overpopulated and that today's man have appropriated more space for themselves than it is realistically belongs given the possibility of maintaining a natural balance. Accordingly, it is necessary to initiate action to put population growth under control.

Keywords: population, population growth, human, wildlife, living space.

Павле Миленковић
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
pavlemil@ptt.rs

СТИЛОВИ ЖИВОТА И КАТЕГОРИЈЕ ПРОСТОРА У ПРОИЗВОДЊИ И ПОТРОШЊИ МУЗИЧКИХ САДРЖАЈА

У раду се разматрају везе између музичке продукције, музичке потрошње и животних стилова. Веза између симболичког простора друштвених односа и музичких садржаја у друштвеном простору различитих статусних интеракција је сложена и противуречна. Простор у музичким садржајима, као посебна тематска категорија садржана је у начину музичке продукције (упросторавање) те успону читавог жанра *музике простора*. Овај жанр је у релацији са одговарајућим стиливима живота појединца. Категорије простора у опису доживљаја музичког дела, као и у самом начину музичке продукције саставни су део и посебног начина потрошње музичког дела (кућни *Hi-Fi*), који представљају личну карту друштвеног положаја, начина културне потрошње те *хабитуса* појединца у општем смислу.

Кључне речи: музика простора, стилови живота, музичка производња, музичка потрошња, хабитус.

Pavle Milenković
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

LIFESTYLES AND CATEGORIES OF SPACE IN THE
PRODUCTION AND CONSUMPTION OF MUSICAL
CONTENT

This paper discusses the connection between music production, music consumption and lifestyles. The relations between the symbolic space of social connections and musical contents in the social space of various status interactions is complex and contradictory. Category of space in the music contents and particular thematic categories are contained in the way of music production (spacing), but also in the rise of the whole genre of *space music*, which is in the relation with the respective lifestyles. Categories of space in the description of the experience of the musical works, as well as in the way of music production (spacing), are the integral part of the special way of consumption of these works (home Hi-Fi) and represent the social status, ways of cultural consumption and *habitus* of the individual in general.

Key words: space music, lifestyles, music production, music consumption, habitus

Ангелина Р. Милосављевић-Аулт
Факултет за медије и комуникације, Београд
angelina.milosavljevic@fmk.edu.rs

ПРОСТОР РОДА И ДЕКОРУМА. ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ
РАФАЕЛОВЕ „ФОРНАРИНЕ“ И КАРАВАЋОВОГ
„БОЛЕСНОГ БАХУСА“ УМЕТНИЦЕ СИДНИ ШЕРМАН

Америчка уметница Синди Шерман (Cindy Sherman) је 1989-1990. године извела рад „Историјски портрети“, који се садржи од 35 фотографија великих формата инспирисаних европским портретима насталим између 15. и 19. века. Најпрепознатљивији извори на које се ова уметница ослонила јесу Рафаелова „Форнарина“ (с. 1518.) и Каравађов „Болесни Бахус“ (с. 1594.). При томе она, у себи својственом маниру, тумачи портрет једне ренесансне куртизане и алегоријски аутопортрет једног уметника позајмљујући им свој лик и заузимајући њихове формалне ставове, те поигравајући се културним, одн. *родно дефинисаним*, простором њиховог оригиналног тумачења. Да би то учинила, уметница јасно одбацује традиционални декорум. Синди Шерман се, како се може закључити из формалних карактеристика ових (ауто)портрета, одн. инсценирација, с једне стране поиграла *мушким* погледом, ренесансном представом једне идеализоване наге женске фигуре њеним очигледним *свођењем* на необарокни натурализам. На овај начин је увела пет векова стару просторну и временску димензију која стоји између оригинала и његових интерпретација, као јасан феминистички коментар о дубоко патријархалној култури која је актуелна и данас. С друге стране, Шерманова се поиграла Каравађовом представом античког бога Баха који је, према позној маниристичкој теорији о човековим темпераментима био *одговоран* за стваралачки нагон уметника – традиционално мушкарца. Дајући Баху свој лик који је на овој фотографији *родно неодређен*, како би смо желели да истакнемо у једној компаративној анализи оригинала и интерпретација ове уметнице, она, као жена, присваја представу креативности, одн. саму креативност, као својство уметника уопште, без обзира на родну припадност.

Кључне речи: Синди Шерман *Историјски портрети*, Рафаелова *Форнарина*, Каравађов *Болесни Бахус*, род, патријархална култура.

Angelina R. Milosavljević-Ault
Faculty of Media and Communications
Belgrade

SPACES OF GENDER AND DECORUM. CINDY SHERMAN'S
INTERPRETATIONS OF RAPHAEL'S "FORNARINA" AND
CARAVAGGIO'S "SICK BACCHUS"

American artist Cindy Sherman produced, in 1989-1990, a series of large color photographs, titled "Historical Portraits", inspired by European portrait paintings from the 15th to the 19th centuries. The most recognizable sources used by the artist are Raphael's "Fornarina" (c. 1518) and Caravaggio's "Sick Bacchus" (c. 1594). She *interprets* the portrait of a Renaissance courtesan and the allegorical self-portrait of a male artist, in her recognizable manner, lending them her own likeness and assuming their formal positions, thus challenging cultural, i.e. gendered, spaces of their original interpretations. In order to do this, she clearly banished traditional decorum. Judging by the formal characteristics of her (self)portraits, i.e. inscenations, Cindy Sherman played with *male* gaze, with the Renaissance representation of idealized female nude, on one hand, *reducing* her to Neo Baroque naturalism. Thus, she introduced the five-centuries-old spatial and temporal dimension, which separates the original and her own interpretation, as a clearly feminist commentary on profoundly patriarchal culture, still actual today. On the other hand, Shearman interpreted Caravaggio's representation of ancient god Bacchus who, according the late Mannerist theory about temperaments was *responsible* for creative disposition of, traditionally male, artist. Lending Bacchus her own image that is *not gendered*, in this photograph – as we would like to point out in a comparative analysis of the originals and the artist's interpretations – Shearman, as a female artist, appropriated this representation of creative fervor as characteristic of artists in general, regardless of their gender.

Keywords: Cindy Sherman *Historical Portraits*, Raphael's *Fornarina*, Caravaggio's *Sick Bacchus*, gender, patriarchal culture.

Божо В. Милошевић
Одсек за социологију, Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
bozom@ff.uns.ac.rs

ПРОСТОР РАДА, ОРГАНИЗАЦИОНИ ПРОСТОР И РАДНО МЕСТО: ИЗМЕЂУ ОМЕЂЕНОСТИ И ФЛЕКСИБИЛНОСТИ

У прилогу се образлаже ауторов поглед на могућности социолошког разумевања организационог простора, као посредујућег оквира, с једне стране, између друштвеног простора у коме је сваки рад могућ и, с друге стране, између радног места као специфичног простора у оквиру кога се остварује улога појединца у модерним организацијама. У настојању да ту своју аргументацију теоријски поткрепи, аутор прилога се ослања на шире сазнајне изворе који се тичу сфере рада, али и на општесоциолошко разумевање друштвеног простора (које је карактеристично за П. Бурдијеа). Отуда се први део расправе односи на међусобну условљеност друштвеног простора рада и организационог простора; с циљем да се у другом делу образложе значења рада, која управо произилазе из различитих друштвеноисторијски омеђених простора рада (села, као „сељакове радионице“; „кућног рада“, као дела приватне сфере живота; фабрике, као простора индустријског/бијократизованог рада и „детериторијализованог“ простора пословања у глобализацијским оквирима). На основу те теоријске расправе, приступа се образлагању места „радног места“ у организационом простору рада. При томе, аутор констатује да је радно место карактеристична појава пре свега за индустријски/бијократски начин рада, док се оно готово не препознаје у начину рада сељака, а у професионално-стручњачком начину рада у глобалном друштвеном простору се раствара у „дифузне“ пројектне задатке (најчешће у оквиру тимског рада). У закључним образложењима се указује на резултате претходне расправе, уз навођење у чему се огледају сличности и разлике између омеђености и флексибилности („дифузности“/„флуидности“) различитих друштвеноисторијских простора рада и његовог организовања, које ће све више прожимати сферу рада у будућности.

Кључне речи: рад, простор, организација, радно место, омеђеност, флексибилност.

Božo V. Milošević
Department of Sociology, Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

WORK SPACE, ORGANIZATIONAL SPACE AND
WORKPLACE:
BETWEEN BOUNDEDNESS AND FLEXIBILITY

In this paper the author discusses his view on the possibilities of sociological understanding of organizational space, as a mediating framework, between social space in which all kind of work is possible on one side, and workplace as a specific place in which the role of an individual in modern organizations is performed, on the other side. In his effort to find a solid theoretical basis for his argument, the author leans on wider knowledge sources of work, but also on the general sociological understanding of space (seen in Bourdieu's work). The first paper deals with mutual dependency of social space of work and organizational space, with the goal to explain meanings of work, which are derived from different socially and historically bounded space of work (village, as „peasant's workshop“; „house work“, as a part of the private sphere of life; factory, as space of industrial/bureaucratized work and „de-territorized“ space of business in the globalization framework). On the basis of the theoretical discussion, the author explains the place of a workplace in the organizational work space. It is concluded that a workplace is a phenomena that characterizes industrial/bureaucratized way of work, while it cannot be recognized in the way of work of a peasant, and in the work of a professional or expert in the global social space it is melted In „diffuse“ project tasks (mostly within teamwork). In the conclusion the results of the discussion are pointed out, together with mentioning the similarities and differences between boundedness and flexibility („diffuseness“/“fluidness“) of different social-historical kinds of space of work and its organization, which is going to permeate the sphere of work more and more in the future.

Keywords: work, space, organization, workplace, boundedness, flexibility.

Ивана М. Миловановић
Факултет спорта и физичког васпитања
Универзитет у Новом Саду
ivana.milovanovic@uns.ac.rs

СВАКОДНЕВИЦА ЖЕНА У ПРИСИЛНОЈ
„ТРАНЗИЦИЈИ“
ДРУШТВЕНОГ (УРБАНОГ) ПРОСТОРА

Овај рад представља прилог проучавању свакодневице жена у постконфликтним друштвеним условима, уз специфичније обрадагање утицаја политичке сегрегације урбаног простора на свакодневицу жена и осталих друштвених актера, који су њиховом свакодневицом директно повезани. У раду ће бити представљени резултати обимнијег емпиријског истраживања реализованог у етнички и институцијално подељеном граду – Косовској Митровици – који више од петнаест година представља друштвени, политички и просторни оквир транзиције из једног друштвеног уређења (Р. Србије) у „друго“, такозвано „косовско друштво“. Иако се у таквом урбаном простору преламају актуелни (гео)политички утицаји, наши истраживачки налази указују на опстајање наслеђених културоисторијских (националних) особености, које прожимају свакодневицу жена (Српскиња, Албанки, Бошњакиња и Ромкиња) у виду мањих или већих могућности помирења етничких заједница којима припадају. Теренско истраживање је реализовано у неколико делова тог „подељеног“ града, који су и сами специфични по етничког сегрегацији, јер у њима живи нека „изолована“ етничка група (попут „Ромске махале“, у којој живе само Роми; или „Баира“, у коме живе само Албанци); до делова у којима припадници различитих етничких група живе заједно, али „једни поред других“ („Мирконасеље“ и „Бошњачка махала“). Резултати истраживања указују на то да петнаестогодишње обитавање у политички сегрегисаном урбаном простору снажно утиче на свакодневицу жена и њихових породица. Такав утицај манифестује се најпре у томе што су сви припадници етничких група, у зависности од дела града у коме живе, „сврстани“ у „етничку већину“ или „етничку мањину“, од чега даље зависе понашања тих актера у области свакодневице.

Кључне речи: свакодневица, жене, урбани простор, постконфликтно друштво, Косово и Метохија.

Ivana M. Milovanović
Faculty of Sport and Physical Education
University of Novi Sad

DAILY LIFE OF WOMEN IN FORCED “TRANSITION” OF SOCIAL (URBAN) ENVIRONMENT

This paper presents contribution to studying of daily life of women in post-conflict social circumstances, with more specific elaboration of influence of urban environment's political segregation on daily life of women and other social actors, directly linked by their daily life. The paper contains results of an extensive research performed in ethnically and institutionally divided city – Kosovska Mitrovica – which represents social, political and special frame of transition from one social system (of Republic of Serbia) to “the other”, so called “Kosovan society” for more than fifteen years. Despite the fact that contemporary (geo)political influences are refracting in this space, our research results indicate persistence of inherited cultural and historical (national) characteristics, which pervade daily life of women (of Serbian, Albanian, Bosniak and Roma ethnicities) through smaller or bigger possibilities for conciliation of the ethnic groups they belong to. Field research was performed in several parts of the divided city, which are specific on its own by their ethnic segregation, due to the fact that in certain part lives certain ethnic group (such as “Roma mahalla”, inhabited exclusively by Roma people, or “Bair”, inhabited exclusively by Albanian community); there are parts of town inhabited by members of different ethnic groups, but they live next to each other” (“Mikronaselje” and “Bosniak mahalla”). Results of the research indicate fifteen years long habitation in politically segregated urban environment strongly affects daily life of women and their families. Such influence is primarily manifested through members of all ethnicities, depending on the part of town they live in, being “classified” into either “ethnic majority” or “ethnic minority”, which furthermore affects behavior of those actors in their daily life.

Keywords: daily life, women, urban environment, post-conflict society, Kosovo and Metohia.

Бојана Р. Миодраговић
Универзитет у Бањој Луци
Факултет политичких наука
Институт за друштвена истраживања
miodragovic89@gmail.com

ПРОИЗВОДЊА ПРОСТОРА И ДИСКУРСА У МУЛТИ- КУЛТУРАЛНОМ ДРУШТВУ

Основна идеја у овом раду темељи се на двије теорије: прво, слиједи се Лефееврова идеја друштвене производње простора, те у складу с тим, његов појам *просторне праксе*, која повезује физичке и материјалне токове са постојећим моделом друштвене репродукције; друго, паралелно с тим, налази се и Фукоова теорија о повратном утицају језика и друштвених дискурса. На основу ових и сродних теорија, као што је Туренова о новој, културолошкој парадигми савременог друштва, заснива се сљедећа хипотеза: концепт мултикултуралности, односно вриједносни дискурс мултикултуралног друштва, се огледа у производњи институција (материјалних и лингвистичких) тога друштва. Уколико је интеркултурални, односно асимилационистички дискурс присутан, институционални и капацитетски ресурси ће то рефлектовати. Дискурсни потенцијал се обогаћује језичким творевинама, које су јасан одраз концепта који преовлађује. Како економски, тако и културни простор коегзистира са политичким простором, производњом надзора и контроле државе. У раду се, деконструкцијом набројаних теорија и издвајањем правилности доказује хипотеза, која за коначни циљ има да укаже на огледање реалног заступајућег концепта и политике мултикултуралности у јавном друштвеном простору, без обзира на то куда начелно упућивале манифестације ове политике.

Кључне ријечи: мултикултурализам, просторна пракса, дискурс, парадигма, култура.

Bojana R. Miodragović
University of Banja Luka
Faculty of Political Sciences
Institute for Social Research

MANUFACTURING OF SPACE AND DISCOURSE IN A MULTICULTURAL SOCIETY

The main idea of this paper is based on two theories: first, that follows Lefebvre's theory of social space production, and in accordance with that, his term of *spatial practice*, that connects physical and material flows to present social reproduction model; second, parallel to that, there is a Foucault's theory of reverse influence of the language and social discourses. On the grounds of those and other related theories, such as Touraine's theory of new, cultural paradigm of modern society, is based next hypothesis: the concept of multiculturalism, regarded to dominant social values of multicultural society, is reflecting in manufacturing institutions (material and linguistic) of that society. If there is a presence of intercultural, or assimilating discourse, institutional and capacity resources will reflect that. Discourse potential is enhanced by language products, which are clear reflection of the prevailing concept. Such as economy, the cultural space coexists with political space, supervision and state control. This paper through deconstruction of mentioned theories and segregation of the regularities proves this hypothesis. Final goal is to point out that real concept of multiculturalism is reflected to public social space, regardless what generally indicate the manifestation of this concept.

Keywords: multiculturalism, spatial practice, discourse, paradigm, culture.

Анђелка Ж. Мирков
Филозофски факултет
Универзитет у Београду
andelkam@yahoo.com

МЕЂУЉУДСКИ ОДНОСИ У ГРАДУ: СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА ГРАДОВА У СРБИЈИ

У раду се анализирају ставови грађана о квалитету међуљудских односа у урбаној средини у којој живе. Циљ је да се на основу перцепције испитаника процени да ли у проучаваним градовима постоје разлике у квалитету међуљудских односа. Коришћени су подаци добијени у анкетном истраживању које је 2013/14. године реализовао Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета Универзитета у Београду. У поменутом истраживању градови Крагујевац, Шабац, Ужице, Нови Пазар, Сомбор и Зрењанин представљају студије случаја, а подаци су репрезентативни за становништво тих градова старости од 18 до 65 година. Степен слагања грађана са низом исказа о међуљудским односима у њиховом граду мерени су на Ликертовој скали. Питања су се тичала међусобног поверења, односа међу припадницима различитих нација, подељености између богатих и сиромашних становника, солидарности и спремности на удружено деловање. На основу наведених показатеља формиран је индекс који међуљудске односе у граду класификује као претежно добре, ни добре ни лоше и претежно лоше. Установљено је да су разлике између проучаваних градова статистички значајне, с тим да је јачина везе слаба ($p = 0,000$, $Kramerov V = 0,111$). У Новом Пазару и Сомбору влада амбивалентно мишљење, док у осталим градовима испитаници чешће примећују да су односи међу становницима града лоши него да су добри.

Кључне речи: град, међуљудски односи, анкетно истраживање.

Andelka Ž. Mirkov
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

INTERPERSONAL RELATIONS IN TOWN: THE CASE STUDIES OF THE TOWNS IN SERBIA

The paper analyses the attitudes of citizens about the quality of interpersonal relations in the urban environment they live in. The objective is to assess, based on the perception of respondents, whether there are differences in the quality of interpersonal relations between the studied towns. The paper uses data collected in the survey research carried out by the Institute for Sociological Research of the University of Belgrade – Faculty of Philosophy in 2013-2014. In the mentioned survey, the towns of Kragujevac, Šabac, Užice, Novi Pazar, Sombor and Zrenjanin represent case studies, and the data are representative of the population of these towns aged 18 to 65 years. The level of agreement of the citizens with the series of statements about interpersonal relations in their town was measured on the Likert scale. The questions were about mutual trust, relationship between members of different nations, divide between rich and poor inhabitants, solidarity and willingness to take joint action. By combining these indicators, the index was established to classify interpersonal relations in the town as predominantly good, neither good nor bad and predominantly bad. It was found that the differences between the studied towns were statistically significant, and that the strength of the relationship was weak ($p = 0.000$, Cramer's $V = 0.111$). In Novi Pazar and Sombor, the ambivalent opinion prevailed, while in the other towns, respondents more frequently noted that relations between the inhabitants of the town were bad rather than good.

Keywords: town, interpersonal relations, survey research.

Љубиша Митровић
Драгана Стјепановић Захаријевски
Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
draganazaharijevski@gmail.com

САВРЕМЕНИ БАЛКАН – ИЗМЕЂУ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ И
ФРАГМЕНТАЦИЈЕ
(СОЦИОЛОШКЕ И ГЕОПОЛИТИЧКЕ МАРГИНАЛИЈЕ)

Нове технологије „трећег таласа“ и процеси глобализације сажимају простор и време и производе феномен умреженог друштва. Предаторска доминација мегакапитала у савремености, међутим, довела је до асиметричне глобализације, којом се врши реколонијација света. Она се огледа у процесима енормног богаћења мањине и сиромашења остатка „лумпенпланете“, економског поробљавања земаља светске периферије и њихове десуверенизације и протекторације. У овом глобалном контексту савремени Балкан се, као простор на коме се секу лукови различитих цивилизација и производи вишак историје, налази разапет између процеса глобализације и фрагментације. Аутори, својом анализом, показују како је Балкан у пост-биполарном свету (од 1989-е) доживео геополитичку транзицију, али да – у социолошком смислу – трчи свој зачарани круг: од периферије у Совјетској империји ка новој периферији у Европској унији. Наиме, у савремености, балканска друштва постала су зависна друштва периферног капитализма, високо реколонијована, са отвореним или прикривеним протекторатским системом владавине марионетских псеудоелита. У раду аутори презентирају резултате емпиријског истраживања Центра за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу, које је спроведено у редовима студентске популације у Србији, Македонији и Бугарској, а односи се на перцепцију узрока сукоба на Балкану, односа према евроинтеграцијским процесима и актерима сарадње и културе мира у овим друштвима. Аутори, у младој генерацији препознају актере социјалдемократског модела глобализације и асоцијативног типа друштвене моћи, непринудне интеграције и директне демократије. Они, у тој новој генерацији „трећег таласа“, виде актере „будућности која је почела, али која је за сада лоше распоређена“ (В. Гибсон), као и актере аутентичне демократске глобализације света, деколонизације Балкана и протагонисте мира, сарадње, развоја балканских друштава.

Кључне речи: Балкан, глобализација, транзиција, реколонијација, периферизација.

Ljubiša Mitrović
Dragana Stjepanović Zaharijevski
Faculty of Philosophy, University of Niš

THE CONTEMPORARY BALKANS BETWEEN GLOBALIZATION
AND FRAGMENTATION
(SOCIOLOGICAL AND GEOPOLITICAL MARGINALIA)

The new “Third Wave” technologies and the processes of globalization condense space and time creating the phenomenon of a networked society. However, the predatory domination of the mega capital in the contemporary world has brought about asymmetric globalization, which is being used for the recolonization of the world. This can be seen in the processes of the minority of people getting enormously rich with the rest of the “lumpenplanet” getting increasingly impoverished, in the economic enslavement of the countries of the world periphery, their desovereignization and their being treated as protectorates. In such a global context, the contemporary Balkans, as a region which is a meeting point of different civilizations and which produces a surplus of history, is torn between the processes of globalization and fragmentation. The paper puts forward the thesis that, in the post bipolar world (since 1989), the Balkans has experienced its geopolitical transition, but that, sociologically speaking, it has continued to move in circles – from being a periphery in the Soviet Union to being a new periphery in the European Union. Namely, in the contemporary world, the Balkan societies have become dependent societies of peripheral capitalism, they have become highly recolonized, with either an overt or covert protectorate system of rule of marionette pseudo elites. The authors of the paper present the results of empirical research carried out by the Centre for Sociological Research at the Faculty of Philosophy in Niš, among the students in Serbia, Macedonia and Bulgaria, focusing on the perception of the given population of the roots of conflicts in the Balkans, their attitude towards the processes of European integration and the agents of cooperation and of the culture of peace in the given societies. It is in this young generation that the authors of the paper recognize the agents of the social democratic model of globalization, of the associative type of social power, of enforced integration and direct democracy. In addition, it is in this young “Third Wave” generation that the authors recognize the agents of “the future which has begun, but which is still badly distributed” (W. Gibson), as well as the agents of an authentic democratic globalization of the world, decolonization of the Balkans and the advocates of peace, cooperation and development of the Balkan societies.

Keywords: the Balkans, globalization, transition, recolonization, peripherization.

Душан Мојић
Одељење за социологију
Филозофски факултет
Универзитет у Београду
dmojic@f.bg.ac.rs

МЛАДИ И ПРОСТОР: РАДНИ РЕСУРСИ,
ОРИЈЕНТАЦИЈЕ И ДЕЛАЊЕ ГРАДСКИХ И СЕОСКИХ
МЛАДИХ У СРБИЈИ

У раду се анализира утицај просторне димензије или типа насеља на радне ресурсе, оријентације и обрасце делања младих из града и младих са села у Србији. Упркос ставовима неких аутора да је дистинкција урбано-рурално модерна замисао која нема своју важност у тзв. постмодерним временима у тексту се настоји показати да тип насеља у великој мери утиче на социјалне биографије младих у сфери рада у Србији. Град, као пројекција друштва у простору, тј. пројекција друштвеног тоталитета у простору продукује и репродукује и друштвене структуре, институције, начине живота, вредности, односе који сачињавају структуру, итд. Беневоло сматра да „супротстављеност села и града, тј. раздвајање света у два супротстављена дела остаје задуго доминантно, било у физичком окружју, било у менталној и институционалној организацији”. Наведена супротстављеност подразумева и различите обрасце стицања и репродуковања различитих нивоа капитала породица и појединаца у градским и сеоским срединама – економског, културног и социјалног. Основна теза рада је да тип насеља путем поменутих образаца у великој мери утиче и на радне ресурсе, оријентације и делања градских и сеоских младих у Србији.

Кључне речи: Србија, простор, градски млади, сеоски млади, рад.

Dušan Mojić
Department of Sociology
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

YOUTH AND SPACE: WORK RESOURCES, ORIENTATIONS AND AGENCY OF URBAN AND RURAL YOUTH IN SERBIA

The impact of space dimension or type of settlement on work resources, orientations and agency patterns of urban and rural youth in Serbia has been analyzed in the paper. In spite of some authors' views that urban-rural distinction is a modern notion with no relevance in so called postmodern times, the text intends to show that the type of settlement to a large extent influences the social biographies of youth in the sphere of work in Serbia. City, as a projection of society in space or projection of social totality in space produces and reproduces also social structures, institutions, ways of life, values, relationships that create structure, etc. Benevolo claims that "contradiction of village and city, or division of the world in two opposite parts have remained for a long time dominant, either in physical environment, or in mental and institutional organization". This opposition implies also different patterns of production and reproduction of various levels of family and individual capital in urban and rural areas – economic, social and cultural. The main proposition of the paper is that type of settlement throughout the above-mentioned patterns to a large extent influences work resources, orientations and agency of urban and rural youth in Serbia.

Keywords: Serbia, space, urban youth, rural youth, work.

Марина Мореханова
Институт за аграрне проблеме Руске академије наука
Саратов
mayurm118@gmail.com

ДРУШТВЕНИ РЕСУРСИ И ОГРАНИЧЕЊА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА РУРАЛНИХ ТЕРИТОРИЈА

Испуњавање задатка одрживог развоја руралних територија није могуће без унапређивања ефикасности употребе свих врста ресурса, међу којима су најзначајнији друштвени ресурси. Са једне стране, формирање новог модела руралног развоја укључује расположивост одређене друштвене основе као предуслова његове имплементације, док са друге стране повећава улогу друштвених фактора. Ово чини релевантном анализу квалитативних и квантитативних параметара друштвених ресурса развоја руралних територија, са идентификацијом јаких страна и слабости, као и са проценом могућности и претњи формирања и имплементације ових ресурса у садашњој фази. Важност слеђења конзистентне политике на пољу развоја и примена друштвених ресурса, избалансирано инвестирање у људски капитал, унапређивање услова живота и квалитета друштвене средине расте. Путем анализе података које даје Федерална државна статистичка служба (Росстат), као и података добијених социолошким истраживањима којима је руководио аутор, ми идентификујемо друштвене могућности и ограничења одрживог развоја руралних територија. Посебна пажња посвећена је квалитативним и квантитативним параметрима руралних демографских и радних ресурса, преференција при запошљавању, спремности и воље различитих друштвених група руралног становништва да усвоји иновације на пољу производње, потрошње и активности слободног времена, као и идентификацији фактора и могућности коришћења екстерних и интерних друштвених ресурса за самодовољан развој аграрне сфере. Самодовољан развој аграрне сфере није синоним за изолацију од друштва, већ представља отклон од филозофије глобалне заједнице свих њених елемената од спољних утицаја.

Кључне речи: друштвени ресурси, иновативни потенцијал, одрживи развој, радни ресурси, руралне територије.

Marina Morekhanova

Institute of Agrarian Problems of the Russian Academy of Sciences, Saratov

SOCIAL RESOURCES AND CONSTRAINTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES

The paper presents an assessment of the current state of the social resources of development of rural territories, and an analysis of the opportunities and threats of their formation and implementation at the current stage. Fulfillment of the task of sustainable development of rural territories is impossible without improving the efficiency of using all kinds of resources, among which social resources are most important. The formation of a new model of rural development, on the one hand, implies the availability of a certain social base as a prerequisite for their implementation, and on the other hand, enhances the role of social factors. This makes it relevant to analyze the qualitative and quantitative parameters of the social resources of development of rural territories with identifying the strengths and weaknesses and assessing the opportunities and threats of formation and implementation of these resources at the current stage. The importance of pursuing a consistent policy in the field of development and application of social resources, balanced investment in human capital, improvement of the living conditions and the quality of the social environment grows. Analyzing the data provided by the Federal State Statistics Service (Rosstat) and the results of sociological surveys conducted with the personal involvement of the author, we identify the social opportunities and constraints for sustainable development of rural territories. Particular attention is paid to the qualitative and quantitative parameters of rural demographic and labor resources, employment preferences, readiness and willingness of different social groups of the rural population to master innovations in the fields of production, consumption and leisure activities, and to identifying the factors and opportunities of using the external and internal social resources for self-sufficient development of the agrarian sphere. Self-sufficient development of the agrarian sphere is not synonymous to it being isolated from the society, but rather represents a departure from the philosophy of global dependency of all its elements from external influences.

Keywords: social resources, rural territories, sustainable development, labor resources, innovative potential.

Миомир С. Наумовић
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу
miomir.naumovic@filfak.ni.ac.rs

ДРУШТВО И ГРАДСКИ ПРОСТОР:
ПРОБЛЕМ ДИВЉЕ ГРАДЊЕ НА ПРОСТОРУ НИША

У овом раду указује се на дугу праксу бесправне изградње и запоседања градског простора без урбанистичког плана и одговарајућих дозвола. Посебан осврт учињен је на дугу негативну праксу градских и урбанистичких служби, на непрекидан ланац недозвољених послова због изградње «дивљих» насеља на нашим просторима. Сагледавају се најопштије карактеристике односа градских служби према урбанизму и заштити животне средине. При томе се нарочито разматра утицај политичких структура на процесе у просторном планирању и осмишљавању будућности градских насеља. У новијем периоду инвеститорски захвати мењају лик и садржај градова, а са њима се јавља и логика новчане добити, која негативно утиче на развој Града Ниша.

Кључне речи: град, урбанистичке службе, бесправна градња, животна средина, дивља насеља.

Miomir S. Naumović
Faculty of Philosophy
University of Niš

SOCIETY AND URBAN AREAS:
THE PROBLEM OF ILLEGAL CONSTRUCTION ON THE
TERRITORY OF THE CITY OF NIŠ

The paper offers an overview of the long-term practice of illegal construction and the misuse of city space without any regard for urban planning and without obtaining the necessary permits. Special attention is paid to the long negative practice of city and urban planning departments, the unending chain of illegal business dealing resulting in illegal settlements in our country. The paper will analyze the most general characteristics of the relationship of the city services towards urbanism and environmental protection. At the same time, it also considers the influence of political structures on the processes of urban planning and designing future cityscapes. Recently, the relevant investments have changed the face and content of cities, and have led to financial gain which has had a negative influence on the development of the city of Niš.

Keywords: cities, urban planning departments, illegal construction, the environment, illegal settlements.

Олга В. Нечипоренко
Институт филозофије и права сибирског огранка
Руске академије наука, Новосибирск
olganechiporenko@yandex.ru

МОДЕРНИ РИЗИЦИ ПОЛАРИЗАЦИЈЕ ДРУШТВЕНОГ ПРОСТОРА РУСИЈЕ У КОНТЕКСТУ ГЛОБАЛНИХ ИЗАЗОВА

Рад је посвећен теоријској анализи нових друштвених појава, заснованих на националним политикама и глобалним изазовима нашег времена. У трансформационим процесима у економском и друштвеном животу руског друштва детектована је појава друштвених ризика у развоју различитих територија. Интегративна студија друштвених ризика иновативног развоја идентификује обрасце структурне трансформације руског друштва и описује механизме утицаја глобалних изазова на локалну и регионалну заједницу. Овај приступ је примењен у оквиру структурно-функционалне анализе кориштене у проучавању елемената руског друштва и његове укључености у друге системе, од којих један делује на глобалном нивоу (светски систем) развоја. У оквиру глобализацијског приступа, анализа друштвених ризика иновативног развоја заснована је на претпоставци да се утицај глобалних изазова на локалну и регионалну заједницу манифестује у следећим трендовима: економска диференцијација (тржишна специјализација појединих региона и територија у оквирима глобалне економије, криза традиционалних облика организације пољопривреде); поларизација друштвено-економског простора, која се манифестује као подела (сегментација) друштвено-економског простора у кластере иновативних промена, који опет формирају „архипелаг“ структуре и у деградираним просторима у којима доминирају традиционалне економске структуре (модел „економске контракције“) и коју карактерише хронична незапосленост становништва.

Кључне речи: глобализација, друштвени ризици, поларизација друштвено-економског простора, рањивости.

Olga Vladimirovna Nechiporenko
Institute of Philosophy and Law
Siberian department of the Russian Academy of Sciences

MODERN RISKS OF POLARIZATION OF THE SOCIAL SPACE OF RUSSIA IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES

The article is devoted to theoretical analysis of new social phenomena, based on the national policies and the global challenges of our time. Detected in the relationship of transformational processes in the economy and social life of Russian society with emerging social risks of development of different territories. An integrative study of the social risks of innovation development identifies patterns of structural transformation of the Russian society and describe the mechanisms of the impact of global challenges on the local and regional community. This approach is implemented in the framework of structural-functional analysis used in the study of the elements of Russian society and its involvement in other systems, one of which acts as the global level (the world-system) the level of development. In terms of the globalization approach, the analysis of social risks of innovation development is based on the assumption according to which the impact of global challenges on the local and regional community, which manifests itself in such trends as: economic differentiation (market specialization of individual regions and territories within the framework of a globalized economy, the crisis of traditional forms of organization of the agricultural economy); Polarization of the socio-economic space, which manifests itself in the division (segmentation) socio-economic space in clusters of innovative changes, forming a “Archipelago” of the structure, and degraded area dominance of traditional economic structures (the model of “economic contraction”) is characterized by chronic unemployment of the population.

Keywords: globalization, polarization of the socio-economic space, vulnerabilities, social risks.

Јована М. Николић
Филозофски факултет, Универзитет у Београду
joa1nikol@yahoo.co.uk

КУЛТНЕ И МОДЕРНЕ СЛИКЕ ЉУДСКЕ ФИГУРЕ КАО *AXIS MUNDI*

Axis mundi, или оса света, је идеја о симболичној линији која пролази кроз центар света и спаја небеске и земаљске сфере. Хоризонтално дели свет на четири стране света, док вертикално повезује различите енергетске нивое, најчешће тројне поделе - свет богова (небо), људи (земља) и демона (подземље). Идеја *axis mundi* – ја постоји у скоро свим религијама и културама, а њене различите визуелне представе могу се пронаћи на свим континетима. Паганске и монотеистичке религије, као и различита народна веровања, представљала су осу света најчешће као дрво (свето дрво Игдрасил у скандинавској митологији), посебне грађевине (пирамиде, зигурати, храм у Делифима) или скулптуре које имају магијску вредност (тотеми, обелисци). Међутим, за приказ осе света често је коришћена и људска фигура. Без обзира да ли је у питању неки митолошки херој или обичан човек, многе религије баштине представе људске фигуре као везе неба и тла. Одређени положаји тела (углавном стојеће фигуре са раширеним рукама или рукама подигнутим изнад главе) јављају се у ранохишћанском сликарству, представама блиског и далеког истока, Африке, средње Америке, али на познатим уметничким делима као и сликама популарне културе модерног доба. Небо је активан принцип, његов симбол је круг. Земља је пасивна и стабилна, као квадрат. У средини се налази Витрувијев човек Леонарда да Винчија, Богородица Одигитрија, јогин, Рапунзел или Роки Балбоа. Људском телу је кроз историју визуелних приказа веома често давана магијска улога да као енергетски ентитет представља осу и центар света. Овај рад ће покушати да објасни везе између култних, уметничких и модерних приказа људске фигуре који проистичу из старих веровања о подели простора и енергетских сфера.

Кључне речи: *axis mundi*, центар света, људска фигура, култне и модерне представе.

Jovana M. Nikolić
Faculty of Philosophy, University of Belgrade

ICONIC AND MODERN IMAGES OF THE HUMAN FIGURE AS THE *AXIS MUNDI*

Axis mundi, or the axis of the world, is an idea of a symbolic line that passes through the center of the world and connects the heavenly and earthly spheres. Horizontally, it divides the world in four directions, while vertically it connects different energy levels, usually as a triple division - the world of the gods (the sky), people (the earth) and demons (underground). The idea of the *axis mundi* exists in almost all religions and cultures, and its various visual representations can be found on all continents. Pagan and monotheistic religions as well as different traditional beliefs, presented the axis of the world usually as a tree (a sacred tree Yggdrasil in Scandinavian mythology), special constructions (pyramids, ziggurats, temple in Delphi) or sculptures that have magical value (totems, obelisks). However, the human figure was often used to display the axis of the world. Whether it comes to some mythological hero or an ordinary person, many religions heritage shows human figures as links between heaven and earth. Certain positions of the body (usually a standing figure with outstretched arms or arms raised above the head) appear in early Christian paintings, representations of Middle and Far East, Africa, Central America, or the famous works of art as well as paintings of the popular culture of the modern age. The sky is the active principle, its symbol is a circle. Earth is passive and stable, like a square. In the middle is the Vitruvian Man of Leonardo da Vinci, Virgin Hodegetria, yogi, Rapunzel or Rocky Balboa. The human body was, through the history of visual display, very often given magical role as an energy entity that represents the axis and the center of the world. This paper will attempt to explain the link between the iconic, art and modern representation of the human figure arising from old beliefs about the division of space and energy spheres.

Keywords: axis mundi, the center of the world, the human figure, iconic and modern images.

Нада Г. Новаковић
Институт друштвених наука, Београд
novakovic.nada@gmail.com

Сретен М. Јелић
Пољопривредни факултет, Универзитет у Београду

РАДНИЧКА КЛАСА И СЕЉАШТВО НА МАРГИНАМА ДРУШТВА

У раду се анализирају, описују и социолошки објашњавају најважнији процеси настајања нове капиталистичке класе и маргинализована радничке класе и сељаштва у Србији током транзиције. Реч је о процесима настајања новог друштва на периферији капитализма, у коме су ове најмасовније социјалне групе доживеле крупне промене материјалног и укупног друштвеног положаја. Обе су системски, због природе новог друштва и владајуће класе, магинализоване и раслојене. Главна хипотеза гласи: процеси социјалног маргинализовања радничке класе и сељаштва су системски (класно) детерминисани. Они су последица деловања унутрашњих фактора, али и интереса најважнијих субјеката неолибералне глобализације, тј. власника и заступника домаћег и страног капитала. То се најбоље види кроз истраживање процеса приватизације и законе који су мењали власничке односе на селу. Аутори наводе најважније узроке, токове и последице маргинализовања радничке класе и сељаштва у свим сферама живота: рад, здравство, социјална заштита, образовање, политика и култура у најширем смислу речи. Најважнији извори података су релевантна социолошка, економска, демографска и политиколошка истраживања о друштвеној структури, сукобима и неједнакостима, привредном, политичком, здравственом и образовном подсистему и званична статистика. Компаративни метод служи да се процеси маргинализације радничке класе и сељаштва упореде са променама у другим друштвима у транзицији. То омогућава да се сагледа и динамика поменутих процеса током дужег временског периода, тј. пре и током транзиције Србије. Закључује се да су отпори раслојавању радничке класе и сељаштва били слаби и све неуспешнији што се учвршћивала нова класна структура друштва.

Кључне речи: радничка класа, капиталистичка класа, приватизација, маргине друштва.

Nada G. Novaković
Institute of Social Sciences, Belgrade

Sreten M. Jelić
Faculty of Agriculture, University of Belgrade

THE WORKING CLASS AND THE PEASANTRY ON THE MARGINS OF SOCIETY

In this paper the authors analyze, describe and explain the most important sociological processes of forming a new capitalist class and the marginalization of the working class and the peasantry in Serbia during the transition. It is the process of formation of a new society on the periphery of capitalism, in which the most massive social groups have experienced major changes of the material and overall social position. Both are systemic, due to the nature of the new society and the ruling class, marginalized and splits. The main hypothesis is: the process of social marginalization of the working class and peasantry are systemic (class) determined. They are caused by the action of internal factors, but also the interests of the most important subjects of neoliberal globalization, ie. owners and representatives of domestic and foreign capital. This is best seen through the exploration of the privatization process and the laws that changed the ownership relations in the countryside. The authors describe the most important causes, trends and consequences of marginalization of the working class and the peasantry in all spheres of life: work, health, social protection, political decision making, education, and culture in the broadest sense of the word. The most important sources of information are relevant sociological, economic, demographic and political studies on social structure, conflicts and inequalities, economic, political, health and education subsystem and official statistics. The comparative method is used to process the marginalization of the working class and peasantry compared with changes in other societies in transition. This allows you to take a look at the dynamics of the processes over a longer period of time, ie. before and during the transition of Serbia. The conclusion is that the resistances stratifying the working class and the peasantry were weak and ineffective, what all has been strengthened new class structure of society.

Keywords: the working class, the capitalist class, privatization, the margins of society.

Олга А. Обривалина
Социолошки факултет Универзитета Ломоносов
Москва
olgaobryvalina@gmail.com

ТЕХНОЛОГИЈА ДРУШТВЕНЕ КОНТРОЛЕ У МЕГАПОЛИСУ: ИСКУСТВО РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА „БЕЗБЕДАН ГРАД“ У МОСКВИ

Градска безбедност се у другој половини двадесетог века суочила са следећим изазовима: 1) раст друштвенокултурне хетерогености друштва и заједница, уз слабљење неформалних механизма регулисања друштвених односа; 2) сталан раст државних расхода у сфери борбе против криминала; 3) одсуство јединственог приступа схватању мотива и објективних узрока девијантног понашања, као и метода за супротстављање таквом понашању; 4) критика процесуалне стране борбе са девијацијама, полиције, судова, институција за корекцију. Као последица, за обезбеђивање реда утврђена је стратегија обуздавања, усмерена не на елиминисање одступања од норми, него на ограничење њиховог броја. Поред циљева, међу иновације дате стратегије треба убројати и средства њене реализације. Као прво, актуелизује се просторна контрола. Како би се обезбедила максимална предвидљивост у градској средини, предложено је да се физички простор зонира, да се установи режим приступа к њему одређеним друштвеним категоријама, као и да се установе прикладни и допуштени „кодекси понашања“. Као друго, на прелазу из двадесетог у двадесет и први век главну улогу у обезбеђивању безбедности не играју људи, него техничка средства надзора, праћења, заштите објеката, мобилни уређаји. Техничка контрола – то је нова реалност савремених градова. Године 2011. у Москви је одобрен програм „Безбедни град“. Овај је програм дизајниран за пет година (2012 - 2016). Његов је циљ – комплексно обезбеђивање безбедности становништва и објеката на територији града Москве. У раду откривамо специфичности просторне и техничке контроле у Москви.

Кључне речи: друштвена контрола, мегаполис, просторна контрола, техничка контрола.

Прилог је урађен уз подршку РГНФ (пројекат бр. 13-33-01036).

Obryvalina Olga Andreevna
Faculty of Sociology
Lomonosov Moscow State University

THE TECHNOLOGY OF SOCIAL CONTROL IN MEGAPOLIS: «THE SECURE CITY» PROGRAM IMPLEMENTATION IN MOSCOW

By the second half of the 20th century the urban security was challenged by: 1) the growing sociocultural heterogeneity of society and communities accompanied by the weakening informal control of social relations; 2) the continual increase of public spending on the fight against crime; 3) the absence of conventional theory to explain motives and external factors of deviant behavior and the ways to resist them; 4) the criticism levelled at police, courts, correction institutions. As a result, the domain secure strategy became the strategy of restraint aimed not to put an end to deviance but to limit the amount of violations. As well as the aim, the instruments of this strategy turned out to be innovative. Firstly, the spatial control was actualized. To maximize predictability in the urban area this type of control used the zoning of physical space, determination of different modes of access for social groups and allowed «codes of conduct». Secondly, at the turn of 21th century the leading role in security policy moved from people to technical devices. Thus the technical control is a new reality of the modern cities. «The Secure City» program for Moscow was established in 2011. It was designed to provide complex security for people and objects in Moscow city area from 2012 to 2016. The presentation describes the features of spatial and technological control in Moscow based on this program.¹

Keywords: social control, technological control, spatial control, megapolis.

The study was financially supported by Russian Humanitarian Scientific Foundation (project 13-33-01036).

1 "The Secure City" State Program for Moscow // URL: http://drbez.mos.ru/bezopasnyy_gorod/594_PP.pdf 1

Ана Пајванчић-Цизељ
Одсек за социологију
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
pajvana@gmail.com

ПРОСТОР КАО ЗАЈЕДНИЧКО (ЈАВНО) ДОБРО

У раду описујемо настанак, разраду, реafirмацију и домете идеја о простору као јавном / заједничком добру. Истичемо разлике између јавног и заједничког добра као и аналитичке разлике између јавних/заједничких добара унутар изграђеног (урбаног) и природног простора (окружења). Корене оваквих идеја проналазимо у раним социјалистичким утопијама, разраду у класичним радовима неомарксистичких урбаних социолога а потенцијал за реafirмацију у све обимнијој критици доминантних неолибералних просторних пракси унутар урбане социологије и критичке географије. Указујемо на савремена схватања о управљању заједничким добрима у којима се превазилазе крајности пуне приватизације и централизоване државне контроле и истичу алтернативе у виду различитих облика иновативних колективних деловања. Сматрамо да је разумевање ових проблема неодојиво од њихове теоријске и методолошке контекстуализације и анализе друштвених актера.

Кључне речи: простор, заједничко добро, град, окружење, неолиберализам.

Ana Pajvančić-Cizelj
Department of Sociology
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

SPACE AS COMMON (PUBLIC) GOOD

This paper describes the origins, development, popularization and scope of the idea on space as a common / public good. We point out the differences between the public and the common good as well as the analytical differences between the built (urban) space and natural space (environment). The establishment of such ideas is founded in early socialist utopias, development in classical works of neo-marxist urban sociologist and a reaffirmation in growing critique of the dominant neoliberal spatial practices within urban sociology and critical geography. We point out contemporary approaches to the management of common goods that are beyond the extremes of full privatization and centralized state control and highlights alternatives in the form of various innovative collective action. We believe that the understanding of these issues is inseparable from their theoretical and methodological contextualization and social actor analysis.

Keywords: space, common good, city, environment, neoliberalism.

Даница Павловска
Асоцијација архитектата Македоније
cigipavlovska@gmail.com

СТРУКТУРА ГРАЂАНСКЕ ИНИЦИЈАТИВЕ „ВОЛИМ ГТЦ“

Избор да се говори о категорији - јавни простор у актуелном друштвеном тренутку у Републици Македонији или тачније у Скопљу је логичан. Последњих година се дешава брутални атак на јавни простор уз увредљиву игноранцију и стручног и општог јавног мњења а са тенденцијом промена идентитетских обележја и стварања лажне историје. Овај покушај прекида културног континуитета и брисања колективне меморије најалост креира и финансира Влада РМ као Пројекат „Скопје 2014“ још од 2010 године. Одговор на еуфоричну девастацију простора кроз тај пројекат даје грађански сектор кроз низ спонтаних и организованих активности. Највећа реакција је кренула за заштиту Градског трговског центра ГТЦ од најављених „ретроградних“ грађевинских интервенција јер он представља највећу вредност неимарства у држави и социокултуролошки производ самих грађана, те постаје *genius loci*. ГТЦ је градња која представља хармоничну целину са многобројним нивоима значења и сложених вредности око којих се формира широк грађански фронт предвођен Грађанском иницијативом „Волим ГТЦ“. Опште вредности објекта су архитектонско уметничке, урбанистичке и грађевинске, а посебне особине су аутентичност, реткост, уникатност, интегралност, припадност просторном и временском контексту. У последње три године је протекао интензивни процес стручних приказа, исказа и тумачења, грађанских скупова и петиција односно постављања културе протеста. Неколико емотивних протеста без „партиских боја“ са симболичним заштитничким загрљајем објекта од стране грађана резултирало је у априлу 2015 године (први) локални референдум за заштиту аутентичности изгледа ГТЦ. То је била мала коцкица мозаика политичке кризе у држави, мала али необично важна.

Кључне речи : Пројект „Скопје 2014“, Градски трговски центар – ГТЦ , *genius loci*, аутентичност, загрљај.

Danica Pavlovska
Macedonian Architects' Association
Skopje

THE STRUCTURE OF THE CIVIC INITIATIVE "I LOVE GTC"

It is logical to talk about the category "public space" in the current moment of the Republic of Macedonia and especially, of its capital city Skopje. In the last few years, the public space in the Skopje city center has been brutally attacked in an attempt to redesign its look, while the general and experts' public opinions were disgracefully ignored in the tendency to change the city's identity and to create new history. This attempt to interrupt the cultural continuity and to erase the collective memory of this public space has been, unfortunately, already since 2010 made and financed by the Macedonian Government through the project widely referred to as "Skopje 2014". The public response to this euphoric devastation of the public space has been given by the civil society both through spontaneous actions and organized activities. The greatest public reaction was caused by the announced retrograde reconstruction of the City Trade Center (GTC) because this object represents the most prominent example of civil engineering in the country as well as socio-cultural product of the citizens themselves, which therefore as such becomes "genius loci". GTC is an object which represents a harmonious wholeness with multiple values. As such, it unites people to a social movement lead by the civic initiative named "I love GTC". The generally recognized values of GTC are its architectural, urban and construction features while at the same time its particularities are in its authenticity, rarity, uniqueness, integrality, spatial contextuality and contemporaneity. During the last three years there have been intense public processes of experts' elaborations and interpretations as well as citizens' gatherings and petitions, i.e. staging a culture of protest. Few emotional protests without political party colors were organized during which GTC was symbolically "hugged" by the citizens. These outbursts culminated with the country's first local referendum on which the citizens had a chance to give their voice for the protection of the GTC's authenticity. A small but very important piece in the mosaic of the ongoing political crisis in the country was also first local referendum.

Keywords : Project "Skopje 2014", City Trade Center (GTC), genius loci, authenticity, "hugged".

Ранка Перић Ромић

Факултет политичких наука, Бања Лука

peric.ranka@gmail.com

УТИЦАЈ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ ЈАВНОГ И ПРИВАТНОГ ПРОСТОРА НА ЖИВОТ СТАНОВНИКА У УРБАНИМ СРЕДИНАМА

Очигледне трансформације урбаних средина прилагођене савременим токовима глобализацијских процеса битно су утицале на друштвене односе и социјалне интеракције међу урбаним становништвом. Градови као мјеста територијализације социјалних релација, физичким измјенама урбаног ткива детерминишу нове појавне облике урбане јавности која се прилагођава мјесту и времену у коме се налази. Управо ова веза између физичке форме и времена у коме се урбани простор посматра, суштински одређују нове облике друштвених односа и појма јавности у урбаним срединама. У том контексту јавни простор се више не може посматрати као изолована и засебна цјелина у којој се рефлектује култура, односно вриједносни систем савременог човјека, него се исти доводи у везу са производњом простора који ће урбано становништво усмјерити ка друштвено пожељном понашању, мијењајући животне навике и уопште стил живота многих грађана. Веза између јавног и приватног простора све мање је уочљива. Полујавни простори постају мјеста у којима урбано становништво комодитету уступа мјесто насупрот приватности. Губитак аутентичности, индивидуализма и различитости, само су неки од исхода ових процеса. У зависности од доминације актера који утичу на структурисање урбаног простора створиће се нове урбане форме које одговарају потребама креатора. Међу њима су најјачи економско-политички фактори који све чешће на урбаном простору стварају јасну дистинкција између потреба грађана и економских интереса. Комерцијализација јавних простора постаје честа појава постмодерних градова а социопросторна сегрегација трајна категорија урбаних средина.

Кључне ријечи: трансформација, јавни, приватни, полуприватни.

Ranka Perić Romić
Faculty of Political Sciences
Banja Luka

THE IMPACT OF THE TRANSFORMATION OF PUBLIC AND PRIVATE SPACE ON LIVES OF RESIDENTS IN URBAN AREAS

The apparent transformation of the urban environment adapted to modern trends of globalization processes, had a significant impact on social relations and social interaction among urban residents. Cities as places of territorialisation of social relations, by physical changes to the urban fabric determine new forms of urban public, that adjusts the place and time in which it is located. It is this connection between the physical form and time in which the urban space is observed, that essentially determines the new forms of social relations and the notion of the public in urban areas. In this context, public space can no longer be seen as isolated and separate unit which reflects the culture and value system of modern man, but the same is associated with the production of space which will direct urban population towards socially desirable behavior, changing habits and general lifestyle of many citizens. The link between public and private space is less noticeable. Semi-public spaces become places where the urban population gives priority to comfort instead of privacy. The loss of authenticity, individuality and diversity, are some of the outcomes of these processes. Depending on the domination of the actors that influence the structuring of urban space new urban forms will be created that suit the needs of the creators. Among them are the most powerful economic and political factors which in urban space increasingly create a clear distinction between the needs of citizens and economic interests. The commercialization of public space becomes a common situation in post-modern cities and sociospatial segregation permanent structure of urban areas.

Keywords: transformation, public, private, semi-private.

Јелена С. Петковић
Јелена Н. Божиловић
Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
jelena.petkovic@filfak.ni.ac.rs

АНТРОПОЛОГИЈА УРБАНОГ ПРОСТОРА: КОНЦЕПТ МУЛТИКУЛТУРНОГ ГРАЂАНСТВА

Урбани живот представља манифестацију и организацију разноврсних идентитета грађана (националног, верског, полног, сексуалног) у датом физичком, друштвеном и духовном простору града. Културна концептуализација јавних простора сведочи о граду као посебном културном ентитету, месту симболичке комуникације, простора стварања и тумачења смисла и разноврсних значења. Полазећи од оваквог схватања, у раду се разматра како културне разноликости обликују понашање људи у урбаном простору, кроз анализу основних идеја и пракси мултикултурног грађанства. Разноликост у етничком и религијском смислу није само реалност свих великих градова у савременом свету, већ и изазов за локалне политичке платформе, које зарад интегрисаног друштва морају креирати програме да би разноликост била препозната и призната. Идеја мултикултурног града настоји да превазиђе сукобе и базира се на ставу да град треба да прихвати присуство културно различитих заједница, истовремено им омогућавајући да негују и изразе своју посебност. У пракси, међутим, разноликост често ствара неразумевање и води конфликту, који се најпре манифестује на нивоу локалног. Да ли толеранција према систему вредности других треба да престане чим почне да угрожава наше сопствене вредности? Ово је једна од значајних недоумица које обележавају свакодневицу многих савремених мултикултурних градова и додатно отежавају правно регулисање културног диверзитета грађана. Отуда, није могуће говорити о урбаном простору и савременом концепту урбаног грађанства, а не узети у обзир предности и ограничења концепта *мултикултурног грађанства*. Такође, идеје *права на град* и *културне интелигенције* (као способности успешне интеракције неопходне за живот у мултикултурном окружењу/простору) директно су повезане са овом темом, стога им је у раду посвећена посебна пажња.

Кључне речи: антропологија урбаног простора, мултикултурно грађанство, право на град, културна интелигенција.

Jelena S. Petković
Jelena N. Božilović, Faculty of Philosophy
University of Niš

ANTHROPOLOGY OF URBAN SPACE: THE CONCEPT OF MULTICULTURAL CITIZENSHIP

Urban life is a manifestation and an organization of various citizens' identity (ethnic, religious, gender, sexual) in a given physical, social and spiritual space of the city. The cultural conceptualization of the public spaces testifies about the city as a special, separate cultural entity, as a place of symbolic communication, a creative place of interpreting sense and many diverse meanings. Having this a starting point, the paper discusses how cultural diversity shapes the behaviour of the people in the urban areas through the analysis of the basic idea and practice of multicultural citizenship. The diversity in ethnic and religious terms is not only a reality in all the big cities in the modern world, but also a challenge for local political platform, which for the sake of an integrated society must create programs in order to recognize and acknowledge diversity. The idea of a multicultural city is trying to overcome conflicts and is based on the premises that the city should accept the presence of culturally diverse communities, while enabling them to maintain and express their individuality. In practice, however, the diversity often creates misunderstandings and conflicts, which first manifest at the local level. Should tolerance to the system of values of the others stop as soon as it begins to threaten our own values? This is one of the major dilemmas that have characterized the daily lives of many contemporary multicultural cities and further complicated the legal regulation of the cultural diversity of citizens. Hence, it is not possible to talk about the urban space and the modern concept of urban citizenship without taking into account the strengths and the limitations of the concept of multicultural citizenship. Also, the idea of *the right to the city* and *the cultural intelligence* (as a successful interaction capabilities necessary for life in a multicultural environment / space) are directly related to this topic, so the paper pays particular attention to these.

Keywords: anthropology of urban space, multicultural citizenship, right to the city, cultural intelligence.

Мина З. Петровић

Филозофски факултет, Универзитет у Београду

mipetrov@f.bg.ac.rs

ГРАДОВИ КАО СПЕЦИФИЧНИ ДРУШТВЕНИ ЕНТИТЕТИ: СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА ЧЕТИРИ ГРАДА У СРБИЈИ

Рад се бави градовима као специфичним друштвеним целинама из развојне перспективе. У савременом друштву градови се промовишу као атрактивна места за живот и економска улагања, како на националном тако и на глобалном нивоу. При томе, све мањи значај се приписује стандардизованим националним моделима урбаног развоја, а све се више претпоставља да градови постају глобални ентитети, чији се развој заснива на комбинацији ендогених потенцијала и егзогених (не више само националних) подстицаја. Аналитички концепт студија случаја четири града у Србији (Крагујевац, Шабац, Ужице и Нови Пазар) полази од појма територијалног капитала као окоснице нових развојних парадигми, који се потом концептуално повезује са елементима Бурдијеовог хабитуса и Лефевровог живљеног простора у циљу социолошког разумевања градова као социопросторних целина унутар којих се профилише специфична детерминација структурног и делатног потенцијала. Студије случаја су засноване на интервјуима са представницима стручњака запослених у локалној администрацији и кључним локалним институцијама. Анализа добијених података има за циљ да дефинише разлике које се међу посматраним градовима профилишу мимо или у вези са разликама у нивоу економског развоја, специфичностима локације, историјског наслеђа и сл. Те разлике се тичу начина на који интервјуисани актери перцепирају успешност свог града у постсоцијалстичком периоду, што је узето као индикација самовредновања ендогених ресурса односно идентитетске димензије хабитуса-живљеног простора града, те како перцепирају ставове и понашања локалних доносилаца одлука у односу на републичке нивое одлучивања, као индикација потребне аутономије-интегритета односно укореености локалних лидера у хабитус града.

Кључне речи: град, територијални капитал, хабитус, студије случаја.

Mina Z. Petrović
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

CITIES AS SPECIFIC SOCIAL ENTITIES: FOUR CASE STUDIES IN SERBIA

The paper aims at discussing cities as specific social entities from development perspective. In contemporary society, cities are forced to promote as attractive places for living and investments, both nationally and globally. Their strategic development is gradually less shaped by nationally standardized approaches since cities are more and more taken as glocal entities that depend on both endogenous resources and exogenously (nationally and globally) generated impacts. Analytical frame of four case studies in Serbia (which include four cities: Kragujevac, Šabac, Užice and Novi Pazar) starts with a concept of territorial capital as a key notion of new urban development paradigm that is further conceptually related to Bourdieu's habitus and Lefebvre's lived space in order to strength sociological understanding of cities as socio-spatal entities with specific determination of structural and acting potential. Case studies are based on interviews with experts employed in local government administration and key local institutons. Data analysis aims to define differences among the observed cities that emerge separately or in relation to the differences in economic development, specific geographical positon or historic inheritance, etc. These differences are linked to the informants' perception of their city's success in postsocialist transformation (taken as indication of their self-confidence in endogenous potential or identity dimension of city habitus), and to informants' perception of local leaders' attitudes and behaviour (taken as indication of embeddednes in city's habtus and needed autonomy/integrity of city leaders).

Keywords: city, territorial capital, habitus, case studies.

Ирена Петровић
Вера Бацковић
Институт за социолошка истраживања,
Универзитет у Београду
petrovic.irena84@gmail.com

КАРАКТЕРИСТИКЕ ДРУШТВЕНОГ ПОЛОЖАЈА ПОЉОПРИВРЕДНИКА У СРБИЈИ

У раду се на темељу неколико емпиријских истраживања која су реализована у оквиру Института за социолошка истраживања (1997, 2003 и 2012.) анализирају карактеристике друштвеног положаја пољопривредника у периоду де-блокиране пост-социјалистичке трансформације и то: класни и материјални положај ове друштвене групације као и њени одређени вредносни образци. Основна претпоставка од које се полази у овом раду јесте да је процес системске трансформације друштва после 2000. године, праћен макроекономском стабилизацијом, својинским реструктурирањем, убрзаном приватизацијом, јачењем тржишне економије итд. довео до промена основа на којима је до тада почивало конституисање одређених друштвених група. Заправо ради се о томе да приватно власништво након 2000-те постаје кључни чинилац диференцијације, па тако пољопривредници који су све до тада чинили релативно хомогену друштвену групацију, која се налазила на самом дну друштвене хијерархије, почињу да се диференцирају и то у погледу материјалног и класног положаја. Долази до формирања слоја крупних пољопривредника који захваљући другачијој организацији рада, величини поседа и сл. почињу да се сврставају готово у сам врх друштвене хијерхије, уз слој ситних предузетника. С друге стране, већина пољопривредника, (тзв. ситних пољопривредника) услед одређених структуралних ограничења током читавог трансформацијског периода (заједно са НКВ радницима) остаје на дну друштвене хијерахије.

Кључне речи: класни положај, материјални положај, пољопривредници, Србија.

Irena Petrović
Vera Backović
The Institute of Sociology and Social Research
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

THE CHARACTERISTICS OF THE SOCIAL STATUS OF FARMERS IN SERBIA

In this paper we analyze the characteristics of the social status of farmers in the period of unblocked post-socialist transformation. More precisely, we will focus on their class and economic position and specific value orientations. The analysis is based on three large-scale surveys conducted in 1997, 2003 and 2012 by Institute of Sociological Research. The main presumption is that the process of system transformation after 2000 year, followed by macroeconomic stabilization, ownership restructuring, accelerated privatization and strengthening the market economy, changed the bases on which social groups were constituted until then. In fact, at that time private property became the key factor of differentiation, so the farmers, who until then were relatively homogeneous social group at the bottom of social hierarchy, start to differentiate in terms of economic and class position. Therefore, such processes led to the emergence of the so-called class of large farmers who due to different organization of work, largeness of land etc. are becoming a part of higher social hierarchy (as small entrepreneurs). However, exposed to certain structural constraints during the period of transformation the majority of farmers (small farmers) stay at the bottom of social hierarchy, along with unskilled workers.

Keywords: class position, economic position, farmers, Serbia.

Дона Пикард
Институт за проучавање друштва и знања
Бугарска академија наука, Софија
dona.pickard@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦИЈА ПОЛИТИЧКИХ ДИСКУРСА ХРАНЕ И ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА КАО ЈАВНИХ ДОБАРА

Циљ овог рада је да идентификује факторе који у Бугарској обликују политичке дискурсе о статусу пољопривредног земљишта као јавног добра, као и хране као људског права. Потреба за оваквом анализом диктирана је растућом тражњом урбаног становништва за одрживом и локалном храном, на једној страни, а на другој – тешкоћама са којима се сусрећу руралне заједнице, балансирајући између традиционалних пољопривредних активности малих размера и притисака који долазе од стране глобализујућег и све конкурентнијег пољопривредног тржишта и тржишта хране. У овој променљивој реалности, која ствара растућу нестабилност тржишта за мале локалне произвођаче у Бугарској, важно је анализирати процесе и актере који обликују дискурсе који обликују политике хране и коришћења пољопривредног земљишта у јавном интересу. Централно питање рада јесте начин оглашавања интереса различитих „стејкхолдера“ и њихова међусобна интеракција. Рад је заснован на квалитативној анализи дубинских интервјуа са пољопривредним произвођачима, представницима локалних власти и трговцима прехранбеним производима, као и на анализи садржаја медија који се тичу либерализације тржишта пољопривредног земљишта, локалне и одрживе хране и породичних ситних пољопривредних произвођача у Бугарској.

Кључне речи: одрживост, политички дискурс, пољопривредно земљиште, храна.

Dona Pickard
Institute for the Study of Societies and Knowledge
Bulgarian Academy of Sciences
Sofia

THE TRANSFORMATIONS OF THE POLITICAL
DISCOURSES OF FOOD AND AGRICULTURAL LAND AS
PUBLIC GOODS

The paper aims to identify the factors that shape the political discourses in Bulgaria on the status of agricultural land as a public good, as well as nutritious food as a human right. The need for such an analysis is dictated by the increasing demand for sustainable and local food by urban populations, on one hand and, on the other – the difficulties rural communities face when balancing between keeping their traditional small-scale agricultural activities and coping with the pressures of the globalizing and ever more competitive agricultural and food market. In this shifting reality, which creates growing market instability for small local producers in Bulgaria, it is important to analyze the processes and actors that shape the discourses that in their turn shape the policies on food and agricultural land use in the best public interest. How are the interests of different stakeholders voiced and how do they interact will be central questions in the article. The paper will be based on qualitative analysis of in-depth interviews with agricultural producers, local authorities' representatives, and food traders, as well as on content analysis of media publications on the topics of agricultural land market liberalisation, local and sustainable food and family and small-scale agriculture in Bulgaria.

Keywords: agricultural land, food, political discourse, sustainability.

Мр Слободан Прошић

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА VS. ПРОСТОРНА ФРАГМЕНТАЦИЈА

Аутор у овом тексту не аргументује са супарничким теоријама, већ их ризомски повезује провоцирајући својеврсну картографију предела који се разоткрива нашем погледу када се картезијанска традиција свођења сложеног на једноставно замени неразрешивим преклопом (Делез). Виртуелно и стварно се више не могу разлучити. Оно што је некада било раздвојено сада се у тој каши хибридног, ризомског надовезивања, шири и путује интензивним простором. То је хибридни спатиум у који све стаје: друштвене мреже, медији, форуми, ратови, национално и наднационално, глобално и локално, маргинално и тривијално. Умножавајући се, оно продире у друштвени простор и коначно испуњава целину хоризонта. Флуидност (Бауман) је други израз за испражњене социјалне просторе и за прелазак на друштва контроле које је наговестио Мишел Фуко. Кроз стално „понављање разлике“ преклоп се овде замењује његовим другим ликом - енволуцијом. Реч је о граници која нам стално измиче, упркос покушаја њеног превазилажења. Граница је схваћена, с ону страну линеарне представе, као „интензитет“ (Делез) и матрица која се непрекидно умножава и тако постаје судбина постмодерне цивилизације, њен знак препознавања и њена коб.

Кључне речи: Картографија, друштвени простор, границе, енволуција.

Slobodan Prošić, M. A.

GLOBALISATION VS SPACE FRAGMENTATION

The author does not argue in the present paper with rival theories; instead he links them in a rhizomatic fashion provoking thereby a cartography of the landscape we are facing while the Cartesian tradition of reduction of complexities to simples is shifting towards the irreducible fold (Deleuze). The virtual and the real is not discernible. Entities isolated in the past are now part and parcel of the hybrid and rhizomatic network expanding and flowing throughout the intensive space. They form the hybrid spatium which includes everything: social networks, media, fora, wars, the national and the supranational, global and local, marginal and trivial. Disseminating itself, it invades social spaces, and finally encompasses the whole horizon. Fluidity (Bauman) is another expression for emptied social spaces and the shift to the societies of control anticipated by Michel Foucault. Through constant reiteration of the difference, the fold shifts to its alternative - envolution. This very frontier has constantly evaded us, in spite of the effort to overcome it. It is conceived, not according to the linear model, but as an "intensity" (Deleuze) and matrix which constantly reproduces itself and becomes, by the same token, the fate of the postmodern civilization, his own trademark and destiny.

Key words: Cartography, Social Spaces, Frontiers, Envolution

Љубинко М. Пушић
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
ljubinkopusic@gmail.com

ПРОСТОР КАО СОЦИОЛОШКА (МЕГА)ПАРАДИГМА ИЛИ ПРОСТОР ЈЕ ПОНОВО У МОДИ

У раду се испитују околности под којима је *простор* поново постао једна од кључних социолошких парадигми. Полазна становишта су: (а) актуелни 'просторни заокрет у социологији' настао је као резултат превида да су просторно оријентисане социологије старије од постмодерних географских и неолибералних „новума“ и (б) одређивањем простора као нове мегапарадигме социологија се (поново) удаљава од нужне друштвене контекстуалности.

Кључне речи: простор, процес, социологија, урбано, парадигма.

Ljubinko M. Pušić
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

SPACE AS A SOCIOLOGICAL (MEGA)PARADIGM:
SPACE IS AGAIN IN FASHION

This paper examines the circumstances under which space has, once again, become a key sociological paradigm. Points of departure of the paper are: (a) a lack of understanding that “spatially oriented sociology” had been older than the postmodern geographic and neo-liberal “*nouvi*” resulted in the current spatial turn in sociology; (b) by defining space as a new mega-paradigm sociology has (again) been removed from the necessary social contexts.

Key words: space, process, sociology, urban, paradigm.

Владана Б. Путник
Институт за историју уметности
Филозофски факултет, Универзитет у Београду
vladana.putnik@f.bg.ac.rs

УЛОГА СОКОЛСКИХ ДОМОВА У МОДЕРНИЗАЦИЈИ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ДРУШТВА (1918–1941)

Иако је Соколски покрет настао у Прагу средином деветнаестог века као вид буђења националне свести кроз спорт, веома брзо је био усвојен од стране других словенских народа у оквиру Аустро-угарске. Међутим, своје златно доба Соколски покрет је доживео у периоду између два светска рата, како у Чехословачкој и Пољској, тако и у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, касније Југославији. Разлог наглој популарности и експанзији Соколства у Југославији лежао је у чињеници да је соколска либералистичка, али пројугословенска филозофија одговарала идеологији југословенства за које се залагао краљ Александар I Карађорђевић. Отуд је и период шестојануарске диктатуре обележила интензивна изградња соколских домова широм државе. У периоду модернизације југословенског друштва, соколски домови су најчешће представљали кључне, а често и једине локације где се одвијао културни живот, нарочито у мањим местима. Соколски дом је био центар где је соколско друштво, осим бављења спортом у гимнастичкој сали, спроводило своју културно-просветну мисију кроз разноврстан програм. У истој сали где се вежбала гимнастика одржавале су се представе, приредбе, игранке и филмске пројекције. Поред културно-просветног садржаја, соколски домови су често били и носиоци урбане модернизације. Многи примери показују да су ови објекти били најбоље опремљени у местима где су подизани, са новом технологијом и материјалима, а често су били и прве грађевине у месту са водоводом, канализацијом и паркетом. На основу изнетих чињеница у раду ће бити начињен посебан осврт на значај који су ови објекти имали у модернизацији југословенског друштва у периоду између два светска рата кроз анализу соколске архитектуре и њене просветне улоге.

Кључне речи: соколски дом, архитектура, модернизација, Југославија.

Vladana B. Putnik
Institute of Art History
Faculty of Philosophy, University of Belgrade

THE ROLE OF SOKOL HALLS IN THE MODERNIZATION OF THE YUGOSLAVIAN SOCIETY (1918–1941)

Although the Sokol movement was created in mid-19th century Prague as a form of national awakening through sport, it was quickly adopted by the other Slavic peoples in Austro-Hungarian Empire. However, the Sokol movement reached its golden age during the interwar period, in Czechoslovakia and Poland as well as in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, later Yugoslavia. The reason for this sudden popularity and expansion of the Sokol movement resided in the fact that Sokol liberalist, but also pro-Yugoslav philosophy suited the ideology of Yugoslavism, promoted by king Aleksandar Ist Karadjordjevic. Therefore the period of king's dictatorship was marked by the intensive construction of Sokol Halls in the entire country. During the period of Yugoslavian society's modernisation, Sokol Halls mostly represented the key and often only locations where cultural life was developed, especially in smaller towns. Sokol Hall was the centre where the Sokol Society, apart from sport activities in the gymnasium, practised its cultural and educational mission through numerous programs. Theatre plays, shows and dance evenings to film screenings were held in the same hall where gymnastics was practised. Apart from the cultural and educational contents, Sokol Halls were often the carriers of urban modernization. Numerous examples demonstrate that these objects had the best equipment in town, with new technology, materials and were often the first buildings with water supply, sewerage system and parquetry. Based on the presented facts, a specific review of the importance that these objects had in the interwar modernization of Yugoslav society will be made in this paper through the analysis of Sokol architecture and its educational role.

Keywords: Sokol Hall, Architecture, Modernization, Yugoslavia.

Радош Д. Радивојевић
Факултет техничких наука
Универзитет у Новом Саду
rados@uns. ac.rs

ЈАВНА СФЕРА, УРБАНИ ПРОСТОР И УРБАНА КУЛТУРА У СРБИЈИ

У раду се анализира повезаност јавне сфере, урбаног простора и урбане културе са циљем да се укаже на вишеслојност и вишедимензионалност урбане културе, као и на њене позитивне и негативне вредносне аспекте.

Кључне речи: Јавна сфера, урбани простор, урбана култура и некултура, универзализам, индивидуализам.

Radoš D. Radivojević
Faculty of Technical Sciences
University of Novi Sad

PUBLIC SPHERE, URBAN SPACE AND URBAN CULTURE
IN SERBIA

The paper analyses the interdependence of public sphere, urban space and urban culture and attempts to indicate the multiple layers and multidimensionality of urban culture, as well as to show its positive and negative value aspects.

Keywords: public sphere, urban space, urban culture, universalism, individualism.

Светлана Ђ. Радовић
Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање
Нови Сад
radovicsm@neobee.net

ДЕЧЈА УПОТРЕБА ГРАДА

Насупрот детецентричности савремених западних друштава, истраживања односа детињства и урбаног простора указују на социо-просторну маргинализацију деце као истакнуту карактеристику одрастања у савременом граду. С обзиром на релативну запостављеност ове теме у домаћој истраживачкој пракси, у раду се на нивоу конкретних урбаних простора у Новом Саду, анализирају просторни ресурси за реализацију различитих пракси деце и начин на који деца својим просторним праксама одговарају на макроструктуре уграђене у урбани простор. Полазећи од Лефевровог концепта производње простора, просторне праксе деце анализирају се као претпоставка социјалне интеграције, са циљем сагледавања моћи деце да коришћењем различитих градских простора и садржаја изазову доминанте репрезентације простора и креирају свој простор репрезентације што би их ставило у равноправан положај са осталим (одраслим) корисницима града. У првом делу рада, просторни ресурси за дечје праксе разматрају се у контексту ширих друштвених процеса обликовања просторно-функционалне структуре савремених градова, операционализованом у праксама урбане политике и структурних процеса обликовања савременог детињства, пре свега институционализације и фамилизације. У другом делу рада, на основу података прикупљених специфичном визуелном техником – *Photo-elicitation Interview*, анализирају се просторне праксе деце у зависности од различитих просторних концепата (репрезентација простора) средине становања и породичног контекста - друштвеног слоја породице и разликама у расположивим материјалним и нематеријалним ресурсима који из њега произлазе. Просторне праксе деце упућују на закључак да су деца у својој употреби града ограничена деловањем структурних чинилаца – просторног и породичног контекста, па урбани простор по питању могућности које пружа деци представља место репродукције друштвених неједнакости, а не инклузивну средину.

Кључне речи: град, деца, производња простора.

Svetlana Đ. Radović

Secretariat for Culture and Public Information of AP Vojvodina
Novi Sad

CHILDREN'S USE OF CITY

Although contemporary Western societies are child-centred, the researches of relation between childhood and urban space indicate that socio-spatial marginalization of children is emphatic characteristic of growing up in a contemporary city. Considering the relative neglect of this topic in national research practice, the paper analyzes spatial resources for the realization of children's practices at the level of specific urban spaces in Novi Sad and the ways children, by their spatial practices, respond to macrostructures embedded in urban space. Starting with the Lefebvre's production of space concept, children's spatial practices are analyzed as a precondition for social integration, with the aim of reviewing the power of children to challenge dominant representations of space and create their own space of representation using various urban spaces and facilities, that would put them on an equal position with other (adult) users of the city. The first part of the paper analyzes the spatial resources for children's everyday practices in the context of the wider social processes for modern cities' spatial-functional structure shaping, which have been operationalized in the urban policy practices and structural formatting processes of modern childhood, primarily institutionalization and familialisation. The second part of the paper analyzes, based on data collected by specific visual technic-Photo-elicitation interview, spatial practices of children, depending on different spatial concepts (representation of space) of housing estates and family contexts - social class differences and the differences in the available material and immaterial resources which derive from it. Spatial practices of children indicate that children's use of the city is limited by functioning of structural factors - spatial and family context. In terms of the opportunities provided to children, urban space represents a place that reproduces social inequality rather than an inclusive environment.

Keywords: city, children, production of space.

Ивана М. Раловић
Народно позориште у Београду

Љубица Јањетовић
Комуниколошки колеџ Бања Лука
misija2001@yahoo.co.uk

ЖЕНА АНТИЧКОГ ДОБА У ПРОСТОРИМА ЈАВНОСТИ И ПРОСТОРИМА ПРИВАТНОСТИ ВИЂЕНА ОЧИМА ГРЧКИХ УМЕТНИКА

Другоразредни положај жене у смислу грађанских права од Перикловог доба огледао се у томе што су оне имале улогу у грађанском животу једино утолико што су омогућавале рађање мушких грађана. Женина улога била је везана за приватни простор. Ђена је контрола у кући, у традиционално женском простору, док се јавни живот полиса одвија напољу. Контекст у коме су жене из приватности оикоса иступале у јавност полиса и добијале прилику да јавно говоре везан је за смрт и гробље где су изводиле тужбалице. Иако су у позоришној уметности тог доба као глумци учествовали искључиво мушкарци, а као публика, у већини, мушкарци, жену видимо и чујемо и са позорнице, насупрот њеној невидљивости и ћутању у атинском јавном друштвено-политичком животу. И прикази нагих људских фигура могу се узети као пример односа приватног и јавног. Нагост се увек сматрала особином приватног домена, нарочито у патријархалним друштвима, а у јавности, нагост је сматрана непристојном. „Разодевањем“ људске фигуре и њеним изношењем у јавну сферу, долази до измештања интимног као приватног у јавност. Иако говоримо о скулптурама које се појављују под плаштом божанства, мислимо на живе моделе који су уметницима послужили као инспирација. Важно је споменути да су ове скулптуре биле излагане у храмовима и светилиштима, дакле на јавним местима. Парадокс је што је у античком грчком друштву, по природи традиционалном и патријархалном, жена, којој је било забрањено појављивање у јавности, улазила у јавност нага, кроз елемент приватности и тако, својом уметничком појавношћу, хабитирала јавни простор.

Кључне речи: јавни/приватни простор, античка Грчка, жена, драма, уметност.

Ivana M. Ralović
National Theatre in Belgrade

Ljubica Janjetović
Banja Luka College of
Communications

THE WOMAN OF ANCIENT TIME IN PUBLIC SPACES AND SPACES OF PRIVACY SEEN THROUGH THE EYES OF GREEK ARTISTS

The second-class status of the woman in the Periclean age, in terms of civil rights, was reflected in the fact that they played a role in civil life only insofar as they have been able to give birth to male citizens. The woman's role was related to private space. She dominates in the house, in the traditionally female area, while the public life of the polis takes place outside of it. The context in which women stepped out from the privacy of the oikos into the publicity of the polis, and was given a chance to speak publicly, was related to death and the cemetery where they performed laments. Despite the fact that in the theater art of that time only men participated as actors, and the audience was made up of men in the majority, we can see and hear the woman from the stage, as opposed to its invisibility and silence in the Athenian public socio-political life. The representations of naked human figures can also be taken as an example of the public-private relations. The nudity has always been considered as the feature of private domains, especially in patriarchal societies, and in public, the nudity has been considered as indecent. "Undressing" of the human figure and taking it out to the public sphere leads to relocation of intimacy as privacy into the public. Though we speak of the statues that appear under the cloak of divinity, we think of living models that have served as inspiration to the artists. It is important to mention that these sculptures have been exhibited in the temples and shrines, namely in public places. The paradox is that in the period of the ancient Greek society, a traditional and patriarchal by the nature, the woman, which has been forbidden to appear in public, has entered into the public sphere naked, through the element of privacy, and so, with her artistic appearance, has habited the public space.

Keywords: public private/space, Ancient Greece, woman, drama, art.

Јелена Р. Редли
Одсек за српски језик и лингвистику
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
jredli73@gmail.com

МЕТАФОРИЧКЕ ЕКСТЕНЗИЈЕ ПРОСТОРНИХ ЗНАЧЕЊА У СРПСКИМ ПРЕВОДИМА НОВОГ ЗАВЕТА

У раду се пореде стихови из осам српских превода Новог завета, који садрже квалификативне падежне и предлошко-падежне конструкције у чијој се основи уочава присуство примарно просторног значења аблативног, директивног (циљног), перлативног и локативног типа. Приказују се и еквивалентне структуре у три библијска језика (грчком, хебрејском и арамејском), које служе као основа за упоређивање разлика у преводима и тумачење семантике посматраних структура. Уочено је да су у већини стихова задржане основне јеванђеоске поруке, али и да су оне у неким случајевима модификоване употребом другачијих синтаксичких средстава. Тиме се покушава утврдити степен модификације димензионалних просторних релација на недимензионални домен квалификативности, те како разлике у концептуализацији метафоричког простора утичу на тумачење квалитета.

Кључне речи: религија, лингвистика, српски језик, простор, квалификативност.

Jelena R. Redli
Department of Serbian Language and Linguistics
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

METAPHORICAL EXTENSIONS OF SPATIAL MEANINGS IN SERBIAN TRANSLATIONS OF THE NEW TESTAMENT

This paper compares eight Serbian translations of the New Testament verses which contain qualificative case constructions with primary spacial meaning of ablative, directive, perlative, and locative types. Equivalent constructions in three Biblical languages (Greek, Hebrew, and Arameic) are also shown in order to serve as the basis for the comparison of differences in the translations as well as interpretation of the semantics of the observed structures. It has been noticed that most verses keep basic evangelical messages but some of them have been modified in some cases by the use of different syntactic structures. By means of this, the paper tries to determine to what degree dimensional spatial relations are modified into nondimensional domain of quality and how the difference in the conceptualisation of metaphorical space influences the interpretation of quality.

Keywords: religion, linguistics, Serbian language, space, quality.

Глигор М. Самарџић
Филозофски факултет
Универзитет у Приштини са
привременим седиштем у
Косовској Митровици
gligorijas@yahoo.com

БИЉЕШКЕ О АНТИЧКОЈ ТОПОГРАФИЈИ ИСТОЧНЕ ХЕРЦЕГОВИНЕ НА ОСНОВУ РИМСКИХ ИТИНЕРАРА (НЕКОЛИКО ПРИМЈЕРА ИЗ ИСТОЧНЕ ХЕРЦЕГОВИНЕ)

У раду се презентују подаци о проблемима убикације путних станица и комуникацијама у источној Херцеговини (јужни дио римске провинције Далмације). Археолошки налази указују да је на овом подручју била развијена мрежа римских путних комуникација и насеља. Мишљења истраживача о њиховој убикацији су различита. Основу за успјешно истраживање античких комуникација и насеља у провинцији Далмацији представља писана изворна грађа и материјални остаци на терену. Нарочито су значајни подаци из Табуле Појтингеријане, Птоlemeјеве Географије, Равенског Географа и Гвидоновој Географији. Такође у раду се презентују подаци о новим запажањима са терена о путним станицама, остацима пута и насеља на овом подручју.

Кључне ријечи: путне станице, комуникације, римски итинерари, источна Херцеговина, Далмација.

Gligor M. Samardžić
Faculty of Philosophy
University of Priština
temporarily settled in
Kosovska Mitrovica

NOTES ON ANCIENT TOPOGRAPHY OF EAST
HERZEGOVINA ON THE BASIS OF ROMAN ITINERARIES
(SEVERAL EXAMPLES FROM EAST HERZEGOVINA)

In this paper we would deal with the data regarding location of travel stations and communications in East Herzegovina (south part of the Roman province of Dalmatia). Archaeological sites indicate that this area had developed network of Roman travel communication and settlements. Researchers' attitudes about location of these travel communication and settlements are different. The basis for a successful research of ancient communication and settlement in Dalmatia is in the written sources and materials. The data from the Tabula Peutingeriana, Ptolomy's Geography, the geographer Revensky and Guidone's geography are of great importance. In this paper we would present the data regarding new annotations about travel stations *Dilunto*, *Pardua*, *AdZizio*, *Leusino*, *Asamo* and other communications and settlements in this area. On the basis of mentioned written sources, where we can see the distance between travel stations, and the data from the terrain (preserved segments of roads and mileposts) it is possible to trace routes of Roman communications in the south Dalmatia. This is one of the reasons for a solid knowledge of ancient topography of this area.

Keywords: travel stations, communication, Roman itineraries, East Herzegovina, Dalmatia.

Обрад Самарџић
Предраг Живковић
Филозофски факултет Никшић
Универзитет Црне Горе

ФЛУИДНОСТ И ДЕСУВЕРЕНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА У ЕРИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ

Простор и вријеме су два основна оквира у којима запажамо појаве, њихов просторни распоред и временски слијед. Уједно, простор и вријеме су двије основне категорије људског постојања које дефинишу укупно схватање и разумијевање појавности, али и двије основне категорије артикулације „искуства“ културног трајања и постојања преко којих свака посебна људска заједница твори свој идентитет. Тематика простора као културног „складишта“ наталоженог социјалног искуства кроз вријеме свој посебан значај задобија у ери глобализације јер у условима глобализације простор није „сигурна лука“ обликовања и кристализације локалних културних обараца и творевина, већ је попут „једра“ засут „ветром“ глобалних токова који нарушавају његову „омеђеност“ и локално-културну „одређеност“. Наиме глобализација представља такав феноменолошки оквир кога карактеришу процеси *компресије времена и простора* (Д. Харви), *смрти географије* (П. Вирилио), *раздвајања времена и простора* (Е. Гиденс) којима се објашњава уништење просторних баријера и удаљености. Захваљујући успону телекомуникација и информатичке технологије које у сваком тренутку повезују најудаљеније крајеве свијета јављају се другачија размишљања о мјестима и просторима, те концепти *безвременог времена и простора токова* (М. Кастелс), *тиранције тренутка* (Т. Х. Ериксен) и *информатичке бомбе* (П. Вирилио). У епицентру ових описа налази се социјални контекст који ћемо назвати *царством флуида* на чијем престолу се налази *смрт дистанце*, односно у чијем средишту се налази процес детериторијализације и десуверенизације простора који је централна тема овог рада.

Кључне ријечи: Простор, вријеме, глобализација, модерност, пост-модерност, мјесто, глокализација, идентитет, детериторијализација, десуверенизација.

Obrad Samardžić
Predrag Živković
Faculty of Philosophy
Nikšić, University of Montenegro

THE FLUIDITY AND SOVEREIGNTY DECLINE OF SPACE IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Space and time are the two basic frameworks within which we observe phenomena, their spatial distribution and temporal sequence. At the same time, space and time are two basic categories of human existence which define the total realization and understanding of the incidence, but also the two primary categories of articulation of “experience” of cultural duration and existence, upon which each special human community forms its identity. Theme area of the space as a cultural “warehouse” filled with social experience through time, gained its special significance in the era of globalization. In the conditions of globalization the space is not a “safe harbour” for forming and crystallization of local cultural patterns and designs, it is rather like a “sail” pushed by the “wind” of global flows which violate its “boundedness” and locally-cultural “specificity”. In fact, globalization represents such a phenomenological framework characterized by the processes of *compression of time and space* (D. Harvey), *death of geography* (P. Virilio), *time-space distanciation* (A. Giddens), which explain the destruction of physical barriers and distances. Thanks to the rise of telecommunications and information technology, which link the furthest corners of the world at any time, there are different opinions about the places and spaces, and the concepts of *timeless time and space flows* (M. Castells), *the tyranny of the moment* (T.H Eriksen) and *IT bombs* (P. Virilio). In the epicenter of these descriptions, there is the social context that we shall call the *Empire of fluids*, on whose throne is the death of distance, and the process of deterritorialization and sovereignty decline of space is in its center, which is the central theme of this work.

Keywords: Space, time, globalization, modernity, postmodernity, place, glocalization, identity, deterritorialization, sovereignty decline.

Всеволод В. Самсонов
Институт за филозофију и право
сибирског огранка Руске академије наука
Новосибирск
highbook@yandex.ru

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА, РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА И ЛОКАЛНА АУТОНОМИЈА У ОКВИРИМА ПОСТ- СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ТРАНЗИЦИЈЕ

Децентрализација је постала централна тема у приступима који се тичу административно-територијалне организације и процеса доношења одлука, како у академским, тако и у политичким сферама. Питање децентрализације је од посебног значаја за земље источне Европе и бившег СССР-а, које се, осим транзиције економије и политике, сусрећу и са проблемом избора модела изградње државе. У складу са трендовима времена, стратегије реформи државе у друштвима у транзицији укључују муниципализацију и регионализацију. Као што је то показала криза у Украјини, политички режими и границе пост-социјалистичких простора Евроазије су још увек нестабилни. Наша теоријска анализа процеса децентрализације је утемељена на интердисциплинарном разумевању регионализације, схваћене као територијална демаркација и вештачки конструкт повезан са низом географских, социо-демографских, економских и етно-културних критеријума. Анализа економских и друштвених трошкова процеса децентрализације-регионализације у различитим земљама говори нам да не постоји формула за успех у смислу регионализма или централизоване државе. У одређеним моментима пост-социјалистичке историје централизоване структуре ефикасно су одговарале на друштвене и економске кризе, док су федерализоване структуре биле неуспешне (типичан пример је Белорусија 90-их година прошлог века, а данас је то, сасвим очигледно, Русија). Закључујемо да је свака земља или нација слободна да трага за сопственим начинима стимулисања економског и друштвеног развоја сиромашних региона, ефикасно комбинујући сопствено искуство са другим успешним искуствима.

Кључне речи: децентрализација, друштвени простор, муниципализација, пост-социјализам, регионализација.

Vsevolod Vladimirovich Samsonov
Institute of Philosophy and Law
Siberian department of the Russian Academy of Sciences
Novosibirsk

DECENTRALIZATION, REGIONALIZATION AND LOCAL AUTONOMY IN THE FRAMEWORK OF THE POST- SOCIALISM TRANSITION

Decentralization has become a central topic in the approaches regarding the administrative-territorial organization and the decision-making process, both in the academic and the political spheres. Of special importance is the issue of decentralization for post-socialist countries of Eastern Europe and the former USSR, which, in addition for the transition in the economy and politics, faced with the problem of choosing a model of state-building. According to the trends of the time, the strategy of state reform transitional societies included the municipalisation and regionalization. As the Ukrainian Crisis shows both political regimes and national borders in post-socialistic spaces of Eurasia are still in a state of flux. Our theoretical analysis of the decentralization process is grounded on an interdisciplinary undertaking of regionalization, understood as territorial demarcations, constitute an artificial construct linked to a series of geographical, socio-demographic, economic, and ethno-cultural criteria. The analysis of economic and social costs of decentralization-regionalization processes in different countries demonstrates to us that there is no formula for success concerning regionalism or centralized states. There have been moments in post-socialist history when centralized structures answered more efficiently to social economic crises, while the federal structures failed (typical example in 1990th is Belarus, and these days most obviously Russia). We concluded that every state or nation is free to look for and establish its own ways of stimulating economically and socially its poor regions, combining effectively its own experience with the successful experiences.

Keywords: social space, post-socialism, decentralization, municipalisation, regionalization.

Лучија Гаја Скутери
Универзитет на приморском
Копар
lg.scuteri@gmail.com

УТИЦАЈ БИРОКРАТСКОГ СТИЛА НА СЛОВЕНАЧКИ
ИНФОРМАТИВНИ ТВ ГОВОР (1977-1982) –
ПРЕЛИМИНАРНО ИСТРАЖИВАЊЕ

ТВ је говорни медијум који својим дискурсом одсликава и изнова креира друштва, (замишљене) заједнице и идентитете. Као што то наглашава приступ критичког дискурса, ТВ дискурс држи политичку моћ (Грамши би ову моћ назвао *хегемонском*) и подложен је манипулацији. Заиста, ТВ дискурс не само да утиче на лингвистичко понашање своје публике (као што је стандардизација и ширење „тренди“ речи и нових израза), већ такође утиче на јавно мњење уопште. Недостатак јасноће политичког и новинарског језика у социјалистичкој Словенији, намеран или ненамеран, често је водио неразумљивости поруке, остављајући простор за могућност „манипулације масама“. Недостатак јасноће, који су установили слависти 70-их и 80-их година у новинским колумнама, форумима, састанцима и консултацијама, узроковао је некомпленту партиципацију грађана у друштвено-политиком животу унутар југословенског самоуправног система. Апстрактан и изузетно комплексан стил политичког „самоуправног“ језика снажно је утицао на новинарски стил, а тиме и на језик ТВ извештаја и „ток-шоу“ (talk show) емисија о друштвеним, политичким и економским темама. У овом раду представљамо резултате прелиминарног истраживања ехоа бирократског стила, изведеног анализом неких текстуалних елемената изабраног корпуса вести (1977-1982).

Кључне речи: бирократски жаргон, информативни ТВ говор, социјалистичка Словенија.

Lucia Gaja Scuteri
University of Primorska
Koper

THE INFLUENCE OF THE BUREAUCRATIC STYLE ON
THE SLOVENIAN SOCIALIST INFORMATIVE TV SPEECH
(1977 –1982) – A PRELIMINARY INQUIRY

TV is a spoken medium that, with its discourse, both mirrors and co-creates societies, (imagined) communities and identities. As the critical discourse approach pointed out, TV discourse holds political power (Gramsci would call this power hegemonic) and is liable to manipulation. TV discourse indeed does not only influence the linguistic behaviour of its audience (like helping standardisation or spreading ‘trendy’ words and new expressions), but can also significantly influence public opinion in general. The lack of clarity of political and journalistic language in Socialist Slovenia, be it intentional or unintentional, often led to the incomprehensibility of the message, leaving room for the possibility of ‘manipulating the masses.’ The lack of clarity, as repeatedly stated by slavists in the 70s and 80s newspapers’ language columns, forums, meetings and consultations, caused an incomplete participation of the citizens in the socio-political life within the Yugoslavian socialist self-managed system. The abstract, convoluted and twisted style of the political ‘self-managed’ language had indeed a huge influence on the journalistic style, and therefore also on the language of TV reports and talk shows on social, political and economical topics. In the paper a preliminary inquiry of the echo of the bureaucratic style of Slovenian in Socialist time with a special focus on the expressions used to refer to the Yugoslavian/Slovenian space, as resulting from the analysis of some textual elements in a selected corpus of newscasts (1977–1982) is presented.

Keywords: TV informative speech, bureaucratic lingo, Socialist Slovenia.

Милена П. Станојевић
Институт за социолошка истраживања
Филозофски факултет
Универзитет у Београду
mstanojevic85@gmail.com

КОНЦЕПТ „КРЕАТИВНОГ“ И „УЗБУДЉИВОГ“ ГРАДА У РАЗВОЈУ ГРАДОВА СРЕДЊЕ ВЕЛИЧИНЕ: ЗРЕЊАНИН, СОМБОР И ШАБАЦ

Рад има за циљ да концептуалним разумевањем „креативног“ и „узбудљивог“ града препозна потенцијале локалног развоја градова средње величине: Зрењанина, Сомбора и Шапца. Наведени градови представљају одабрани узорак (три од шест) градова који је укључен у анкетно истраживање Института за социолошка истраживања: „Карактеристике територијалног капитала у Србији“ које је спроведено 2013. и 2014. Према анализи рађеној за *Просторни план Републике Србије* (ППРС), наведени градови имају статус центара националног значаја. Аналитички оквир рада базираће се на концептима „креативног града“ (Флорида, Ландри) као развојне концепције и кључне стратегије урбаног развоја која истиче значај културних индустрија, културних предности и „креативне класе“. У раду ћемо користити и концепт „узбудљивог“ града (Ричардс и Палмер) који има за циљ да покаже како културне активности, културне манифестације и економија искуства помажу градовима да остваре културолошке, економске и друштвене циљеве. Наведени концепти посматраће се у оквиру ширег концепта – идентитета града, са нагласком на културни идентитет и фестивализацију града. Имајући у виду да се последњих година идентитети градова везују и за економски развој (култура у служби економије), размотрићемо потенцијале брендирања наведених градова средње величине као „креативних“ и „узбудљивих“, али осветлићемо и постојеће структуралне препреке локалног развоја градова. У раду ће се поред квалитативних и квантитативних података истраживања користити и постојећи стратешка документа наведених градова.

Кључне речи: идентитет града, „креативни“ град, „узбудљив“ град, брендирање градова.

Milena P. Stanojević
Institute of Sociology and Social Research
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

CONCEPT OF "CREATIVE" AND "EXCITING" CITY IN THE DEVELOPMENT OF MIDDLE-SIZED TOWNS: ZRENJANIN, SOMBOR AND ŠABAC

The aim of the work is to, using conceptual understanding of "creative" and "exciting" town, recognize the potentials of the local development of middle-sized towns: Zrenjanin, Sombor and Šabac. These towns represent chosen sample (three out of six) towns which was included in the survey reaserch by Institute for Sociological Research: „Characteristics of teritorial capital in Serbia“ which was conducted in 2013 and 2014. According to analysis conducted for Spatial Plan of Republic of Serbia (SPRS), listed towns have status of centres od national significance. Analitical frame of the work will be based on the concepts of „creative city“ (Florida, Landry) as development concept and key strategy of urban development which emphasises significance of cultural industries, cultural adventages and "creative class". Concept of the "exciting" city will be also used in the work (Richards and Palmer) whose aim is to show how cultural activities, cultural manifestations and economy of experiences can help towns to achive cultural, economic and social aims. Listed concepts will be observed within wider concept- identity of the town, with emphasise on cultural identity and festivalisation of the town. Considering the fact that in the last couple of years identities of towns are linked with economic development as well (culture in the service of economy), we will discuss potentials of brending listed middle-sized towns as "creative" and "exciting" but at the same time we'll inlight existing structural obstacles of local development of the towns. In the work beside qualitative and quantitative data of the research, the existing strategic documentation od listed towns will be used.

Keywords: identity of the town, "creative" town, "exciting" town, city brending.

Драган Стефановски
Самостални истраживач
Скопље
draganstefanovski@hotmail.com

ПРОСТОР, ОДНОС ПРЕМА СЕБИ И ДРУГОМЕ

У време глобалних процеса и свега другог детектованог у простору поставља се питање како се бранити од опасности губљења идентитета и хибридикације. Појединац не треба да диже барикаде како би заштитио разноврсност, али има потребу за даљим јачањем знања о самој себи, као и сопственој индивидуалности, што је веома значајно за колективни идентитет. Друго питање које нас окупира јесте идентитет који је остављен у „отвореном простору“ на таласима глобализације. Време и простор су елементи у којима се идентитет бори за сопствену егзистенцију. Простор је место у којем се доживљава индивидуално, без обзира да ли говоримо о физичком или сајбер простору. Рут (Ruth) је у праву када говори о менталној баријери повезаној са односом који имамо са другима. У постмодерном свету, питање аутономије и идентитета остаје отворено. У том смислу, Исток љубоморно води рачуна о свом културном и националном идентитету, не желећи да се потпуно отвори за утицај глобалних збивања, који представља кључни елемент прогресивне хибридикације идентитета. Више не можемо да говоримо о зачараним затвореним просторима, већ о успостављеним институционалним каналима за размену идеја и обогаћивање знања о другоме.

Кључне речи: глобализација, идентитет, простор, сајбер простор, хибриднаост.

Dragan Stefanovski
Independent researcher
Skopje

SPACE, ATTITUDE TOWARDS ITSELF AND THE OTHER ONE

In time of global processes and everything else that is detected in the space raises the issue how to defend against the danger of losing its identity or hybridization. The individual should not build barricades in order to protect the diversity, but has the need of a further strengthening of the self-knowledge, as well as its individuality, which is very significant for the collective identity. Another issue that preoccupies us is the identity that is left in „open space “ on the waves of globalization. Time and space are elements in which identity is fighting for its self-existing. Space is the place in which we experience the individual no matter whether we talk about the physical or cyber space. Ruth is right when he talks about the mental barrier related to the relationships we have with the others. In the postmodern world, the question of autonomy and identity remains open. In that sense, the East jealously takes care of its cultural and national identity, involuntary to open fully at the surge of the global events, a key element to progressive identity hybridization. We cannot talk anymore about an enchanted confined spaces, but let's talk about the established institutional channels that will exchange ideas and enrich the knowledge of the others.

Keywords: globalization, space, cyberspace, identity, hybridity.

Снежана Стојшин
Одсек за социологију
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
stojsin.snezana@gmail.com

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРНЕ ПОКРЕТЉИВОСТИ СТАНОВНИШТВА СРБИЈЕ

На комплексност изучавања просторне покретљивости становништва указује то да је механичко кретање становништва заправо једна од основних карактеристика људског друштва, од његовог настанка до данас. Просторна покретљивост становништва, односно њени различити облици, нужно су повезани у одређеном времену и простору и заједно посматрају чине целину која у зависности од карактеристика утиче на развој или „назадовање“ проучаване области. У првом делу рада анализиран је појам просторна покретљивост становништва и указано је на разлике у обиму и садржају овог појма и појма миграције. У другом делу рада указано је на основне карактеристике просторног кретања становништва Србије, односно анализирани су специфичности унутрашњих и спољашњих миграција. Посебан акценат у анализи просторног кретања становништва Србије стављен је на АП Војводину, односно указано је на специфичности простора Војводине као области у којој су супротстављене изразито емиграционе и имиграционе општине, односно насеља.

Кључне речи: просторно кретање становништва, миграције, простор, Србија.

Snežana Stojšin
Department of Sociology
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

BASIC CHARACTERISTICS OF SPATIAL MOBILITY OF POPULATION OF SERBIA

The complexity of the study of spatial mobility of population is indicated by the fact that it is actually one of the main characteristics of human society, from its inception until today. Spatial mobility of population and its different forms are necessarily linked to a particular time and area, and observed together form a whole. Depending on its characteristics, it influences the development or “decline” of the area studied. The first part of the paper analyses the spatial mobility of population and points out the differences in the scope and content of this term and the term of migration. The second part of the paper shows the basic characteristics of spatial mobility of population of Serbia and analyses specifics of internal and external migration. Special emphasis in the analysis of spatial mobility of population of Serbia has been put on Autonomous Province of Vojvodina, and the specifics of Vojvodina as an area in which municipalities and settlements with extremely high emigrational or immigration rates are opposed.

Keywords: spatial mobility of population, migration, area, Serbia.

Раде Шаровић
Филозофски факултет Никшић
Универзитет Црне Горе
sarovicrade@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦИЈЕ РУРАЛНОГ ПРОСТОРА У ЦРНОЈ ГОРИ

Убрзано демографско пражњење, а затим и производно гашење сеоских заједница Црне Горе, првенствено су резултат непостојања дугорочне политике развоја пољопривреде и села. Социјалистички систем је прије свега, покретањем амбициозних пројекта трансформације друштва, темељно уздрмао дотадашњу аграрну структуру и традиционални начин живота сељака. Индустријализација, национализација, колонизација, колективизација, планско усмјеравање производње, основне су мјере којима се настојало преовладати затечено послеријатно стање. Ради демографског попуњавања градова и задовољавања потреба индустрије, примјењивани су неадекватни и за демократска друштва груби облици притисака на сељаштво. Индивидуална пољопривредна производња престаје бити привредна грана од посебног друштвеног значаја, што је снажно утицало на свеукупни интегритет села, сеоског друштва и живота у самом газдинству. У таквом односу снага, газдинство све више стагнира и постаје безначајан дио друштвене структуре, лишен готово свих утицаја у друштвеном ланцу дјеловања. Наведене промјене су допринијеле да за временски кратак период Црна Гора пређе пут од чисто аграрног друштва до дјелимично развијеног урбаног какво је оно данас. Овај рад представља кратак резиме црногорске руралне драме, којој се крај не назире.

Кључне ријечи: село, демографска кретања, дерурализација, деаграризација, аграрно, урбано, Црна Гора.

Rade Šarović
Faculty of Philosophy
Nikšić
University of Montenegro

TRANSFORMATIONS OF RURAL AREA IN MONTENEGRO

The rapid decrease in population, followed by a shutdown of rural communities production in Montenegro, are primarily the result of the lack of long-term development politics of the agriculture and rural communities. The socialist system, primarily by running the ambitious projects of transforming society, fundamentally shook former agrarian structure and traditional rural life. Industrialization, nationalization, colonization, collectivization, production planning, were all the basic measures to overcome the post-war situation. In order to increase the demographic situation of urban areas and to serve the needs of industry, inadequate and for democratic societies rough forms of pressure on the peasantry were enforced. Individual farming ceases to be the industry of special public interest, which strongly influenced the overall integrity of the village, rural society and the life of the farm. In such a balance of power, farms stagnate and become insignificant part of the social structure, devoid of almost all influence in the social chain of action. The above mentioned changes have contributed for Montenegro to change from purely agrarian society to urban partially developed as it is today, in a short period of time. This paper presents a brief summary of the Montenegrin rural drama, which end is not in sight.

Keywords: village, demographic trends, deruralization, agrarian, urban, Montenegro.

Александар Шевченко
Институт за филозофију и право
сибирског огранка Руске академије наука
Новосибирск
shev@philosophy.nsc.ru

ПРОСТОРНИ КОНТЕКСТ ПРАВДЕ

Док правда остаје веома популаран предмет филозофије, на делу је промена интересовања која иде од дискусије о њеним материјалним принципима ка њеним думетима и границама. Опште питање може бити формулисано на следећи начин: има ли регија, домена и сфера које су слободне од захтева правде? Обично се принципи правде за друштвене институције формулишу за одређену политичку заједницу и имају за циљ регулисање образаца дистрибуције за живуће генерације. Ова просторно-временска ограничења прихваћена су као једна од главних претпоставки либералних теорија правде. То се, на уопштен начин, слаже са нашом моралном интуицијом која нам каже да је теорија правде развијена у практичне сврхе. Међутим, недавно је теоријско оправдање граница правде доведено у питање. Један од разлога за ово је то што традиционални појмови неповредивости или природности уобичајених граница све више долазе у сукоб са нашим базичним интуитивним појмовима о правди. Тако се непристрасност често сматра једним од највиших и најважнијих принципа правде. Али идеја непристрасности се не може лако помирити са било којом границом која дели људе – просторном, временском или било ком другом. Захтев за непристрасношћу тражи веома озбиљно оправдање повлачења било каквих граница – између пријатеља и непријатеља, мушкараца и жена, земаља и народа, садашњих и будућих генерација. Други важан разлог за ширење граница правде и домета облигација јесте схватање да развој принципа правде некој политичкој заједници не може гарантовати стабилност и одрживост у глобализујућем свету.

Кључне речи: границе, облигације, правда, просторни контекст.

Ово истраживање изведено је уз подршку Руског хуманитарног фонда, пројект бр. 13-23-02001.

Alexander Shevchenko
Institute of Philosophy and Law
SB RAS, Novosibirsk

THE SPATIAL CONTEXTS OF JUSTICE

While justice remains a very popular philosophical subject, there has been a marked shift of interest from the discussion of its substantive principles to its scope and borders. The general question can be formulated as follows: are there any regions, domains and spheres which would be free from the requirements of justice? Usually, the principles of justice for social institutions are formulated for a certain political community and are meant to regulate the patterns of distribution for the living generations. These spacio-temporal limitations are accepted as one of the main presuppositions of liberal theories of justice. This generally agrees with our moral intuitions that a theory of justice is developed for practical purposes. However, comparatively recently the theoretical justification of the borders of justice has been challenged. One reason is that the traditional notions of the inviolability or naturalness of customary boundaries increasingly conflict with our basic intuitive notions about justice. Thus, impartiality is often considered to be one of the highest and most important principles of justice. But the idea of impartiality cannot be easily reconciled with any borders dividing people – spatial, temporal or any others. This impartiality requirement calls for very serious justification for drawing any borders – between friends and foes, men and women, countries and peoples, present and future generations. Another important reason for expanding the borders of justice and scope of obligations is the understanding that the development of principles of justice for one political community cannot guarantee its stability and sustainability in the globalizing world.

Keywords: justice, spatial context, borders, obligations.

The research is supported by the Russian Foundation for the Humanities, Project # 13-23-02001.

Марица Шљукић
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
maricass19@gmail.com

ИНДУСТРИЈСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ: ПРОСТОР ЗА САРАДЊУ И СУКОБЕ

Полазећи од става да је индустријски развој предуслов друштвеног развоја, ауторка у овом раду настоји да укаже на потенцијале српске (девастиране) индустрије, а кроз сагледавање индустријских организација као специфичних простора у оквирима којих се обликују услови за сарадњу, али и за сукобе. Рад је настао као резултат студије вишеструког случаја и у њему се осим анализе интерних организационих фактора који доприносе сарадњи, односно сукобима, ови односи разматрају и кроз анализу комуникације организација са окружењем.

Кључне речи: индустријске организације, сарадња, сукоби, окружење, Србија.

Marica Šljukić
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

INDUSTRIAL ORGANIZATIONS IN SERBIA: SPACE FOR COOPERATION AND CONFLICTS

Starting from the claim that the industrial development is a prerequisite of a social development, in this paper the author tries to point out the potentials of the Serbian (devastated) industry, through the analysis of industrial organizations as a specific space in which conditions for both cooperation and conflicts are produced. The paper, which appears as the result of a multiple case study, deals with internal organizational factor that contribute to cooperation and conflicts, and with the same phenomena through analysis of communication of organizations with its environment.

Keywords: conflict, cooperation, environment, industrial organizations, Serbia.

Срђан Шљукић
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
ssljukic@yahoo.com

ТЕРИТОРИЈА И КУЛТУРА:
КА РАЗУМЕВАЊУ ОДНОСА СУКОБА И ПРОСТОРА

Друштвени сукоби воде се око оскудних положаја, моћи и ресурса (Козер). При томе се ови оскудни положаји, моћ и ресурси веома често појављују као одређена врста простора – територија. Територија је увек културно одређена, али степен њеног значаја за људске колективитете варира и креће се од пуне инструменталности до онога што се назива „света земља“. У овом раду аутор испитује однос између сукоба и простора од великог културног значаја, при чему се у анализи полази од класичних социолошких доприноса теорији сукоба.

Кључне речи: мит, простор, света земља, сукоб, територија.

Srđan Šljukić
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

TERRITORY AND CULTURE: TOWARDS
UNDERSTANDING OF THE RELATION BETWEEN
CONFLICT AND SPACE

Social conflicts are about scarce positions, power and resources (Cosser). These scarce positions, power and resources often appear as a specific form of space – territory. A territory is always culturally marked, but the degree of its significance for human collectivities varies from pure instrumentality to the territory that is called “sacred land”. In this paper the author discusses the relation between conflict and the space of great cultural significance, basing the analysis on the classical sociological contributions to conflict theory.

Keywords: conflict, holy land, myth, space, territory.

Анкица С. Шобот
Институт друштвених наука
Београд
asobot@idn.org.rs

ПРОСТОРНЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ СОЦИО- ДЕМОГРАФСКИХ КАРАКТЕРИСТИКА СРЕДОВЕЧНИХ ЖЕНА У СРБИЈИ, КАО ДОПРИНОС САГЛЕДАВАЊУ РОДНЕ НЕРАВНОПРАВНОСТИ

Дефиниција родних улога као друштвених конструкција имплицира разноврсност образаца понашања и родног односа, с обзиром на социо-културолошки контекст. Специфичности социо-демографских карактеристика женског становништва посматраног подручја, омогућавају кристалисање појединих питања која нису истим интензитетом уочљива на нивоу укупне популације, доприносећи потпунијем познавању родне неравноправности. Средовечно женско становништво Београда, одликује се повољнијом образовном и социо-професионалном структуром, у поређењу са женама из осталих региона. Неравноправност у односу на мушку популацију, тиче се обављања боље плаћених послова, заступљености на позицијама руковођења и одлучивања, као и усклађивања професионалне каријере и родитељства. Насупрот томе, карактеристике средовечних жена из осталих региона указују да се родна равноправност, још увек, тиче стицања високог образовања и економске самосталности. Такође, постоје просторне специфичности брачног статуса, мада су удате жене најчешћа опција на посматраним подручјима. Она је чешћа у централној Србији (без подручја града Београда) и у Војводини, док су удели разведених жена и оних које нису склапале брак највећи у Београдском региону. Разноврсност позиција на микро нивоу упућује на релевантност родног односа унутар брака, како из угла положаја жене, тако и из угла брачног понашања. Различитости социо-демографских карактеристика жена јесу последица преовлађујућих модела понашања на посматраним подручјима, а оне су битне за ближе одређење друштвеног положаја жена, као и за сагледавање родне неравноправности.

Кључне речи: друштвени положај жена, родна неравноправност, Београдски регион, централна Србија, Војводина.

Ankica Šobot
Institute of Social Sciences
Belgrade

THE SPATIAL SPECIFICITIES OF SOCIO-DEMOGRAPHIC
CHARACTERISTICS OF MIDDLE-AGED WOMEN, AS
A CONTRIBUTION TO THE ANALYSIS OF GENDER
INEQUALITY IN SERBIA

The definition of gender roles as social constructions implies the diversities of pattern behavior in gender relationship, taking into account the socio-cultural contest. Specifics of women's socio-demographic characteristics in an observed area enable crystallization of certain matters which are not apparent in the same intensity in the whole population, contributing to a more complete understanding of gender inequality. Middle-aged women in Belgrade are characterized by a more favorable educational and socio-professional structure, compared with women from other regions. Inequality in relation to the male population refers to the performance of better paid jobs, to the representation in positions of leadership and decision-making, as well as the reconciliation between professional career and parenthood. In contrast, characteristics of middle-aged women from other regions suggest that gender equality still refers to the acquisition of high education and economic independence. Also, there are spatial differences of marital status, although married women are the most common option in the observed areas. It is more common in central Serbia (without the City of Belgrade area) and Vojvodina, while the shares of divorced women and single women are the highest in Belgrade region. The diversity of positions at the micro level refers to the relevance of gender relationships within the marriage, both from the standpoint of women's position, as well as from the perspective of marital behavior. Differences of female socio-demographic characteristics demonstrate the consequences of the prevailing patterns behavior in the observed areas, but they are essential for closer definition of women's social position, as well as the consideration of gender inequality.

Keywords: social status of women, gender inequality, Belgrade, central Serbia, Vojvodina.

Урош В. Шуваковић
Филозофски факултет
Универзитет у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици
uros-s@eunet.rs

ПРОСТОР И ПОЛИТИКА: ПРОМЕНА НАЗИВА УЛИЦА КАО РЕЗУЛТАТ ПРОМЕНЕ ИДЕОЛОГИЈЕ И ПОЛИТИЧКЕ ЗБИЉЕ - НА ПРИМЕРУ БЕОГРАДА

У раду се полази од претпоставке да је давање назива улицама увек резултат односа друштвених снага који постоји у одређеном времену и одређеном простору и њихове интерпретације конкретних вредности, историјских догађаја и личности. У том смислу се може, према променама назива улица, прилично прецизно утврдити не само када је дошло до значајне промене вредности у једном друштву (тј. када су на место старих ступиле као општеприхваћене неке нове друштвене вредности), већ и које су то новоуспостављене вредности, а које су оне које су дерогиране, одбачне или, бар доведене у питање. Биће представљени резултати истраживања засновани на анализи промена назива двадесетак београдских улица од њиховог настанка до савремених дана.

Кључне речи: називи улица, друштвене вредности, превредновавање, Београд.

Uroš V. Šuvaković
Faculty of Philosophy
University of Priština
Temporarily seated in Kosovska Mitrovica

SPACE AND POLITICS: CHANGING NAMES OF STREETS
AS RESULT OF CHANGES OF IDEOLOGY AND POLITICAL
REALITY – IN EXAMPLE OF BELGRADE

It is started in the paper from the presumption that naming streets is always the result of the relation between the social powers existing in the certain period and certain space, as well as their interpretation of concrete values, historical events and persons. In that sense, it is possible rather precisely to establish according to the changes of street names not only when the significant changes of values have happened in a society (i.e. when some generally accepted old values have been replaced with some new social values), but also what are the newly established values and which are derogated, abandoned or at least questioned. The results of the research based on the analysis of changes names of around twenty Belgrade streets will be presented, from the appearance to the contemporary period.

Keywords: street names, social values, revaluation, Belgrade.

Јована Р. Тодорић
Географски институт „Јован Цвијић“
Српска академија наука и уметности
Београд
j.todoric@gi.sanu.ac.rs

ПЕРЦЕПЦИЈА СУСЕДСТВА И МОТИВИ ЗА СТАНОВАЊЕ У УЖЕМ ЦЕНТРУ БЕОГРАДА

Повезано са процесима реурбанизације и центрификације суседстава у централним деловима градова, ове области последњих деценија поново су постале атрактивне за живот и становање. Урбани развој у постсоцијалистичким земљама, па и у Београду, био је турбулентан, специфичан и зависан од многобројних социо-економских и политичких фактора. У вези са физичким и физиономским побољшањем суседстава, променом социо-економске структуре у поново развијеним суседствима централне градске зоне, јесте и њихова растућа стамбена атрактивност. Коришићењем статистичких података и упитника, овај рад покушава да сагледа савремену социо-просторну композицију у централној зони Београда, стамбене преференције усмерене према градском начину живота и мотиве за становање у централној зони. Близина радног места, које је често на пешачкој дистанци и доступност услуга, културних и забавних садржаја у централној зони Београда представљају факторе привлачења, док саобраћајни проблеми, загађеност ваздуха, бука и сл. представљају факторе незадовољства тј. одбијања становника централне зоне Београда.

Кључне речи: реурбанизација, урбано језгро, стамбене преференције, градски начин живота, фактори привлачења.

Jovana R. Todoric
Geographical Institute "Jovan Cvijic"
Serbian Academy of Sciences and Arts
Belgrade

NEIGHBORHOOD PERCEPTION AND MOTIVES FOR LIVING IN THE BELGRADE INNER CITY

In the last few decades central parts of the large cities have again become attractive for living and housing. The resettlement of this zone is connected with the recent processes of reurbanisation and gentrification of the inner city neighborhoods. However, urban development in post-socialist countries, thus in Belgrade, was turbulent, specific and dependent on many socio-economic and political factors. Growing residential attractiveness of the inner city areas is connected with the physical renovation and changing socio-economic structure of the re-developed neighborhoods of the city center. Using statistical data and questionnaire, this paper attempts to examine the contemporary socio - spatial composition in the central zone of Belgrade, housing preferences directed towards urban lifestyles and motivations for living in the central zone. The proximity of the workplace, often within walking distance and easy access to services, cultural and entertainment facilities in the central zone of Belgrade are the pull factors of the resettlement. According to the opinions of the residents the main disadvantages are traffic problems, air pollution, noise, etc.

Keywords: reurbanisation, inner city, residential preferences, urban lifestyles, pull factors.

Александар С. Томашевић
Валентина Соколовска
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду
atomashevic@gmail.com

РУРАЛНА ДЕПОПУЛАЦИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 2002-2011: МУЛТИВАРИЈАНТНА АНАЛИЗА КЉУЧНИХ ФАКТОРА

Рурална депопулација, односно „одумирање села”, један је од највећих демографских проблема у Републици Србији у претходним деценијама. У научним истраживањима овај проблем се углавном повезује са основним развојним процесима српског друштва: модернизацијом, урбанизацијом и друштвено-економском транзицијом, при чему се рурална депопулација најчешће посматра као хомоген, односно униформан процес без израженог интереса да за проучавање варијација у њеном интензитету. У раду се анализирају промене у броју руралног становништва Републике Србије између два пописа (2002-2011) са фокусом на објашњење варијација у интензитету промене у различитим областима Републике Србије. Користећи технике мултиваријантне анализе у раду се проценат смањења руралне популације доводи у везу са друштвено-економским факторима (стопа незапослености, доходак, густина становништва, близина града). Значајност ових фактора анализира се у циљу испитивања хипотеза Друди-Гилговог модела руралне депопулације. У закључку рада издвајају се кључни фактори депопулације и дискутује се о могућности даљег истраживања овог проблема, као и импликацијама резултата на могуће правце формулисања државне политике.

Кључне речи: рурална депопулација, одумирање села, демографски проблем, попис становништва, мултиваријантна анализа.

Aleksandar S. Tomašević
Valentina Sokolovska
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

RURAL DEPOPULATION IN REPUBLIC OF SERBIA 2002- 2011: MULTIVARIATE ANALYSIS OF KEY FACTORS

Rural depopulation, or “dying of villages” is a major demographic issue in Republic of Serbia in past decades. In scientific literature, this problem has been commonly associated with basic development processes of Serbian society: modernization, urbanization and socio-economic transition; where depopulation is commonly seen as a uniform and homogeneous process, without specific research interest towards studying variations of the intensity of this process. In this paper, we analyze the change in rural population of Republic of Serbia between two censuses (2002-2011) with focus on explaining the variations in intensity of that change in different regions. Using multivariate techniques, we relate the rural depopulation percentage to different socio-economic factors (unemployment rate, income, population density, urban center proximity). The significance of these factors is analyzed in order to test the hypotheses of Drudy-Gilg model of rural depopulation. In conclusion, we summarize the key factors of depopulation and we discuss the directions for further research along with policy implications of the results.

Keywords: rural depopulation, dying of villages, demographic issue, census data, multivariate analysis.

Немања С. Трбојевић
Владан Д. Видицки
Филозофски Факултет
Универзитет у Новом Саду
vladan.vidicki@gmail.com

ОНЛАЈН ЗАЈЕДНИЦЕ КАО САВРЕМЕНИ ОБЛИК РЕКРЕИРАЊА ДРУШТВЕНИХ ОДНОСА: СЛУЧАЈ РАВНОГ СЕЛА

У овом раду биће речи о продору заједница у нови друштвени простор. Услед рапидног развоја информационих технологија и масовне употребе интернета у последњих тридесетак година, долази до појаве онлајн мрежних заједница, као савременог ступња трајног процеса еволуције друштвене повезаности. Њихов настанак омогућио је превазилажење просторних граница претежно локално усмерених заједница, али и рекреирање већ постојећих друштвених односа у оквиру њих. Ова уочена трансформација заједница у раду ће бити испитана у контексту њених ефеката на социјални капитал, анализом фејсбук групе Равно Село.

Кључне речи: друштвени односи, интернет, онлајн мрежне заједнице, Равно Село, социјални капитал, заједнице.

Nemanja S. Trbojević
Vladan D. Vidicki
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

ONLINE COMMUNITIES AS A CONTEMPORARY WAY OF SOCIAL RELATIONS RE-CREATION: RAVNO SELO CASE STUDY

This paper explores the Internet communities penetration into the new social space. Over the last thirty years a rapid development of Information technologies along with the massive use of the Internet have both led towards the formation of online social networking as a contemporary form of a continuous evolution process of social cohesion. Their emergence has enabled the spatial boundaries overcoming among predominantly locally organized communities. However, it has enabled the re-creation of already existing social relations within them, as well. The noticed, observed community, transformation is examined within the context of its influence onto the social capital according to the conducted analysis of Ravno Selo Facebook Group.

Keywords: communities, Internet, online social networks, social capital, social relations.

Катарина В. Трифуновић
Филозофски факултет
Универзитет у Београду
kae.trifunovic@gmail.com

ЈЕЗИЧКЕ ИГРЕ У ОКВИРУ МУЗЕЈСКОГ ДИСКУРСА

У овом раду желим да истражим везу између простора музеја, њиховог образовног потенцијала и језичких пракси у чију помоћ посетиоци стварају своја сопствена значења у сусрету са предметима баштине и да покажем како ове праксе делују као инструмент за присвајање колективног знања и искуства. Истовремено, моја намера је да скренем пажњу на ограничења дискурса у контексту ритуалних околности говора у непомичном простору бескначно акумулираног времена. Разматрају се комуникативне могућности настале измештањем пажње са артефаката ка посетиоцима које се остварују употребом одређених метода учења. У складу са тим желим да истакнем однос између онога ко знање поседује – музејског педагога и онога ко то знање тек треба да стекне, подучавања и учења, као и место дисциплине историје уметности у креирању образовне праксе у музеју као информалном месту за учење. Ослањајући се на идеје социјалног конструкционизма, Гадамерову херменеутику, наглашавањем употребе питања у процесу разумевања, испитују се границе отворености дискурса у музејској педагогији употребом питања у процесу сазнавања. Посматра се зашто и како се јављају дивергентне интерпретације указивањем на различите конфликти који се могу јавити у вези са признатим значењем.

Кључне речи: музеј, едукација, језик, дискурс, херменеутика.

Katarina V. Trifunović
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

LANGUAGE GAMES WITHIN THE MUSEUM DISCOURSE

In this paper I want to examine the relationship between the museum space, their educational potential and language practices with the aid of which museum's visitors construct their personal meaning faced with a heritage objects and show how these practices work as a instrument for acquisition of colective knowledge and experience, pointing out the limitations of discourse in the context of it's ritual circumstance in a static space where infinity of time is accumulated. Communicative possibilities created by shifting attention from artifacts to visitors and realized by using particular learning methods are taken into consideration. Accordingly, I want to stress the relationship between one who possesses knowledge (museum educator) and a learner, teaching and learning, and place of art history in creation of museum's educational programe for an informal learning space. Relying on the ideas of social constructionism, Gadamer's hermeneutics and placing emphasis on the use of questions in the process of understanding, limits and openness of discourse in the museum pedagogy are tested. My intention is to show why and how we have divergent interpretations and to point out the various conflicts that may occur in relation with recognized meaning.

Keywords: museum, education, language, discourse, hermeneutics.

Душко Трнинић

Факултет политичких наука, Универзитет у Бањој Луци

duskotrnic11@gmail.com

(ДЕ)ТЕРИТОРИЈАЛИЗАЦИЈА КАО ПАРАДИГМА САВРЕМЕНЕ КУЛТУРЕ

Оно што су превидјели теоретичари културне хомогенизације, као и они који заступају тезу о културној фрагментацији и диференцијацији, јесте настанак нових културних форми и садржаја као директна посљедица утицаја процеса изазваних савременим глобалним кретањима. Повећан број међусобних контаката, као и интерактивни карактер култура нису, како се раније претпостављало, довели до нестанка малих и локалних културних специфичности, него до појаве нових културних облика као директне посљедице тих сусретања. Све више се одбацују увиди класичне антропологије који су истицали везаност културе за један одређени простор и статичност културних форми, а акценат почиње да се ставља на појединца као ствараоца и носиоца одређене културе. Савремена истраживања културе уроњена су у живи свијет културних посебности путника, туриста, миграната, ходочасника, азиланата, сквотера, сезонских и привремених радника, номада, избјеглица, апатрида и бескућника. Овакав начин (теоријског) мишљења промовише исељеништво, искоријењеност, одсуство територијалне повезаности, егзил, а изван просторности, времености, укоријењености, држављанства. Културна детериторијализација се посматра као посљедица глобализованих повезивања и сусретања различитих културних облика, насталих присилним или добровољним покретањима становништва, која *ломе* просторне удаљености и *топе* културне посебности и разлике. Из сусрета и контакта *једне* усељеничке и *друге* доминантне, настаје *трећа*, хибридна култура. Њена главна карактеристика није монолитност, аутентичност, просторност, несводивост и непреводивост, већ – искоријењеност, хибридност и прилагодљивост. Зато што настаје из сусрета мањине и већине, *трећа* култура представља „дискурс мањине“ (Номі К. Bhabha), периферију у центру, југ на сјеверу, исток на западу. На тај начин отвара се простор за једну интернационализовану културу, у којој су уписани различити културни садржаји и облици дјеловања. Међутим, са друге стране, имамо све израженију социјалну искљученост (друштвену, економску, политичку), која врло лако може постати узроком неких радикалних везаности за идентитет, као што су фундаментализам (религијски или културни), ксенофобија и етнички национализам (укоријењеност и везаност за колективне облике идентитета).

Кључне ријечи: култура, глобализација, идентитет, (де)територијализација, (де)локализација, хибридизација.

Duško Trninić

Faculty of Political Sciences, University of Banja Luka

(DE)TERRITORIALIZATION AS A PARADIGM OF CONTEMPORARY CULTURE

What the theorists of cultural homogenization, as well as those who support the hypothesis on cultural fragmentation and differentiation, predicted was the creation of new cultural forms and concepts as a direct consequence of the effect of processes resulting from contemporary global movements. Contrary to earlier assumptions, the increased mutual contact and interactive character of cultures did not lead to the loss of small and local cultural specificities, but they brought about new cultural forms as a direct consequence of these encounters. The insights of classical anthropology which pointed out a culture's attachment to a particular area and static cultural forms are increasingly being rejected, while prominence is given to an individual being perceived as a creator and bearer of a particular culture. Contemporary cultural research immerses into the living world of cultural specificities of travellers, tourists, migrants, pilgrims, asylum seekers, squatters, seasonal and temporary workers, nomads, refugees, apatrids and homeless. This kind of (theory) thinking promotes immigration, uprootedness, the absence of territorial attachment, exile, opposite to territorial and time continuity, rootedness and citizenship. Cultural deterritorialization is perceived as a result of globalized connections and encounters of various cultural forms created by imposed or voluntary migrations, which *break up* spatial distance and *melt* cultural specificities and differences. The encounters and contacts between *one* immigrant and *other* dominant culture lead to the creation of the *third*, hybrid culture. Its central features are not its monolithic character, authenticity, territorial attachment, irreducibility and untranslatability, but uprootedness, hybridity and adjustable character. Since it is a result of the encounter between minority and majority, the third culture represents "the discourse of minority" (Homi K. Bhabha), periphery in the centre, south in the north, east in the west. Thus, the room for an internationalized culture opens up, with various cultural contents and forms of action. On the other hand, however, there is more pronounced social exclusion (including economic and political), which can easily become the cause of radical attachment to identity, such as fundamentalism (religious or cultural), xenophobia and ethnic nationalism (rootedness and affiliation to collective forms of identity).

Keywords: culture, globalization, identity, (de)territorialization, (de)localization, hybridization.

Ивана Укропина
Факултет драмских уметности
Универзитет у Београду
ivanaukropina@gmail.com

КОМПАРАТИВНИ ПРИКАЗ ПРОСТОРА У ДРАМСКОМ ДЕЛУ „ПИГМАЛИОН” И МЈУЗИКЛУ И ФИЛМУ „MY FAIR LADY”

Најчитанији музички и позоришни критичар своје генерације, „савест Енглеске”, визионар и мистик, социјалиста и идеалиста, а истовремено и циник и оштар критичар друштва, Џорџ Бернард Шо је у савременој уметничкој историји, ипак, остао као драмски писац. Шо се згражавао над вештачким заплетима и конвенционалним ликовима, који су владали тадашњим енглеским позориштем, па је ток своје приче окренуо у супротном смеру, и у својим делима је непрестано исмевао лицемерје, малограђанску конвенционалност, тупу послушност масе, а све то на духовит начин, излажући подсмеху генерале, богате магнате, банке, лекаре, покондирене жене из виших класа, британску арогантност, и уопште доколичарско друштво које је окренуто једино стицању иметка и моћи. Фокус је на интелекту, сматрајући да тек када човек почне да користи своје умне потенцијале, може променити и самога себе, односно постати морално биће које ствара друштвено уређење. Осим тога, Шоов Пигмалион нас наводи да постављамо питања и да донесемо претпоставке које долазе из предзнања о миту о Пигмалиону: Да ли је уметник мушког пола апсолутно и савршено биће које има моћ да креира жену из његове маште, која представља предмет његових жеља? Да ли је жена инфериорни субјект која увек уздиже свог љубавника до небеских граница? Да ли постоји могућност за љубавни однос та два бића? Да ли лепота може пројектовати врлину? Да ли уметник воли своју креацију, или само уметност која ту креацију материјализује? Простор у његовим делима указује на значајне теме савременог друштва, које и у 21. веку не губе на актуелности: класно раслојавање и језик, отменост и манири, брак и проституција, мит о креацији, професионалност, родна солидарност и антагонизми. Овај рад представља друштвену анализу на основу кључа теорије драмске уметности.

Кључне речи: Џорџ Бернард Шо, Пигмалион, простор, теорија драмске уметности.

Ivana Ukropina
Faculty of Dramatic Arts
University of Belgrade

COMPARATIVE ANALYSIS OF SPACE IN THE DRAMATIC
WORK *PYGMALION* AND THE MUSICAL AND FILM *MY
FAIR LADY*

The most popular music and theater critic of his generation, “the conscience of England”, a visionary and mystic, socialists and idealists, and simultaneously a cynic and a sharp critic of the society, George Bernard Shaw remains to be, in a contemporary art history, the famous play wrighter. Shaw was appalled over the artificial plots and conventional characters, who ruled the English theater of his time, and the flow of his story turned in the opposite direction; his works though, constantly mock hypocrisy, petty-bourgeois conventionality, dull obedience to the masses, and all this in a humorous way, exposing ridicule generals, rich magnates, bankers, doctors, *nouveau riche* women from the upper classes, British arrogance, and the whole leisure society which was facing towards the acquisition of wealth and power. The focus is on the intellect, believing that only when the person begins to use his intellectual potential, could change himself, or become a moral being that creates social order. In addition, Shaw’s *Pygmalion* leads us to ask questions and to bring the assumptions that come from the knowledge about the myth of Pygmalion: Is the male artist the absolute and perfect being who has the power to create a woman out of his imagination, which is the object of his desires? Is the woman inferior entity that always raises her lover to the heavenly borders? Is there a possibility for love relationship of these two beings? Could beauty project the virtue? Does an artist love his creation, or just the art that the creation materializes? The space in his works shows important themes of modern society, which does not lose the relevance even in the 21st century: Class stratification and language, Refinement and manners, Marriage and prostitution, The myth of creation, Professionalism, The gender solidarity and antagonisms. This paper presents a social analysis based on the theory of dramatic art.

Keywords: George Bernard Shaw, *Pygmalion*, space, theory of dramatic art.

Дарио Видаковић
Економски факултет у Суботици
Универзитет у Новом Саду
vidakovic.dvb@gmail.com

Мира Видаковић
Факултет за менаџмент у Сремским Карловцима

СОЦИОЛОШКИ АСПЕКТИ ВИРТУЕЛНОГ ПРОСТОРА И САЈБЕР ГРУПА И ЊИХОВА УЛОГА У САВРЕМЕНОМ МАРКЕТИНГУ

У маркетингу, димензија простора је увек играла веома важну улогу: она је одређивала како правац пословања тако и начин на који ће бити управљене промотивне и маркетиншке активности организације, односно која ће се маркетинг стратегија одабрати. Одабрана стратегија мора омогућити да маркетинг напори доведу до најбољих резултата уз најмање могуће трошкове. Крајњи циљ маркетинга јесте да се допре до што већег броја потенцијалних потрошача у простору пословања датог предузећа. Савермена информационо-комуникациона револуција (ИЦТ револуција) је уз помоћ нових комуникационих технологија из корена променила начине људског удруживања, те трансформисала димензију простора у оквирима социјалне интеракције. Људи више у своме свакодневном животу нису приморани да социјалне потребе задовољавају кроз контакт са другим појединцима у својој непосредној близини. Сада је кроз удруживање у сајбер групе у виртуелном простору могуће интеракције водити својим линим интересовањима и непосредним потребама, што значи да су маркетари такође у могућности да прецизније одређују своје циљне потрошаче, те да ка њима усмеравају своје активности. Овај рад разматра на који начин је виртуелни простор изменио друштвену интеракцију, које су то основне карактеристике сајбер група са социолошког становишта, те како је виртуелна димензија информационо-комуникационе технологије обликовала савремени маркетинг.

Кључне речи: виртуелни простор, web 2.0, онлајн оглашавање, друштвени медији, интерактивни маркетинг.

Dario Vidaković
Faculty of Economics
University of Novi Sad

Mira Vidaković
Faculty for Management
Sremski Karlovci

SOCIOLOGICAL ASPECTS OF VIRTUAL SPACE AND CYBER GROUPS AND THEIR ROLE IN CONTEMPORARY MARKETING

In marketing, spatial dimension always had a significant role: it steered the way for business activities of an organization, as well as its marketing and promotional efforts, impacting, first and foremost, the process of selecting an optimal marketing strategy. Selected marketing strategy must enable marketers' to achieve best possible results with lowest possible cost. Final goal of marketing is to reach as many potential customers as possible in their given business space. Revolution in information-communication technologies (ICT revolution), through creation of new communication media, completely changed principles of human socialization, transforming the spatial dimension of social interaction in the process. In their everyday lives, individuals in the process of realization of their social needs, are no longer confined to interacting only with other individuals in their immediate proximity. Now, through their interactions through cyber groups in the confines of the virtual space, they can interact with others according to their mutual interests and their personal immediate preferences. This means that marketers are now also able to determine their potential goal customers with higher precision, so they can manage their marketing activities accordingly. The paper examines aspects of virtual space that changed nature of social interaction, determines main sociological characteristics of cyber groups, as well as what impact did virtual dimension of information-communication technologies have on contemporary marketing.

Keywords: virtual space, Web 2.0, online advertising, social media, interactive marketing.

Александра Д. Вишекруна
Институт за упоредно право, Београд
avisekruna@gmail.com

ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ПРОСТОРНИХ ПРЕПРЕКА У КОМПАНИЈСКОМ ПРАВУ: ПРИМЕР СКУПШТИНЕ АКЦИОНАРСКОГ ДРУШТВА

Глобализација је допринела стварању могућности за прекограничне инвестиције. Ради заштите својих интереса, неопходно је да се инвеститори у одређеној мери укључе у доношење одлука на седницама скупштине друштва у ком поседују капитал. Доскора је то представљало крупан проблем, јер је изискивало ангажовање често значајних финансијских средстава и времена за адекватну припрему, а касније и учешће на састанку. Ако оцене да је неисплативо, акционари неће узети учешће у раду скупштине (феномен тзв. „рационалне апатије“ акционара), чиме се њихов гласачки утицај губи и омогућава присутним акционарима да доносе одлуке само у свом интересу. У циљу спречавања оваквих ситуација, створени су различити механизми који треба да омогуће да акционари учествују у раду скупштине иако нису физички присутни на самој седници. На тај начин се истовремено подстичу и прекограничне инвестиције, јер се отклањају просторне баријере као значајан фактор генерисања трошкова улагања. У ери технологије посебно је значајна примена електронских комуникација које олакшавају положај акционара у свим аспектима - информисање, рад у скупштини (расправа) и гласање. Идеја технологије у служби компанијског права иде од давања електронског пуномоћја, преко пружања могућности акционарима који не могу лично да присуствују седници да у њој учествују електронским путем, до потпуне замене физичке седнице комуникацијом акционара (међусобно и са управом друштва) електронским путем. Увођење ових механизма захтева решавање бројних процедуралних питања која треба да омогуће да се успостави баланс тако да дођу до пуног изражаја све предности, а да се истовремено умање сви потенцијални негативни ефекти поменутих механизма.

Кључне речи: прекограничне инвестиције, скупштина акционарског друштва, електронске комуникације, ЕУ, САД.

Aleksandra D. Višekruna
Institute of Comparative Law
Belgrade

OVERCOMING OF SPATIAL OBSTACLES IN COMPANY LAW: A CASE OF SHAREHOLDER MEETING

Globalization contributed to creating opportunities for cross-border investments. In order to protect their financial interests, investors have to participate in shareholder meetings. Until recently, this represented major issue because it required substantial financial means and time for adequate preparation and latter participation in the meeting. If they deem that participation in the meeting is unprofitable, investors won't participate (so-called 'rational apathy' of shareholders), which subsequently diminishes voting powers of absent investors and allows for present shareholders to vote solely in their own interest. In order to prevent these situations, certain mechanisms were created to allow for shareholders to participate in the meetings without the need to be physically present. At the same time, this instigates cross-border investments as it removes spatial obstacles which create significant investment cost. In the era of technology, the use of electronic communications is crucial for improvement of position of shareholders from aspects of information, communication and voting. The idea of technology in service of company law goes from electronic proxies, through giving the opportunity to absent investors to participate in the meeting via electronic communications, to complete substitution of physical meetings with virtual shareholder meetings. Application of these mechanisms requires solving numerous procedural issues in order to strike balance which will enhance the benefits and reduce any potentially negative implications of said mechanisms.

Keywords: cross-border investment, shareholder meeting, electronic communications, EU, USA.

Александар Вукић,
Марина Перић Касељ
Институт за миграције и народности, Загреб
aleksandarvuki@yahoo.com

КАПИТАЛИСТИЧКИ ПОРЕДАК И СОЦИЈАЛНА КОНСТРУКЦИЈА ПРОСТОРА У ГЛОБАЛНО ДОБА – НАЦИОНАЛНЕ ДРЖАВЕ ИЛИ ИМПЕРИЈ(И)

У раду представљамо наше истраживање односа капиталистичког поретка и простора у глобално доба. Полазимо од претпоставке да се логос капиталистичког поретка (процес) еманира у просторним структурама свијета. Кад се капиталистичком поретку и просторним структурама приђе из једне врло широке еволуцијско-повијесне перспективе постаје јасно да је њихова структура састављена од дијелова различите старости. Просторне структуре свијета – градови, регије, мегаградови, националне државе, политичко-господарски савези, попут Еуропске, прије свега су моменти еволуције капиталистичког поретка. Сваки од момената еволуције капиталистичког поретка, како су то у својим повијесно-социолошким истраживањима показали Маркс, Вебер, Бродел и Атали, конструира властиту просторну структуру свијета. Тако постоји капиталистички поредак владавине градова-држава, империја (Британија од 1815. до 1914.), те капиталистички поредак заснован на суверенитету националних држава. У глобалном добу показује се да су, по мишљењу Даниела Бела, националне државе „премале за велике ствари, а превелике за мале.“ Како би опстао капиталистички поредак мора мијењајући себе конструирати нову просторну структуру свијета. Стога у нашем истраживању анализирамо еволуцијске тенденције капиталистичког поретка како би одговорили на питање о могућем просторном уређењу свијета. Држимо да се свијет може структурирати на неколико начина: као 1) свјетска федерација градова-регија, 2) уније националних држава 3) конгломерат више империја и унија националних држава и 4) свјетски империј.

Кључне ријечи: глобално доба, капиталистички поредак, национална држава, империј, неолиберална идеологија.

Aleksandar Vukić
Marina Perić Kaselj
Institute for Migration and Ethnic Studies
Zagreb

THE CAPITALIST ORDER AND THE SOCIAL
CONSTRUCTION OF SPACE IN THE GLOBAL AGE –
THE NATION STATES OR EMPIRE(S)

In this paper we present our research of the relationship between the capitalist order and space in the global age. We proceed from the assumption that the logos of the capitalist system (process) emanates in the spatial structures of the world. When the capitalist system and spatial structures are approached from a very broad evolutionary and historical perspective it becomes clear that their structure is composed of parts that are of different ages. The spatial structures of the world – cities, regions, mega-cities, the nation-states, political and economic alliances, such as the European Union, are primarily moments of evolution of the capitalist order. Each moment of the evolution of the capitalist system, as Marx, Weber, Braudel and Attaly have demonstrated in their historical and sociological research, constructs its own spatial structure of the world. There are the capitalist system of the rule of city-states, empires (Britain from 1815 to 1914), and the capitalist order based on the sovereignty of nation states. In the global age it becomes apparent that the nation states are, as Daniel Bell puts it, “too small for big things and too big for small things.” In order to survive the capitalist order must construct a new spatial structure of the world by altering itself. On the basis of these premises, we analyze the evolutionary tendencies of the capitalist system in order to give answer to the question about a possible spatial arrangement of the world. We believe that the world can be structured in several ways: 1) as a worldwide federation of city-regions, 2) as unions of nation states 3) as a conglomerate of several empires and unions of nation states, and 4) as a world empire.

Keywords: global age, the capitalist system, the nation-state, empire, neo-liberal ideology.

Слободан Р. Вукићевић
Филозофски факултет
Институт за социологију и психологију
Никшић
Универзитет Црне Горе
vukicevic@t-com.me

УРБАНИ МЕГАПРОЈЕКТИ: ДЕСТРУКЦИЈА ОДНОСА ДРУШТВО-ПРИРОДА

Урбани мегапројекти битно утичу на начин, динамику и структуру друштвеног живота у оквиру урбаног и руралног простора одређених друштва. Негативне последице апсолутизације мегапројеката у оквиру савремених глобализацијских процеса су веома очигледне. То не значи да мегапројекти немају позитивних аспеката. Социолошком анализом се афирмише теза да нема рјешења које ће дати коначан одговор, нити решења заснована на бази искључивања било којег елемента у овом сложеном цивилизацијском процесу. Упућен је позив, човјеку и његовој заједници, на етику одговорности за последице свога вјеровања и дјеловања, на бази негације негације која значи прогрес за сва три укључена елемента: људе, друштво и природу. Објективне претпоставке су на страни овог пинципа, јер само постојање позитивних аспеката, како мегапројеката тако и глобализације, даје све могућности људима, друштву и природи као моћнијим факторима да усмјеравају разрешавање противречности на бази принципа негације негације са сублимирањем позитивних страна свих учесника процеса.

Кључне ријечи: глобално, локално, (урбани) мегапројекат, »негација негације«, етика одговорности, »онтолошка сигурност«.

Slobodan R. Vukićević
Faculty of Philosophy
Institute for Sociology and Psychology
Nikšić
University of Montenegro

URBAN MEGA PROJECTS: DESTRUCTION OF THE RELATIONSHIP SOCIETY-NATURE

Urban mega project significantly affect the way, the dynamics and structure of social life within the urban and rural area of particular societies. The negative consequences of absolutisation of mega projects in the context of contemporary globalization processes are very obvious. This does not mean that mega projects have only negative aspects. Sociological analysis affirms the thesis that there is no solution that will give the final answer or solution based on the exclusion of any element in this complex civilization process. Call to ethics of responsibility for the consequences of his beliefs and actions, based on the negation of negation, that means progress for all three involved elements: people, society and nature, is addressed to the man and his community. Objective assumptions are on the side of this principle, as the existence of positive aspects of mega projects and globalization itself, gives all the possibilities to people, society and nature as more powerful factors to guide the resolution of the contradictions based on the principle of negation of negation, with the sublimation of the positive sides of all participants in the process.

Keywords: global, local, (urban) mega projects, “negation of negation”, ethics of responsibility, “ontological security”.

Јелена Ж. Вукоичић

Факултет политичких наука, Универзитет у Београду
jelenavukoicic1@gmail.com

ПРОСТОР, СЕЋАЊЕ И ИДЕНТИТЕТ – УЛОГА КОМЕМОРАЦИЈА У ЈАЧАЊУ НАЦИОНАЛНИХ КОЛЕКТИВИТЕТА

Док су се заједничка сећања кроз историју углавном заснивала на ратним искуствима, појава модерног концепта национализма повећала је значај, политичку улогу и културни смисао ратних сећања у заједницама широм света. Ратни споменици, прославе, гробља и други изрази сећања у оквиру одређеног симболичког простора не представљају, међутим, само „места жалости“, већ су, што је много значајније, они постали начини чувања заједничког националног идентитета, којима се, кроз образовање, медије и друге канале јавног дискурса, чланови заједнице подсећају на дужност жртвовања нацији присећањем на прошле ратове. Оживљавање сећања на уређен и ритуализован начин, у оквиру комеморативних свечаности, довољно регуларно да прослава постане део живота оних који у њој учествују, потврђује оно што сматрамо морално исправним, односно, пре свега потврђује значај самог сећања. Комеморативне церемоније, којима се одређени простор фузионише са историјским догађајем који се у њему десио, стога подсећају заједницу на њен идентитет и објашњавају њену прошлост као неку врсту „колективне аутобиографије“. Оне су наш начин да кажемо да смо оставили траг, да смо већ направили избор и да тај избор не може директно да се пеиспитује, због тога што би такво преиспитивање довело интегритет заједнице у опасност. С обзиром на значај прошлости и сећања која из ње произилазе, а која се одржавају и јачају комеморативним церемонијама, изградња нације је немогућа без комеморација. Све нове нације су најосетљивије и најрањивије на самом почетку, због чега их је потребно ојачати инспиративним „тренутком славе“. Овакав тренутак, такође, може да подстакне осећај „историјског дуга“ – садашње генерације требало би да се осећају дужним својим прецима за њихове жртве, да одржавају њихове системе вредности и да, уколико је потребно, поднесу сличне жртве како би заштитиле њихово наслеђе.

Кључне речи: комеморације, сећања, простор, национални идентитет, нација.

Jelena Ž. Vukočić
Faculty of Political Sciences
University of Belgrade

SPACE, MEMORY AND IDENTITY – THE ROLE OF
COMMEMORATIONS IN THE STRENGTHENING OF
NATIONAL COLLECTIVITIES

While common memories throughout the history had mostly been based on war experiences, the emergence of the modern concept of nationalism had increased the importance, political role and cultural meaning of war memories in communities throughout the world. War monuments, celebrations, cemeteries and other expressions of memories within a certain symbolic space, however, do not only represent “sites of mourning“, but they have, which is more important, became the ways of keeping the common national identity, by which, through the education, media and other channels of public discourse, community members are reminded of the duty of sacrifice for the nation by remembering past wars. The revival of memories in an arranged and ritualized way, by commemorative celebrations held regularly enough for the celebration to become part of life of those who take part in it, confirms what we see as morally correct, that is, confirms, first and foremost, the importance of memory itself. Commemorative ceremonies, which fuse certain space with the historical event which took place in it, therefore remind the community of its identity and explain its past as a sort of “collective autobiography“. They are our way to say that we have made our mark, that we have already made a choice and that that choice cannot be directly questioned, because that questioning would jeopardise the integrity of the community. Because of the importance of the past and memories which arise from it, which are kept and strengthened by commemorative ceremonies, nation building is impossible without commemorations. All new nations are most fragile and most vulnerable in the very beginning, which is why they have to be strengthened by the inspirational “moment of glory“. This moment can also provoke the feeling of “historical debt” – modern generations should feel indebted to their ancestors for their sacrifices, keep their systems of values and, if necessary, make similar sacrifice to protect their heritage.

Keywords: commemorations, memories, space, national identity, nation.

Марта М. Вукотић Лазар
Филозофски факултет
Универзитета у Приштини са привременим седиштем у
Косовској Митровици
marta.vukotic@gmail.com

УМЕТНОСТ У ЈАВНОМ ПОЛИТИЧКОМ ПРОСТОРУ У КОН- ТЕКСТУ »ОТВОРЕНЕ ПОЗОРНИЦЕ“: ТРГ СЛАВИЈА У БЕО- ГРАДУ И СПОМЕНИК ДИМИТРИЈУ ТУЦОВИЋУ

Седамдесетих година XIX века простор на коме се данас налази Трг Славија у Београду био је подводна ливада, која је доласком Шкота, Френсиса Мекнезија почела да се формира у трг. Постојећи саобраћајни облик Трга Славије датира из 1905. године. Мекензијева кућа, која је била на месту некадашњег биоскопа „Славија“ 1910. године је претворена у „Социјалистички народни дом“ (седиште радничког покрета; објекат данас не постоји). Након Другог светског рата партијски лидери били су једногласни у тврдњи да је новија историја радничког покрета везана за простор Славије, као и да је то било место масовне политичке активности радничке класе. Године 1947. Моша Пијаде предлаже да се Димитрије Туцовић сахрани на Славији, а потом и да се Трг Славија именује у Трг Димитрија Туцовића, као и да се у средишту трга подигне споменик Димитрију Туцовићу. Трг Славија је изразити транзитни чвор, без погодних трансверзалних веза у језгру, што га издваја у односу на друге Београдске тргове, као саобраћајни трг по урбанистичкој физиономији и карактеру. На Славији се сусичу три правца: лонгитудинала Калемегден–Славија–Аутикоманда, затим дијагонала Нови Београд–Савски амфитеатар–Славија–Црвени крст и трансверзала Панчевачки мост–Београдска улица–Славија–Нова железничка станица, као и сви видови саобраћаја: градски, јавни, индивидуални, аутобуски, трмавајски, тролејбуски итд., тако да се бронзаном порсију Димитрија Туцовића (рад вајара Стевана Боднарова) не може прићи осим током прославе Међународног дана рада или када се поставља новогодишња расвета. У раду ће се са аспекта историје уметности, архитектуре и урбанизма, разматрати однос текуће политике заштите према скулптури у јавном простору, на примеру скулптуре Димитрија Туцовића, као и њене будућности у контексту нових предлога реконструкције Трга Славија (Трга Димитрија Туцовића).

Кључне речи: јавни простор, урбанистичко планирање, Београд, политика, уметност.

Marta M. Vukotić Lazar
University of Priština
Faculty of Philosophy
with temporary Head Office in Kosovska Mitrovica

ART IN PUBLIC POLITICAL SPACE IN CONTEXT OF THE
“OPEN STAGE”: SLAVIJA SQUARE IN BELGRADE AND
MONUMENT OF DIMITRIJE TUCOVIĆ

The space where the Slavija Square in Belgrade is nowadays was up till the 1870s a large pool. The formation of the square started when the Scott Francis Mackenzie came to Belgrade. The existent transport communication shape of the Square Slavija dates back to 1905. Mackenzie's house, in the location of the previous cinema 'Slavija', was in 1910 turned into the 'Socialist People's Center' (gathering place of the workers' movement). After the Second World War the Party leaders were unanimous that the modern history of workers' movement was connected to Slavija and that it was the place of mass political activity of the workers' class. In 1947 Moša Pijade suggests that Dimitrije Tucović is to be buried in Slavija, and also, that the Slavija Square changes its name into the Dimitrije Tucović Square, and that in the center of the Square a monument to Dimitrije Tucović is to be erected. The Slavija Square is an outstanding traffic knob, without convenient transversal connections within the core, what distinct it in comparison to the other squares of Belgrade as a traffic square by its urban planning physiognomy and character. Three directions are meeting in Slavija: longitudinal Kalemegdan – Slavija - Autokomanda, diagonal Novi Beograd - Sava amphitheater - Slavija - Crveni krst and transversal Pančevo bridge - Beogradska St.- Slavija – New railway station, as well as all the means of transport: city, public, individual, bus, tramway, trolleybus, etc. Consequently, the bronze sculpture (the work of the sculptor Stevan Bodnarov) is inaccessible, except during celebrations of the International Workers' Day or when the New Years' illumination is to be situated. From the standpoints of art history, architecture and urban planning, this work considers the relation of the current politics of protection towards a sculpture in the public space - the sculpture of Dimitrije Tucović in this case. Also its future in the context of the new suggestions for the reconstruction of the Slavija Square and its place within the works of Stevan Bodnarov.

Keywords: public space, urban planning, Belgrade, politics, art.

Маја Задел
Универзитет на Приморском, Копар
maja.zadel@gmail.com

ПОТРОШЊА ИТАЛИЈАНСКИХ МЕДИЈА И (ТРАНС) КУЛТУРНЕ ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ: СТУДИЈА СЛУЧАЈА СЛОВЕНАЧКЕ ИСТРЕ

Овај рад расправља о односу између медијске потрошње и само-идентификације у националном, локалном и транскултурном смислу. Становници Словеначке Истре су, у извесној мери, мање повезани са националним миљеом, а у већој са локалном средином, упркос флуидности њихових идентитета, такође због њихове потрошње италијанских медија (али не само). Студија случаја само-идентификације и културних пракси становника граничне области Словеначке Истре усредсређује се на медијску потрошњу (посебно словеначких и италијанских медија, нарочито телевизије), идентификацију у националном и регионалном/локалном смислу, као и на транскултурне праксе. У прошлости су италијански медији (посебно италијански телевизијски програми током 1980-их и 1990-их) били прилично популарни: пре 15 година, 34,4% испитаника најчешће су гледали италијанске програме, 23,7% испитаника су једнако често гледали италијанске и словеначке ТВ програме, док је (само) 36,6% испитаника најчешће пратило словеначке ТВ програме. Осећај простора и места још увек игра важну улогу, чак и када се дефинише у локалном смислу, премда су наднационална и национална идентификација још увек значајне. Премда живе у транскултурној свакодневици, испитаници у овој студији случаја још увек доминантно себе дефинишу у националном смислу, иако је то неким тешко и више воле да себе дефинишу у локалном смислу. Однос између медијске потрошње (и транскултурне свакодневне „стварности“) и само-идентификације у националном, локалном и транскултурном смислу је комплексан, а у овом раду се наглашавају статистички значајни резултати који се тичу односа медијске потрошње италијанских/словеначких медија и транскултурне само-перцепције и само-идентификације у националном смислу.

Кључне речи: национални идентитет, Словеначка Истра, транскултурни идентитет.

Maja Zadel
University of Primorska
Faculty of Humanities
Koper

ITALIAN MEDIA CONSUMPTION AND (TRANS)
CULTURAL IDENTIFICATIONS: THE CASE STUDY OF
SLOVENIAN ISTRIA

The paper will discuss the relationship between the media consumption and self-identification in the national, local and trans-cultural terms. The inhabitants of Slovenian Istria are to a certain extent less bound to the national milieu and more to the local environment, notwithstanding the fluidity of their identities, also due to their Italian media consumption (but not only). The case study of self-identifications and cultural practices of residents of the border area of Slovenian Istria focuses on media the consumption (in particular Slovenian and Italian media, especially television), identifications in national and regional/local terms and also trans-cultural practices. In the past, Italian media (in particular Italian television programs in the 1980's and 1990's) were quite popular: 15 years ago, 34,4 % of respondents most frequently watched Italian programs, 23,7 % of respondents equally frequent watched Italian and Slovene TV programs, while (just) 36,6 % of respondents most frequently watched Slovenian programs. The sense of space and place still play an important role, even defined in local terms, although supranational and national identifications are (still) significant. Also the respondents in the case study, while living in this trans-cultural every day, they predominantly still define themselves in national terms, although some find it difficult and prefer to define themselves in local terms. While, the relationship between media consumption (and trans-cultural everyday "reality") and self-identification in national, local and trans-cultural terms is complex, the paper points out statistically significant results between Italian/Slovenian media consumption and trans-cultural self-perception and self-identification in national terms.

Keywords: national identity, transcultural identity, Slovenian Istria

Марија Р. Зазулина
Институт за филозофију и право
сибирског огранка Руске академије наука
Новосибирск
zamashka@yandex.ru

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА У РУСИЈИ: ИЗМЕЋУ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ И ДЕФОРМАЦИЈЕ

Садашњу фазу развоја самоуправе у Русији, која је почела 1990-их и која укључује три муниципалне реформе (1995, 2003. и 2015), карактерише знатна неконзистентност. Формални модел самоуправе уведен „одозго“, позајмљивањем западних схема и интегрисан на нивоу заједнице, није ефикасан у решавању локалних проблема и захтева мрежу неформалних интеракција, дизајнирану зарад прилагођавања потребама локалних заједница. Резултат је један број трендова, неформалних по својој природи и супротних самој суштини самоуправе, али у исто време релевантних за друштвено-културну традицију и институционалне обрасце руског друштва. Главни трендови су следећи: 1) централизација (локална самоуправа се доживљава као наставак државне власти); 2) квази-легитимација (економске организације налазе да структуре локалне самоуправе преузимају неке функције владе); 3) искључивање локалних заједница из самоуправног процеса, због ниског нивоа друштвеног и политичког активизма и безобличности интересних група унутар заједнице. Може се уочити да се у сфери самоуправе дихотомија формалних и неформалних елемената претвара у супротстављање модерних западних иновација и домаћих „традиционалних“ образаца свести. Са ове тачке гледишта, локална самоуправа се појављује као још једна област у којем се одиграва битка између различитих система вредности, традиционалног руског (централизација, хијерархија и наслеђе раније, углавном совјетске традиције) и демократског (који нуди идеале западног друштва, више обећава када је реч о даљем развоју, али је још увек стран и стога бива одбачен од свести домаће масовне свести).

Кључне речи: Русија, самоуправа, формално и неформално.

Maria Rudolfovna Zazulina
Institute of Philosophy and Law
Siberian department of the
Russian Academy of Sciences

LOCAL GOVERNMENT IN RUSSIA: BETWEEN TRANSFORMATION AND DEFORMATION

The current stage of development of self-government in Russia, which began in the 1990s, and includes three municipal reforms (1995, 2003 and 2015.) is characterized by considerable inconsistency. The formal self government model introduced “from above”, by borrowing the western schemes, being integrated at the community level is not effective in resolving local issues, thus acquires a network of informal interactions designed to adapt it to the needs of local communities. The result is a number of trends, informal in nature and contrary to the very essence of self-government, however, relevant to some socio-cultural traditions and institutional patterns of Russian society. The main trends are: 1) centralization (local self-government is perceived as the continuation of state power); 2) quasi-legitimation (economic organizations are finding a status of local government structures as perform some functions of government); 3) exclusion of local communities from self-governing process due to low social and political activity and the amorphousness of community interest groups. You may notice that in the sphere of self-government dichotomy of formal and informal elements turns into opposition of modern Western innovation and domestic “traditional” patterns of consciousness. From this point of view, the local government appears as another area in which the battle takes place between the different systems of values, traditional Russian (centralized, hierarchic and inheriting the earlier, mostly Soviet tradition) and democratic (offering the ideals of Western society, more promising from the point of view of further development, but still alien and therefore rejected by the domestic mass consciousness).

Keywords: Russia, self-government, formal, informal.